

Załącznik
do uchwały Nr 11/343/16
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 16 marca 2016 r.

KUJAWSKO - POMORSKI
OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
w Minikowie

Sprawozdanie z realizacji rocznego programu działalności KPODR w Minikowie za 2015 rok

Minikowo, luty 2016 r.

Spis treści

Wstęp

Część I Podsumowanie działalności w 2015 roku.....	8
---	----------

Część II Działalność merytoryczna Ośrodka.....	13
---	-----------

Priorytety KPODR w 2015 roku.....	14
-----------------------------------	----

I Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

1. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej. 17
2. Wspieranie rolników i mieszkańców wsi w korzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania.
.....37
3. Upowszechnianie metod produkcji i stylu życia przyjaznych środowisku.....44
4. Doradztwo w zakresie prowadzenia produkcji rolniczej w zgodzie ze środowiskiem 49

II Podnoszenie poziomu zarządzania gospodarstwem rolnym

1. Prowadzenie analiz sytuacji produkcyjno-ekonomicznej w gospodarstwach rolnych 55
2. Gromadzenie danych do systemu informacji rolniczej.....64

III Wielofunkcyjny, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej 67
2. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz wspieranie inicjatyw lokalnych.....69
3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.....77

IV Promowanie postępu biologicznego i technologicznego w produkcji rolniczej

1. Upowszechnianie nowoczesnych rozwiązań technicznych, technologicznych i osiągnięć hodowlanych.....82

Część III Zestawienie realizowanych zadań według rodzajów działalności

1. Działalność oświatowa 95
2. Usługi wykonane przez pracowników KPODR w Minikowie 98
3. Zestawienie informacji o projektach realizowanych w 2015 r. 114
4. Zestawienie informacji o projektach złożonych w 2015 r. 119

Część IV Pozostała działalność

Definicje działań doradczych realizowanych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie (opracowane na podstawie wytycznych Centrum Doradztwa Rolniczego).

1) Szkolenie – proces kształcenia, którego celem jest zdobycie lub doskonalenie umiejętności wspartych niezbędną wiedzą. Charakteryzuje się krótkimi przedziałami czasu, w programach dominują cele poznawcze nad motywacją do zmian postaw w osobowościach jednostek. Szkolenia dzielą się na stacjonarne i wyjazdowe, przy czym pierwsze z nich cechuje jedność czasu i miejsca kształcenia, nie wymagana dla wyjazdowych.

2) Konferencja – forma szkolenia o zasięgu regionalnym. Prowadzona jest metodą wykładową i dyskusji – najczęściej wykłady się uzupełniają, a wszystkie dotyczą jednego głównego wątku danego spotkania. Konferencję prowadzi osoba, która ma wiedzę pozwalającą na swobodne kierowanie dyskusją, tak by nie odbiegała ona od głównego celu spotkania oraz nie wybiegała przed wystąpieniami kolejnych wykładowców.

3) Kurs – pozaszkolna forma kształcenia, której ukończenie umożliwia uzyskanie lub uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności lub kwalifikacji, realizowana zgodnie z programem nauczania przyjętym przez organizatora, kończąca się egzaminem sprawdzającym opanowane wiadomości lub umiejętności.

4) Pokaz – szkolenia stacjonarne połączone z pokazem np. zadawania pasz, pracy maszyn rolniczych.

5) Opracowania – wszelkiego rodzaju opracowania typu: analizy ekonomiczne, biznes plany, wnioski obszarowe i rolnośrodowiskowe wykonywane na zlecenie klienta.

6) Porada – usługa doradcza polegająca na: zapoznaniu się doradcy z problemem, dokonaniu analizy konkretnej sytuacji (wspólnie z klientem) w oparciu o dane dostarczone/ przedstawione przez klienta, przedstawieniu/ zaproponowaniu klientowi konkretnych możliwości rozwiązania problemu.

Porada powinna zakończyć się rozwiązaniem problemu, z którym klient zwraca się do doradcy.

7) Informacja – usługa doradcza polegająca na przekazaniu klientowi potrzebnych mu informacji służących rozwiązywaniu bieżących problemów i realizacji zadań.

8) Lustracja – wizyta w gospodarstwie polegająca na: zaktualizowaniu danych/ informacji dotyczących działalności danego gospodarstwa, udzieleniu porady.

Lustracja umożliwia bezpośredni kontakt doradcy/ specjalisty z klientem, pomocny w obiektywnej ocenie i przeanalizowaniu z klientem np. stanu upraw w gospodarstwie.

Wykaz symboli komórek organizacyjnych w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w:

AK	Aleksandrowie Kujawskim
BR	Brodnicy
BY	Bydgoszczy
CH	Chełmnie
GD	Golubiu-Dobrzyniu
GR	Grudziądzu
IN	Inowrocławiu
LI	Lipnie
MG	Mogilnie
NA	Nakle n. Not.
RA	Radziejowie
RY	Rypinie
SE	Sępólnie Krajeńskim
SW	Świeciu n. Wisłą
TR	Toruniu
TU	Tucholi
WA	Wąbrzeźnie
WL	Włocławku
ZN	Żninie

Komórki merytoryczne

PT	Dział Systemów Produkcji Rolnej i Standardów Jakościowych
PR	Dział Przedsiębiorczości, Agroturystyki i Rozwoju Obszarów Wiejskich
PS	Dział Ekologii i Środowiska
PE	Dział Ekonomiki
PI	Dział Informacji i Wydawnictw
PM	Dział Metodyki, Doradztwa i Szkoleń

Wstęp

W 2015 roku Ośrodek zrealizował wszystkie zadania przewidziane w przyjętym wcześniej Programie działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie na 2015 rok. Trudna sytuacja w rolnictwie wynikająca z klęski suszy oraz niekorzystnych zmian koniunktury na poszczególnych rynkach rolnych, szczególnie trzody chlewnej i produkcji mleka, poważnie modyfikowała przebieg realizacji zadań merytorycznych. W przypadku doskwierającej rolnikom w 2015 roku suszy, Ośrodek podjął szereg działań merytorycznych dotyczących radzenia sobie z niedoborami wody, tj. zorganizowano konferencje i szkolenia na temat pojemności wodnej gleb. Odbyło się również spotkanie z udziałem naukowców i firm z Holandii, tj. państwa, które ma bogate doświadczenie w zarządzaniu zasobami wodnymi. Zainstalowanie przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie w każdym powiecie stacji meteorologicznych może też w przyszłości przysłużyć się do rozwiązywania problemów gospodarki wodnej w skali regionalnej. Dane z 19 stacji meteorologicznych są prezentowane na stronie internetowej www.kpodr.pl. Rozpoczęto testowanie modelu chorobowego dla diagnozowania zarazy ziemniaka, który jest pierwszym elementem tzw. systemu wspomagania decyzji rolników.

W 2015 roku rozpoczęto również działania w zakresie wdrażania systemu innowacji w rolnictwie. Zorganizowano cieszące się bardzo dużym zainteresowaniem konferencje dotyczące innowacji w hodowli, uprawy roślin oraz tworzenia tzw. grup operacyjnych na rzecz innowacji. Ośrodek kontynuował imprezy o charakterze targowym celem promocji nowoczesnej oferty obsługi rolnictwa. Odbyły się szkolenia w ramach Centrum Techniki Rolniczej promujące formę praktycznego zapoznania się z nowoczesnymi rozwiązaniami w rolnictwie. Zorganizowane wydarzenia merytoryczne, tj. 37 konferencji, ponad 1100 szkoleń, Dni Przedsiębiorcy Rolnego w Przysieku, Forum Rolnicze w Bydgoszczy (organizowane wspólnie z Gazetą Pomorską), spotkania branżowe sadowników, producentów trzody, bydła, drobiu i rolników zajmujących się produkcją polową, pokazują dużą zmianę jakościową w rolnictwie regionu kujawsko-pomorskiego. Rolnicy i producenci rolni chcą uczestniczyć w profesjonalnych, merytorycznych spotkaniach z udziałem najlepszych specjalistów. Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie staje się też ważnym partnerem dla wielu rolników w zakresie prowadzenia rachunkowości rolniczej, nie tylko na potrzeby systemu „unijnego” FADN, ale również dla ponad 300 gospodarstw rozlicza podatek VAT i dochodowy.

Jesienią 2015 roku odbyły się pierwsze nabory wniosków na działania inwestycyjne dla gospodarstw zajmujących się hodowlą zwierząt. Wykazały one duży poziom skomplikowania zarówno od strony technicznej aplikowania jak i pod względem dostępności środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 -2020 dla potencjalnych beneficjentów.

Tradycyjnie nieodzownym elementem działalności Ośrodka w 2015 roku była promocja zasobów kulturowych i dziedzictwa kulinarnego regionu, która odbywała się przy wsparciu Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Promocję zasobów przyrodniczych i działania z zakresu ochrony środowiska oraz tzw. ekologizację wsi województwa kujawsko-pomorskiego prowadzono przy współfinansowaniu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu oraz częściowo z tzw. Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Część I
Podsumowanie
działalności KPODR
w 2015 roku

Podsumowanie działalności w 2015 roku

W Programie działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego na 2015 rok wyznaczono następujące cele:

- Utrzymanie ogólnej liczby klientów (rolników i innych mieszkańców wsi) korzystających z indywidualnych usług doradczych (porady, lustracje, opracowania) Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego na poziomie z 2014 roku.
- Realizacja szkoleń KPODR mierzona liczbą zorganizowanych szkoleń na poziomie 967 i liczbą uczestników nie mniejszą niż 20 000 osób.
- Utrzymanie zainteresowania ofertą wystawienniczo-targową KPODR mierzone liczbą wystawców na poziomie 1200 i liczbą zwiedzających nie mniejszą niż 110 tys.
- Realizacja miernika do budżetu zadaniowego mierzona liczbą odbiorców usług doradczych, informacyjnych i upowszechnieniowych na poziomie 70 000.

Z usług Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego skorzystało około 30 tys. rolników, przedsiębiorców i mieszkańców wsi.

Sprawozdanie zawiera podsumowanie działalności za 2015 rok i składa się z pięciu części:

I - Podsumowanie działalności KPODR za 2015 rok

II - Działalność merytoryczna Ośrodka

III - Zestawienie realizowanych zadań według rodzajów działalności

IV - Zestawienie wybranych usług wykonanych przez Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego

V - Pozostała działalność

1. Zestawienie działań zrealizowanych przez KPODR w Minikowie w 2015 roku

2.

Działania	Plan 2015	Wykonanie 2015
Porady	13630	18550
Informacje	-	4603
Szkolenia (w tym kursy)	967	1124
Konferencje	30	37
Opracowania	15647	37553
Pokazy	17	29
Konkursy	20	30
Imprezy wystawienniczo-targowe	13	13
Olimpiady	20	21
Lustracje	2812	4251
Wydawnictwa i publicystyka	476	505

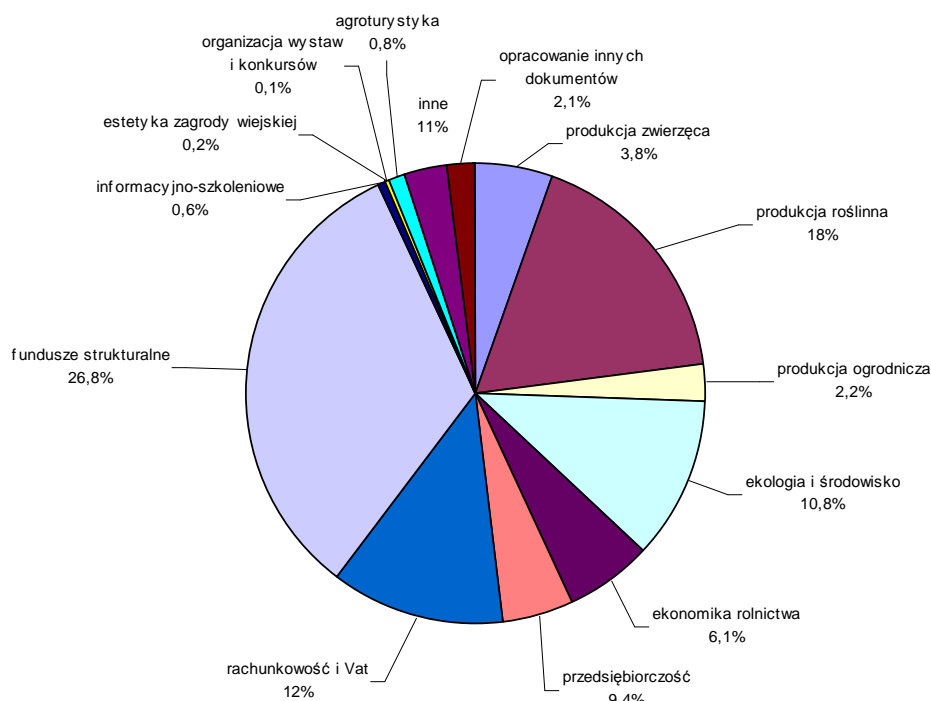
Na zaplanowane na 2015 rok około 15 tysięcy opracowań wykonano ponad 37 tysięcy. Są to jednak usługi związane z indywidualnym zapotrzebowaniem klientów podążających zwykle za dostępnością środków na działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Zapisane w Programie działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego na 2015 rok 20 olimpiad oznacza w praktyce przeprowadzenie eliminacji powiatowych i finału wojewódzkiego Olimpiady Wiedzy Rolniczej oraz Olimpiady Wiedzy o Odnawialnych Źródłach Energii.

Pozytywnym trendem jest zwiększona liczba przeprowadzonych lustracji w gospodarstwach i na polach rolników. Doradcy ponad 4 tysiące razy pojawili się na polach i w budynkach inwentarskich rolników wskazując im jak poprawić technologię lub dostosować swoje gospodarstwo do coraz bardziej wymagających przepisów. Ponadto częste lustracje na polach spowodowane były niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi, tj. suszą, która szczególnie w 2015 roku przyczyniła się do powstania szkód w uprawach.

Liczba zaplanowanych szkoleń w 2015 roku została przekroczona. Jak co roku, najwięcej konferencji i szkoleń dotyczyło zagadnień technologicznych w produkcji rolniczej. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również szkolenia ze stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie, a także z integrowanej produkcji roślin, doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin.

Tematyka porad udzielanych przez specjalistów i doradców KPODR w 2015 roku

3. Największe zainteresowanie związane jest z poradami w zakresie funduszy unijnych (około 27%), z produkcji roślinnej (18%), następnie z rachunkowości podatkowej i VAT (12%) oraz ekologii i środowiska (około 11%). W 2015 roku rolnicy nadal częściej zwracali się do Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego po poradę z zakresu produkcji roślinnej niż zwierzęcej. Było to m.in. związane ze szkoleniami w zakresie integrowanej ochrony roślin i suszą. Wzrosło zainteresowanie poradami z zakresu przedsiębiorczości oraz prowadzenia rachunkowości i rozliczania podatku VAT w gospodarstwach.

4. Imprezy targowe organizowane przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie odwiedziło w 2015 roku ponad 100 tysięcy osób, głównie producentów rolnych. Na imprezach targowych organizowanych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego nie występuje obserwowany od kilku lat w Polsce spadek zainteresowania. Uczestnicy wystawy rolniczej podkreślają fachową organizację, szczególnie targów AGRO-TECH. Każda wizyta na targach wzbogaca wiedzę rolnika, rozwija jego umiejętności, a co za tym idzie udoskonala procesy produkcyjne i modernizacyjne w gospodarstwach rolnych.

Na targach najlepiej są też widoczne zachodzące zmiany. To właśnie targi są ważnym wskaźnikiem sytuacji w branży i pozwalają pozyskać rzetelną informację rynkową. Tak więc idea targów w dobie innowacyjnej gospodarki jest wciąż ważna i jak najbardziej potrzebna.

Imprezy wystawienniczo-targowe w 2015 roku

Imprezy wystawienniczo-targowe	Liczba	
	wystawców	zwiedzających w tys.
XXIII Forum Pszczelarzy	40	1,3
VII Jarmark Wielkanocny	116	2,5
XVI Targi Turystyczno-Ogrodnicze „Lato na Wsi”	300	20
II Regionalna Wystawa Zwierząt Futerkowych Drobieu Ozdobnego i Gołębi Rasowych		
XXXVI „Dni Otwartych Drzwi” - Targi Ogólnorolne	220	20
XIX Kujawsko-Pomorskie Dni Pola	208	20
XXXVIII Międzynarodowe Targi Rolno- Przemysłowe AGRO-TECH	430	30
XVI Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych		
Kujawsko - Pomorskie Miodowe Lato	65	5,0
Kujawsko-Pomorski Dzień Kukurydzy	13	0,15
Barwy Lata-Dary Jesieni	75	3,0
Jesienny Jarmark Ogrodniczy „Jesień w ogrodzie” „Karp nie tylko na święta”	70	4,0
IX Jarmark Adwentowy	100	2,0
Poza programem		
V Święto gęsi na Krajnie	70	1,5
Ogółem	1707	109,5

5.

6. W 2015 roku z powodzeniem kontynuowano działalność wydawniczą. Jako uzupełnienie publikacji papierowych kontynuowano redagowanie biuletynu internetowego w formie dwutygodnika „Aktualności”. Sporym zainteresowaniem cieszyła się również strona internetowa www.kpodr.pl.

Część II

Działalność merytoryczna

Działalność merytoryczna w 2015 r.

Priorytety KPODR w 2015 r.

Zgodnie z Programem działalności KPODR w Minikowie na 2015 rok głównym zadaniem Ośrodka było udzielanie wszechstronnej pomocy rolnikom w celu zwiększania dochodów z gospodarstwa rolnego oraz działania mające na celu poprawę warunków życia rodzin wiejskich. Po kilku latach działalności Ośrodka, w których praca koncentrowała się głównie na wspieraniu rolników w pozyskiwaniu środków z Unii Europejskiej, w 2015 roku dużą wagę przykładano do przekazywania informacji o osiągnięciach nauk rolniczych w dziedzinie nowych technologii stosowanych w rolnictwie. Nadal ważnym obszarem aktywności było informowanie oraz doradzanie rolnikom i mieszkańcom wsi o możliwościach pozyskania funduszy w ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania oraz zapisy zawarte w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, priorytetami Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w 2015 roku były:

Priorytet I   Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 1.:   Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej

- Zadania:**
1. Upowszechnianie innowacji technologicznych w produkcji rolniczej
  2. Wspieranie rolników w organizacji i funkcjonowaniu grup producentów rolnych

Program 2.:   Wspieranie rolników i mieszkańców wsi w korzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania

- Zadania:**
1. Edukacja rolników w zakresie działań PROW oraz wspieranie ich w pozyskiwaniu środków finansowych
  2. Doradztwo dla rolników składających wnioski o płatności do gruntów rolnych

Program 3.:   Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych środowisku

- Zadania:**
1. Wykorzystywanie surowców rolniczych oraz źródeł naturalnych w pozyskiwaniu energii odnawialnej
  2. Propagowanie proekologicznych metod produkcji żywności

Program 4.:   Doradztwo w zakresie prowadzenia produkcji rolniczej w zgodzie ze środowiskiem

- Zadania:**
1. Pomoc rolnikom we wdrażaniu i realizacji działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych w gospodarstwach rolnych
  2. Doradztwo dla rolników gospodarujących na obszarach objętych Dyrektywą Azotanową (OSN)

Priorytet II   Podnoszenie poziomu zarządzania gospodarstwem rolnym

Program 1.:   Prowadzenie analiz sytuacji produkcyjno-ekonomicznej w gospodarstwach rolnych

- Zadania:**
1. Analiza dochodów i kosztów działalności rolniczej
  2. Prowadzenie rachunkowości – Polski FADN
  3. Prowadzenie rachunkowości podatkowej

Program 2.: Gromadzenie danych do systemu informacji rolniczej

Zadania: 1. Gromadzenie i upowszechnianie rolniczej informacji rynkowej

Priorytet III Wielofunkcyjny, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Program 1.: Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej

Zadania: 1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej

**Program 2.: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi
wspieranie inicjatyw lokalnych**

Zadania: 1. Działania na rzecz zachowania tradycji kulinarnych regionu
2. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego
3. Kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa wiejskiego sprzyjających kompleksowej ochronie środowiska
4. Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich

**Program 3.: Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców obszarów
wiejskich**

Zadania: 1. Prowadzenie kursów i szkoleń kwalifikacyjnych
2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

**Priorytet IV Promowanie postępu biologicznego i technologicznego w produkcji
rolniczej**

**Program 1.: Upowszechnianie nowoczesnych rozwiązań technicznych i osiągnięć
hodowlanych**

Zadania: 1. Organizacja imprez wystawienniczo-targowych
2. Organizacja konkursów i olimpiad wiedzy rolniczej
3. Wydawnictwa i publicystyka
4. Współpraca z organizacjami samorządowymi, związkami producentów, instytucjami, szkołami i firmami rolniczymi

Priorytet I

Poprawa konkurencyjności
gospodarstw rolnych
w województwie kujawsko–pomorskim

Program 1. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej

Zadanie 1. Upowszechnianie innowacji technologicznych w produkcji rolniczej

Cel:

Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności rolników stosujących nowe technologie w produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	4029
2.	Informacje	1244
3.	Szkolenia	284
4.	Konferencje	28
5.	Opracowania	
	- <i>Plan nawozowy (bez OSN, rolnośrodowiskowo-klimatycznych)</i>	60
	- <i>Pomiar GPS</i>	9
	- <i>Wyliczenia DJP, wielkości płyt obornikowych i zbiorników na odchody płynne</i>	17
	- <i>Wniosek o dopłatę do materiału siewnego AGNAS 1, AGNAS 2</i>	335
	- <i>Prowadzenie książki rejestracji zwierząt</i>	5
	- <i>Wniosek o udzielenie pomocy – szkody spowodowane suszą 2015</i>	829
- <i>Pozostałe opracowania</i>	55	
6.	Lustracje	2543
7.	Pokazy z zakresu technologii i techniki rolniczej	18

Tematyka ważniejszych szkoleń i konferencji

Lp.	Temat	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konferencje					
1.	Probiotecnologia jako element zrównoważonego i ekonomicznego rolnictwa	I	1	71	Strzelno
2.	Forum nasienne	I	4	295	Minikowo Zarzewo Tuchola Inowrocław
3.	Przygotowanie kiszonek i żywienie paszami objętościowymi	I	1	77	Minikowo
4.	Nowoczesna produkcja drobiu	I	1	41	Minikowo
5.	Droga do sukcesu – fachowe doradztwo	I	1	30	Dobrcz
6.	Hodowla i tucz drobiu wodnego w Polsce	I	1	47	Minikowo
7.	Aspekty technologiczne upraw	I	1	69	Pieczyska

	sadowniczych				
8.	Kompleksowa technologia rzepaku – uprawa bez pługa	I	1	91	Przysiek
9.	XXIII Forum Pszczelarzy	I	1	689	Przysiek
10.	Krajowe źródła białka roślinnego – nowe rozwiązania dla hodowli zwierząt i szansa dla produkcji roślinnej	I	1	62	Strzelno
11.	Efektywne zapylenie roślin sadowniczych	II	1	47	Nowa Ruda
12.	Rozród szynszyli	II	1	82	Minikowo
13.	Zanim posiejesz oziminy	III	1	49	Minikowo
14.	Trendy agrotechniczne w uprawie i nowe tendencje w hodowli odmian zbóż	III	1	25	Grubno
15.	Kujawsko-Pomorski Dzień Kukurydzy	III	1	82	Grubno
16.	Poprawa warunków środowiskowych w stadach trzody chlewnej	IV	1	47	Czapelki
17.	Czynniki wpływające na wzrost opłacalności produkcji mleka	IV	1	45	Lipno
18.	Rodzime źródła białka roślinnego w żywieniu zwierząt monogastrycznych	IV	1	55	Turzyn
19.	Innowacyjne technologie w uprawie i ochronie rzepaku ozimego	IV	1	94	Minikowo
20.	I Forum Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej Kujaw i Pomorza	IV	1	129	Przysiek
21.	Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mięsnego	IV	1	54	Minikowo
22.	VI Zjazd Sadowników Województwa Kujawsko-Pomorskiego	IV	1	91	Przysiek
23.	Innowacje w tuczu trzody chlewnej z wykorzystaniem krajowych źródeł białka roślinnego	IV	1	58	Minikowo
24.	Polowa pojemność wodna i integrowana ochrona to główne problemy plonowania zbóż – podejmij innowacyjne działania	IV	1	120	Przysiek
25.	Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mlecznego	IV	1	95	Minikowo
Szkolenia					
1.	Nowości w uprawie warzyw gruntowych	I	1	20	Szpetal Górny
2.	Uprawa roślin strączkowych	I	1	16	Baruchowo
3.	Ochrona, nawożenie i nowe odmiany cebuli	I	2	134	Cieślin Radziejów
4.	Zboża wysokiej jakości – elementy agrotechniki i ochrony	I	1	16	Szczkowo
5.	Uprawa kukurydzy na różne kierunki użytkowania	I	2	20	Lubraniec Błenna
6.	Magazynowanie nadwyżek ciepła w uprawach pod osłonami	I	1	35	Grudziądz
7.	Żywienie krów zasuszonych fundamentem przyszłej laktacji.	I	1	54	Nowe
8.	Uprawa kukurydzy z przeznaczeniem na kiszonkę i ziarno	I	2	22	Poddębice Kruszyn
9.	Integrowana ochrona roślin w gospodarstwach rolnych	I	1	24	Wielgie
10.	Żywienie krów w Sano Agrar Institut (SAI) oraz choroby techniczne krów.	I	1	38	Bukowiec
11.	Kontrola żywienia bydła mlecznego	I	4	93	Ciechocin Wrocki Wielgie

					Zbójno
12.	Środki pomocowe PROW 2014-2020 w odbudowie pogłowia trzody chlewnej	I	3	76	Kowalewo Pomorskie Radomin Golub-Dobrzyń
13.	Kalafior i brokuł – odmiany, ochrona i uprawa	I	1	66	Szpetal Górny
14.	Rośliny strączkowe – źródło białka i element poprawiający żyzność gleby	I	1	41	Radziejów
15.	Problemy w uprawie warzyw gruntowych	I	1	21	Gołaszewo
16.	Uprawa kukurydzy na ziarno	I	1	17	Szczkowo
17.	Integrowana produkcja rzepaku ozimego ze szczególnym uwzględnieniem zintegrowanego systemu nawożenia	I	1	24	Brześć Kujawski
18.	Hodowla i chów królików w Polsce	I, II	1	75	Brodnica Minikowo
19.	Pozyskiwanie jaj i technologie lęgu piskląt	I	1	26	Brodnica
20.	Elementy agrotechniki wpływające na plon i jakość ziarna zbóż	I	4	61	Bądkowo Koneck Waganiec Zakrzewo
21.	Żywienie a ekonomika trzody chlewnej	I	1	36	Starorypin Rządowy
22.	Rośliny strączkowe źródłem białka i alternatywa dla zazielenienia	I	4	84	Ciechocin Golub-Dobrzyń Bobrowo Jabłonowo Pomorskie
23.	Opłacalna produkcja pomidorów gruntowych	I	1	76	Stary Brześć
24.	Znaczenie i zastosowanie mikroorganizmów w uprawie roślin	I, IV	7	93	Dobre Szostka Paniewo Rudzk Duży Bronisław Osiećciny Czarnocice
25.	Integrowana produkcja roślin	I	1	12	Lubanie
26.	Rośliny strączkowe jako źródło białka i element zmianowania kształtujący żyzność gleby	I, IV	8	218	Topólka Kowalewo Pomorskie Osiećciny Zbójno Dobre Piotrków Kujawski Przysiek Radomin
27.	Budynki i środowisko ważne w produkcji trzody chlewnej	I	8	187	Lubicz Dolny Biskupice Zławieś Wielka Obrowo Czernikowo Papowo

					Biskupie Ryńsk Płużnica
28	Nowe technologie w uprawie zbóż	I	1	62	Starorypin Rządowy
29	Znaczenie gospodarcze bydła mięsnego	I	1	12	Aleksandrów Kujawski
30	Sesja rolnicza „Od kukurydzy nie ma odwrotu”	I	1	114	Tuchola
31	Nowe technologie ochrony roślin zbóż i rzepaku	I	1	40	Szubin
32	ABC zakiszania pasz	I	4	45	Grubno Stolno Kijewo Królewskie Unisław
33	Aktualna sytuacja i perspektywy chowu bydła mięsnego	!	1	15	Fabianki
34	Podstawowe zabiegi profilaktyczne i dezynfekcja w stadzie świń	I	1	15	Lisewo
35	Integrowana ochrona zbóż w gospodarstwie rolnym w praktyce	I, III	2	31	Nowe Sierosław
36	Wpływ żywienia na rozród krów	I	1	17	Skrwilno
37	Profilaktyka i zwalczanie chorób w sadach jabłoniowych	I	1	39	Starorypin Rządowy
38	Żywienie bydła opasowego w oparciu o paszę wyprodukowaną w gospodarstwie z zastosowaniem alternatywnych źródeł białka roślin motylkowatych grubonasiennych	I	1	28	Cekcyn
39	Najnowsze trendy w hodowli bydła mlecznego	I, IV	8	158	Wielgie Dobre Osiećciny Chrostkowo Piotrków Kujawski Lipno Wąbrzeźno Rogowo
40	Nawożenie i uprawa kalafiora	I	1	38	Włocławek
41	Wsparcie rynku produktów pszczelich w 2015 roku	I	1	27	Zarzewo
42	Prawidłowy odchów prosiąt	I	1	33	Wielkie Radowiska
43	Problemy w uprawie kalafiora i brokuła	I	1	118	Błoto
44	Możliwości wykorzystania ładowaczy czołowych i ładowarek teleskopowych w gospodarstwie	II	1	137	Minikowo
45	Wiosenne lustracje w sadzie	II	3	32	Gniewkówiec Minikowo Nowa Ruda
46	Kluczowe zabiegi agrotechniczne w uprawie rzepaku ozimego	II	1	73	Sadki
47	Integrowana ochrona roślin monitoring agrofagów na poletkach doświadczalnych	II	1	16	Golub Dobrzyń
48	Co w polu piszczy?	II	1	51	Chrzastowo
49	Porównanie odmian zbóż na poletkach	II	3	30	Grubno

	doświadczalnych				
50	Nawożenie kukurydzy NPK, AZOT, RSM	III	1	126	Nadróż
51	Ekonomiczne żywienie krów	III	1	102	Okalewo
52	Skuteczna ochrona przed zarazą ziemniaczaną	III	1	22	Koronowo
53	Wozy paszowe a jakość TMR	IV	1	130	Jarantowice
54	Ochrona zwierząt w gospodarstwie rolnym – prawa i obowiązki rolników	IV	6	66	Niedźwiedź Jarantowice Wąbrzeźno Płużnica Cieszyn Koneck
55	Dobrostan zwierząt – warunki utrzymania bydła	IV	1	28	Rypin
56	Modernizacja budynków dla świń w aspekcie poprawy warunków środowiskowych	IV	1	17	Kowalewo Pomorskie
57	Produkcja jaj kurzych w gospodarstwie (chów przydomowy)	IV	3	60	Twierdziń Wąbrzeźno Mrocza
58	Dobrostan zwierząt w gospodarstwie rolnym	IV	4	65	Gniewkowo Kościelec Zławieś Wielka Lubicz Dolny
59	Przyzagrodowy chów gęsi	IV	5	80	Twierdziń Wąbrzeźno Skoraczewo Suchorączek Mrocza
60	Integrowana ochrona roślin	IV	4	45	Kęsowo Sępólno Krajeńskie Zabartowo Lutowo
61	Integrowana ochrona zbóż	IV	2	33	Lubicz Dolny Grudziądz
62	Budynki inwentarskie dla bydła w różnych systemach utrzymania – innowacyjne rozwiązania projektów	IV	1	19	Cekcyn

Wydawnictwa

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Nakład
1.	Pasieka hodowlana w Zarzeczewie pszczoły Kraińskiej Kujawskiej	I	5000
2.	Hodowla i tucz drobiu wodnego w Polsce	I	150
3.	Rozród szynszyli	II	150
4.	Hodowla i chów królików w Polsce	II	150
5.	Informator Kujawsko-Pomorskie Dni Pola w Grubnie	II	1000
6.	Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mlecznego	IV	500
7.	Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mięsnego	IV	300

8.	Integrowana ochrona rzepaku	IV	3000
9.	Ograniczenie znoszenia cieczy użytkowej	IV	3000

Tematyka ważniejszych pokazów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Pokazy					
1.	Pokaz pracy maszyn rolniczych	II	4	195	Zarzewo /2/ Grubno /2/
2.	Pokaz odsklepiania ramek i wirowania miodu	III	1	20	Zarzewo
3.	Ocena możliwości produkcyjnych odmian mieszańcowych rzepaku ozimego	III	1	11	Bądkowo
4.	Pokaz zbioru roślin wysokobiałkowych na kiszonce	III	1	13	Moszczonno
5.	Plonowanie odmian mieszańcowych i populacyjnych pszenicy ozimej w warunkach gospodarstwa	III	1	10	Bądkowo
6.	Pokaz kolekcji mieszańców kukurydzy na Powiatowym Dniu Kukurydzy	III	1	121	Okalewo
7.	Pokaz zbioru marchwi dla przemysłu kombajnem samobieźnym	IV	1	10	Strachoń
8.	Kiszenie kukurydzy w rękawach foliowych	III	1	10	Wylazłowo

Tematyka demonstracji

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników spotkań w ramach demonstracji	Miejsce realizacji
Demonstracje					
1.	Poprawa warunków środowiskowych i dobrostanu zwierząt w gospodarstwach trzodowych	I-IV	7	51	Brzozie Dąbrówka Nowa Gościeradz Papowo Biskupie Wielkie Rychnowo Skąpe Książki
2.	Porównanie plonowania odmian mieszańcowych lub populacyjnych zbóż jarych w warunkach gospodarstwa rolnego	II-IV	1	49	Golub Dobrzyń
3.	Stosowanie Efektywnych Mikroorganizmów jako metoda wspierająca odporność roślin na patogeny w integrowanej ochronie buraka cukrowego	III	1	20	Rychnowo
4.	Zwalczanie pasożytów w stadach świń jako	IV	1	16	Przesławice

	jeden z elementów poprawy ich zdrowotności i produktywności				
5.	Poprawa warunków środowiskowych i dobrostanu zwierząt w gospodarstwach mleczarskich	II, IV	3	19	Czarne Rudzk Duży Rogowo
6.	Dokarmianie pszenicy ozimej mikroelementami jako metoda wspierająca odporność roślin na patogeny	IV	1	9	Kamień Kotowy
7.	Stosowanie wspomaganie mikroflorą w procesie nawożenia biomasą w celu użyzniania gleby	IV	1	1	Szczebłotowo
8.	Porównanie plonowania odmian mieszańcowych i populacyjnych pszenicy ozimej w warunkach gospodarstwa rolnego	I-III	1	10	Bądkowo
9.	Porównanie plonowania odmian mieszańcowych i populacyjnych rzepaku ozimego w warunkach gospodarstwa rolnego	I-III	1	11	Bądkowo
10.	Poprawa warunków środowiskowych i dobrostanu zwierząt w gospodarstwach zajmujących się hodowlą bydła	I-IV	3	2	Ujma Duża Tryl Kazanie
11.	Kolekcja odmian mieszańców kukurydzy w warunkach gospodarstwa rolnego	III	1	121	Skrwilno
12.	Zasady prawidłowej agrotechniki, nawożenia i ochrony rzepaku ozimego na poletkach demonstracyjnych firmy RAPOOL	II	1	27	Żałe gm. Brzuze
13.	Dokarmianie mikroelementami jako metoda wspierająca odporność roślin na patogeny w integrowanej ochronie	II-III	2	10	Zabartowo Klarynowo
14.	Porównanie plonowania odmian zbóż jarych i grochu pastewnego w warunkach gospodarstwa rolnego	II-III	1	1	Świekatowo
15.	Możliwości produkcyjne odmian mieszańcowych i populacyjnych rzepaku ozimego w warunkach gospodarstwa rolnego	I-IV	5	91	Zelgno Brachnówko Wybczyk Nowa Wieś Królewska Bodzanówek
16.	Możliwości produkcyjne odmian mieszańcowych i populacyjnych jęczmienia ozimego w warunkach gospodarstwa rolnego	I-IV	1	42	Dziardonice
17.	Możliwości produkcyjne odmian mieszańcowych i populacyjnych pszenicy ozimej w warunkach gospodarstwa rolnego	I-IV	1	42	Dziardonice
18.	Wykorzystanie krajowych źródeł białka w żywieniu trzody chlewnej w powiecie nakielskim i żnińskim	I-IV	4	58	Murczyn Ryszewko Wilczkowo Kcynia
19.	Poletka demonstracyjne	I-IV	1	16 tys./2 dni	Grubno

Tematyka konkursów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konkursy					
1.	XX Konkurs Wiedzy Rolniczej	I	1	28	Łubianka
2.	Najsmaczniejsza odmiana ziemniaka	III	1	150	Przysiek
3.	Najlepsza odmiana ziemniaka	III	1	160	Przysiek
4.	Ziemniak w tradycji kuchni Pomorza i Kujaw	III	1	25	Przysiek
5.	Integrowana Ochrona Roślin	II	1	40	Bydgoszcz

Rezultaty:

Jednym z ważniejszych czynników warunkujących efektywność ekonomiczną gospodarstw rolnych jest stałe wprowadzanie innowacji technologicznych. Jednocześnie rolnicy są zobowiązani do przestrzegania wymogów prawnych, które związane są z produkcją rolniczą a wynikają z przepisów Unii Europejskiej i krajowych.

Z zadań, które zrealizowano w 2015 roku należy wymienić zorganizowanie 28 konferencji na 21 zaplanowanych, w których uczestniczyło 2545 osób. Na planowanych 286 szkoleń przeprowadzono 284, w tym 60 wyjazdowych. Uczestniczyło w nich 6945 osób.

Z zakresu produkcji roślinnej dominowały tematy roślin strączkowych, rzepaku, roślin zbożowych w tym kukurydzy, ziemniaków, a w szczególności nowych odmian, siewu, nawożenia, ochrony przed chorobami, szkodnikami i chwastami oraz nowoczesnych technik uprawy.

Podobnie jak w latach ubiegłych, dużym zainteresowaniem cieszyły się dwie konferencje zorganizowane w lutym 2015 roku w Strzelnie. Obie konferencje Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego organizował we współpracy z Klubem Dobrego Rolnika w Strzelnie. Pierwsza pt. „Probiotecnologia jako element zrównoważonego i ekonomicznego rolnictwa” dotyczyła celowości stosowania naturalnych rozwiązań w chowie zwierząt oraz celów i korzyści stosowania integrowanej ochrony roślin. Druga konferencja pt. „Krajowe źródła białka roślinnego – nowe rozwiązania dla hodowli zwierząt i szansa dla produkcji roślinnej” poświęcona była uprawie roślin strączkowych oraz możliwościom wykorzystania ich jako źródła białka paszowego w chowie zwierząt. Podobnej tematyce poświęcona była konferencja zorganizowana 25 listopada 2015 r. w Minikowie. Jej tematem wiodącym były „Innowacje w tuczu trzody chlewnej z wykorzystaniem krajowych źródeł białka roślinnego”. Konferencja ta była również podsumowaniem wdrożenia „Wykorzystanie krajowych źródeł białka w żywieniu trzody chlewnej w powiecie nakielskim i znińskim” realizowanego w 2015 roku. Wykładowcami na konferencjach byli przedstawiciele Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu i Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy oraz specjaliści Ośrodka.

Celem wdrożenia przeprowadzonego w czterech gospodarstwach prowadzących produkcję trzody chlewnej było zachęcenie rolników do wykorzystania krajowych źródeł białka w żywieniu warchlaków i tuczników. W każdym gospodarstwie wykonano tucz zwierząt w dwóch grupach żywieniowych na bazie soi i na bazie krajowego źródła białka roślinnego. Wszystkie sztuki zwierząt były ważone w pierwszym i ostatnim dniu tuczu. Przyrosty w obu grupach były na podobnym poziomie. Pasze dla zwierząt z grup kontrolnych przygotowywała Wytwórnia Pasz „Morawski”.

Opiekę merytoryczną sprawował prof. dr hab. Wojciech Kapelański, kierownik Katedry Hodowli Trzody Chlewej i Koni Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego (UTP) w Bydgoszczy. Współpracowano również z Gminną Spółdzielnią w Kcyni, która podjęła się dokonania uboju części tuczników. Próby mięsa pochodzące od tuczników zarówno z grup kontrolnych jak i doświadczalnych poddane zostały badaniu pod względem cech jakościowych w laboratorium UTP w Bydgoszczy. Wyniki przeprowadzonych badań nie wykazały istotnych różnic pomiędzy próbkami pochodzącymi z różnych grup. Dodatkowo, mięso pochodzące z czterech tuczników z grupy doświadczalnej, poddane zostało ocenie pod względem smakowości. Konsumenci w liczbie kilkudziesięciu osób jednoznacznie stwierdzili, że zarówno wyroby jak i samo mięso jest dużo smaczniejsze niż pochodzące od świń żywionych białkiem sojowym. W związku z dużym zainteresowaniem ze strony rolników, temat ten będzie realizowany w 2016 roku.

W szkoleniach w zakresie zbóż szczególny nacisk w 2015 r. położono na innowacyjność w technologiach uprawy pszenicy ozimej i jarej, jako najważniejszych gatunków w regionie kujawsko-pomorskim. Najważniejszym zagadnieniem jakie upowszechniano, to przygotowanie rolników do prowadzenia produkcji zbóż w oparciu o integrowane metody ochrony roślin. Związane jest to z wprowadzaniem przez Unię Europejską Dyrektywy 2009/128/WE. Kluczowym elementem w integrowanej ochronie roślin jest monitorowanie plantacji oraz pomoc w podejmowaniu decyzji o zabiegach środkami ochrony roślin. Tym właśnie zagadnieniom poświęcone były szkolenia i warsztaty polowe dla grup rolników i uczniów szkół rolniczych w czerwcu 2015 r. Pomoc taką oprócz szkoleń zapewnić mają między innymi programy wspomagania podejmowania decyzji o zwalczaniu konkretnych organizmów szkodliwych. Działania w tym zakresie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego podjął przy współpracy z Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy (IUNG PIB) w Puławach, Instytutem Hodowli i Aklimatyzacji Roślin Państwowy Instytut Badawczy Zakład Doświadczalny Bonin (IHAR PIB ZD Bonin) oraz Instytutem Ochrony Roślin Państwowy Instytut Badawczy (IOR PIB) w Poznaniu. Pierwszym owocem tej współpracy jest zakup i zainstalowanie 19 stacji meteorologicznych.

„Forum nasienne” to cykliczne lutowe spotkania, które w 2015 roku odbyły się w trzech miejscach, tj. w Minikowie, Zarzeczewie i Inowrocławiu. Podział konferencji na trzy sesje wynikał z konieczności dotarcia do większego grona rolników z województwa kujawsko-pomorskiego. Podczas konferencji specjaliści ze Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian (SDOO) w Chrzastowie omówili odmiany rekomendowane na teren województwa kujawsko-pomorskiego. Zaprezentowane zostały wyniki doświadczeń Porejstrowego Doświadczalnictwa Odmianowego w zakresie zbóż jarych i ozimych oraz roślin bobowatych, które wpisują się do programu zazielenienia. Omówiono również metody ochrony przed czynnikami chorobotwórczymi, a zwłaszcza przed chorobami grzybowymi. Zwrócono także uwagę na różne systemy magazynowania, ich wady i zalety oraz błędy popełniane przez rolników w czasie przechowywania zbóż po żniwach. Obok specjalistów z SDOO w Chrzastowie, KPODR i UTP w konferencji uczestniczyli przedstawiciele Polskiego Związku Producentów Roślin Zbożowych i pracownicy Polskich Hodowli Roślin.

Dla producentów rzepaku zorganizowano konferencję nt. „Kompleksowa technologia rzepaku – uprawa bez pługa”. Uczestniczyło w niej 91 osób. Poruszono na niej następujące obszary tematyczne: siew bezpośredni rzepaku w uprawie pasowej ze strip-till i z siewnikiem punktowym,

podstawy mineralnego nawożenia rzepaku oraz chemiczną ochronę rzepaku w technologiach uproszczonych.

Plantatorzy rzepaku mieli również możliwość uczestniczenia w szkoleniu nt. „Kluczowe zabiegi agrotechniczne w uprawie rzepaku ozimego”, które zrealizowano na polach Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Sadkach. Szkolenie, które odbyło się przy współpracy z firmami Syngenta i Caldena zgromadziło 75 osób. Na polach produkcyjnych o powierzchni 10 ha każde, zaprezentowano dwie różne technologie ochrony. Omówione zostały wiosenne szkodniki rzepaku i choroby oraz technologia stosowania wiosennych preparatów i odżywek w rzepaku ozimym.

Innowacyjnym technologiom i ochronie rzepaku ozimego poświęcona była konferencja, na której wykładcami byli pracownicy Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego (IHAR-PIB) Oddział w Poznaniu, Instytutu Ochrony Roślin - Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy oraz firm chemicznych i czołowych hodowli nasiennych. W konferencji uczestniczył również prezes Krajowego Zrzeszenia Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych, który przedstawił perspektywy uprawy rzepaku w województwie kujawsko-pomorskim. O innowacyjnych systemach ochrony roślin mówili przedstawiciele firm chemicznych, którzy zaprezentowali swoje doświadczenia założone na minikowskich polach. Uczestnicy konferencji po wykładach bezpośrednio na polu demonstracyjnym mogli porozmawiać z przedstawicielami firm oraz ocenić stan plantacji rzepaku po zastosowanej ochronie chemicznej. Nie zabrakło również tematu związanego z plonowaniem rzepaku w odniesieniu do poszczególnych systemów siewu i uprawy rzepaku (siew bezpośredni, uprawa uproszczona, uprawa tradycyjna). Został również przedstawiony wykład nt. „Systemy wspomagania decyzji w zakresie ochrony przed patogenami, a ich skuteczność w odniesieniu do warunków atmosferycznych”. Na konferencję przybyło 94 uczestników z regionu województwa kujawsko-pomorskiego.

Ważnym tematem spotkań polowych były szkolenia na demonstracjach dotyczących innowacyjnych działań agrotechnicznych w zakresie siewu łubinu i soi oraz porównania potencjału plonowania nowych odmian pszenicy i pszenżyta w warunkach gospodarstwa.

W lipcu w gospodarstwie rolnym Janiny Madej w Grubnie oraz w Gospodarstwie PW „Farol” w Fałęcinie zorganizowano konferencję – warsztaty polowe. To spotkanie specjalistów pracujących w firmach hodowlanych zajmujących się hodowlą nowych odmian zbóż z doradcami rolnymi i rolnikami było okazją do oceny skutków suszy dla roślin zbożowych w tegorocznych nietypowych warunkach pogodowych. Spotkanie oparte o kolekcje odmian uprawianych w tych samych warunkach reżimu technologicznego okazało się wprost bezcenną skarbnicą wiedzy praktycznej. Na poletkach kolekcji odmian w Grubnie specjaliści z Hodowli Roślin Sp. z o.o. Danko, Hodowli Roślin Sp. z o.o. Strzelce, z Saatbau Polska Sp. z o.o. zgodnie stwierdzili, że zboża ozime zaplunują lepiej od jarych, ale spodziewać się należy mniejszej masy 1000 ziaren praktycznie na wszystkich plantacjach. Ten trudny rok pokazał, że odmiany krótkosłome w większym stopniu zareagowały negatywnie na suszę i miały mniejsze ziarno, choć z zachowaniem różnic między odmianami. Natomiast odmiany długosłome mają także większy system korzeniowy, przez co głębiej penetrują warstwę gleby, co powoduje, że lepiej mogą wykorzystać zasoby wody glebowej.

W listopadzie 2015 roku w Przysieku odbyła się konferencja pt. „Polowa pojemność wodna i integrowana ochrona, to główne problemy plonowania zbóż – podejmij innowacyjne działania”. Narastający deficyt wody w glebach, nierównomierne i zbyt małe opady w sezonach wegetacyjnych, problemy z retencją wód i polową pojemnością wodną gleb, a przede wszystkim zmniejszające się w wielu glebach zapasy materii organicznej to tematy głównych referatów przygotowanych przez specjalistów z Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, z Uniwersytetu Przyrodniczego z Wrocławia, Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu i Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego z Bydgoszczy. Uzupełnieniem tematyki była ocena innowacyjnych rozwiązań agrotechnicznych pod kątem zagrożeń ze strony organizmów szkodliwych oraz informacja na temat systemów wspomagania decyzji do wykorzystania w praktyce rolniczej przedstawiona przez specjalistę Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu. Bardzo istotnym elementem tego spotkania była dyskusja. Seminarium zorganizowano i przeprowadzono przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 w ramach „Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich” „Europa inwestująca w obszary wiejskie”, Plan Operacyjny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) na lata 2014-2015 w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR).

Pokazy pracy maszyn i urządzeń do uprawy zawsze cieszą się dużym zainteresowaniem rolników. Podczas Dni Otwartych Drzwi w Zarzeczewie, Kujawsko-Pomorskich Dni Pola w Grubnie jak i targów AGRO-TECH w Minikowie zaprezentowano kilkanaście zestawów maszyn i urządzeń podczas pracy. Zaprezentowano między innymi agregaty uprawowo-siewne, rozsiewacze nawozów, ładowarki. W Grubnie przeprowadzono również pokazy kalibracji opryskiwacza polowego oraz omówiono zasady doboru rozpylaczy do upraw w różnych warunkach atmosferycznych, polowych i rodzaj stosowanych środków ochrony roślin. Uczestnikom pokazu wydano ulotki opisujące kalibrację opryskiwacza polowego.

Doradztwo w podstawowej produkcji roślinnej dotyczyło: stosowania preparatów ochrony roślin (terminy, dawki, mieszanie środków i nawozów), siewu roślin poplonowych w różnych układach głównie w aspekcie przedplonowym dla innych roślin, doboru odmian przede wszystkim w ujęciu plonowania i odporności na patogeny oraz optymalizacji nawożenia mineralnego i organicznego.

Działalność demonstracyjna budziła jak zwykle duże zainteresowanie. Na Kujawsko-Pomorskich Dniach Pola w Grubnie zademonstrowano 301 odmian roślin uprawnych (zboża-140, rzepak-49, strączkowe-20, kukurydza-76, rośliny energetyczne-10, inne-6) w 18 blokach upowszechnieniowych, na których stosowano różne systemy ochrony roślin i nawożenia. Prezentowano ochronę roślin firmy Bayer, BASF, Syngenta, DuPont oraz preparaty nawozowe firmy INTERMAG i Bogdan. Nowości odmianowe roślin rolniczych zaprezentowało dwadzieścia firm hodowlanych i nasiennych, z których najważniejsze to Hodowla Roślin DANKO, Hodowla Roślin Strzelce, Hodowla Roślin Smolice, Poznańska Hodowla Roślin w Tulcach, Maisadour, Euralis Semences, Saaten Union, KWS Lochow i KWS Polska, Limagrain, Pioneer, Rapool, Rolnas Bydgoszcz, Agrosieć Chełmno, Centrala Nasienna – Środa Śl. Saatbau Linz.

W 2015 roku z wielu form doskonalenia mogli skorzystać warzywnicy i sadownicy. „Nowości w uprawie warzyw gruntowych” to tytuł szkolenia, które zorganizowano dla producentów warzyw

gruntowych w Szpetalu Górnym. Szkolenia o podobnej tematyce zorganizowano również w Gołaszewie i Probstwie Górnym. Ogółem w szkoleniach uczestniczyło 78 osób. Omawiano nowe odmiany warzyw kapustnych i pomidorów oraz możliwości stymulowania wzrostu poprzez zastosowanie nowych produktów opartych na bazie aminokwasów. Przeanalizowano również problemy, jakie mieli producenci w ubiegłym sezonie w związku z występującą suszą. Były to między innymi kwestie dotyczące ochrony przed szkodnikami czy problemy z pojawiającymi się chorobami grzybowymi w ostatnich latach zwykle nie występującymi w uprawie warzyw polowych. Omówiono też wpływ nawożenia i stymulowania wzrostu warzyw na jakość produktu finalnego.

Producenci cebuli mieli możliwość uczestniczenia w szkoleniu pn. „Ochrona, nawożenie i nowe odmiany cebuli” w Cieślinie. Uczestniczyły w nim 104 osoby. Wiodącymi tematami szkolenia było nawożenie mineralne doglebowe jak i dolistne oraz objawy chorób pojawiających się w ubiegłym sezonie na plantacjach cebuli. Omówiono również tematy związane z zabezpieczeniem upraw cebuli przed chorobami grzybowymi oraz zagadnienia dotyczące coraz bardziej popularniejszych odmian w typie hiszpańskim.

Podobnie jak w latach ubiegłych nie zabrakło szkoleń dla producentów kalafiora i warzyw kapustnych. Dla nich zorganizowano szkolenia w Szpetalu Górnym, Włocławku, Lipnie i miejscowości Błota. Uczestniczyło w nich 278 osób. Na szkoleniach omawiano między innymi cechy jakościowe nowych odmian kalafiora i brokuła. Poruszono tematy higieny zbioru i różyczkowania kalafiorów i brokuła. Omówiono problemy ze szkodnikami i chorobami na plantacjach warzyw kapustnych. Wskazano możliwości monitorowania pojawiania się najważniejszych szkodników, a także omówiono metody zapobiegania wystąpienia tych patogenów. Podsumowano także problemy związane z ochroną warzyw kapustnych przed szkodnikami i chorobami grzybowymi, z którymi borykano się w roku 2014.

Dla producentów pomidorów gruntowych zorganizowano 2 szkolenia, w Starym Brześciu i w Chromowoli. Lipcowe szkolenie w Chromowoli odbyło się w formie warsztatów polowych podczas okresu wegetacji roślin. Uczestniczyło w nim 30 producentów pomidorów gruntowych dla przemysłu, aby na polu rozpoznać choroby, objawy niedoborów składników pokarmowych oraz inne niedomagania fizjologiczne pomidorów.

Wysokiej specjalizacji wymaga także produkcja sadownicza. Udzielane sadownikom porady dotyczyły między innymi funkcjonowania gospodarstw w warunkach obowiązywania powszechnego stosowania przez profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin integrowanej ochrony roślin, wymaganej dokumentacji i czynności niezbędnych do spełnienia wymogu. Osobną grupę tematyczną stanowiły porady dotyczące reagowania na występowanie poszczególnych agrofagów oraz zaistniałe warunki pogodowe. W 2015 roku zorganizowano 3 konferencje, w których wzięło udział 205 sadowników oraz 6 szkoleń specjalistycznych, w których uczestniczyło 137 osób.

Konferencja „Aspekty technologiczne upraw sadowniczych” w Pieczyskach poświęcona była aspektem technologicznym upraw sadowniczych. Uczestnikami szkolenia byli plantatorzy roślin jagodowych, ziarnkowych i pestkowych. Prelegentka z Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach przedstawiła założenia nowego programu ochrony roślin na 2015 r. Zwrócono uwagę na efektywność wykonywania zabiegów zwalczających szkodniki oraz na konieczność rotacji stosowanych środków ochrony roślin. Przedstawiono też groźnego szkodnika roślin jagodowych – muszkę płamoskrzydłą

(*Drosophila suzukii*). Zaprezentowano również możliwości monitoringu muszki oraz jej ograniczania. Dyrektor firmy Mondi Polska przedstawił osiągnięte plony i ceny uzyskiwane przez producentów w sezonie 2014 r. w uprawach wiśni, śliwek, porzeczki czerwonej i czarnej, malin, agrestu. Producentów zapoznano z poziomem skupu poszczególnych owoców przez firmę Mondi Polska. Podczas konferencji zapoznano słuchaczy z realizacją integrowanej ochrony w gospodarstwach sadowniczych. Zwrócono szczególną uwagę na nowe rejestracje istniejących już środków ochrony roślin, na zapisy dotyczące stref buforowych jak i stosowania w uprawach sadowniczych preparatów niezarejestrowanych. Kontynuując temat integrowanej ochrony zaproponowano preparaty wpływające na wytwarzanie odporności na choroby w uprawach sadowniczych, przeznaczone do stosowania zapobiegawczego w ochronie truskawki przed szarą pleśnią, mączniakiem prawdziwym, białą plamistością liści i czerwoną plamistością liści.

Nowa Ruda była miejscem organizacji konferencji „Efektywne zapylenie roślin sadowniczych”. Specjaliści Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach zapoznali zebranych z możliwością zwiększenia efektywności zapylenia roślin sadowniczych poprzez wprowadzenie do sadu pszczoły. Znaczenie organizmów pożytecznych w uprawach sadowniczych przedstawił specjalista z Instytutu Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu. Spośród wymienionych gatunków znalazły się: biedronki, złotooki, dziubałki. Osobną część wystąpienia zajęły zagadnienia związane z ochroną owadów zapyłających i związanego z tym zagadnieniem prawa krajowego. Wyjaśniono jak należy interpretować zapisy w etykiecie środka ochrony roślin dotyczące prewencji. Zwrócono uwagę na dokładne analizowanie zapisów dotyczących okresów stosowania poszczególnych środków ochrony roślin. Specjalistka KPODR w Minikowie zapoznała uczestników z biologią i ochroną w warunkach naturalnych trzmieli na przykładzie trzmiela ziemnego. Informacje o programie „Budujemy populację owadów zapyłających” przekazali specjaliści Sumi Agro Poland. W ramach tego programu zakładane są „Centra murarkowe”. Jedno z nich powstało w sadzie, w którym była organizowana konferencja. W dalszej części spotkania przedstawiono bieżącą sytuację w sadach podkreślając zagrożenia wynikające ze stanu roślin i możliwości reagowania na zaistniałe problemy.

Podobnie jak w latach ubiegłych nie zabrakło spotkań w ramach tzw. wiosennych i letnich lustracji w sadzie. W zależności od stanu plantacji sadowniczych na bieżąco przekazywano informacje dotyczące możliwości ograniczania zagrożeń związanych z występowaniem agrofagów jak i niedoborów składników odżywczych. Osobnym zagadnieniem było prognozowanie występowania agrofagów. Zajęcia odbywały się w kilkunastoosobowych grupach.

Podsumowanie sezonu sadowniczego odbyło się w listopadzie 2015 r. w Przysieku, na VI Zjeździe Sadowników Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Dominującym tematem była ochrona roślin sadowniczych przed agrofagami. Specjalista z KPODR w Minikowie omówiła aktualne zagrożenie w sadach i jagodnikach muszką płamoskrzydłą (*Drosophila suzukii*). Prelegentki z Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach omówiły stan plantacji sadowniczych w mijającym sezonie, zwracając uwagę na wynikające z tej sytuacji zagrożenia na kolejny sezon. Ze szkodników szczególną uwagę poświęcono zwójkówkom i owocówkom, gdzie niedozownym w ocenie tych szkodników staje się stosowanie pułapek feromonowych, które pozwalają ocenić początek, maksimum i koniec lotu poszczególnych pokoleń. Przedstawiono również szkodliwość mszycy jabłoniowo-babkowej oraz bawełnicy korówki, szczególnie w rozprzestrzenianiu chorób wirusowych. Szczególną

uwagę zwróciła na stosowanie środków niezarejestrowanych do ochrony danej uprawy, co może wpływać na obecność w owocach niedozwolonych pozostałości lub fitotoksyczność dla opryskiwanych roślin.

Producenci trzody chlewnej mieli możliwość uczestniczenia w 19 szkoleniach, których głównymi tematami były: modernizacja budynków dla świń, prawidłowy odchow prosiąt, poprawa warunków środowiskowych w chlewni oraz możliwość skorzystania ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 w odbudowie pogłowia trzody chlewnej. Poruszano zagadnienia związane z utrzymaniem dobrostanu zwierząt oraz dotyczące profilaktyki. Szkolenia prowadzone były przez specjalistów Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i lekarzy weterynarii. Uczestniczyło w nich 385 osób.

Dla producentów trzody chlewnej zorganizowano także 4 konferencje, w których wzięło udział 296 osób. „Poprawa warunków środowiskowych w stadach trzody chlewnej” to tytuł konferencji, zorganizowanej na terenie Fermy doświadczalnej trzody chlewnej w Czapelkach koło Świecia. Uczestnicy mieli możliwość wysłuchania wykładów na temat warunków utrzymania świń, szeroko pojętej profilaktyki, bioasekuracji i odpowiedniego przygotowania loch do rozrodu oraz żywienia poszczególnych grup świń. Po części teoretycznej była możliwość zapoznania się z doświadczeniami żywieniowymi prowadzonymi na nowoczesnych obiektach fermowych.

Ważnym wydarzeniem 2015 roku było „I Forum Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej Kujaw i Pomorza”, które odbyło się w Przysieku. Wykładowcami byli między innymi przedstawiciele Państwowego Instytutu Weterynarii PIB w Puławach oraz Uniwersytetu Przyrodniczego (UP) we Wrocławiu. Prelegenci w swoich wykładach przedstawili istotne zagadnienia mające wpływ na opłacalność produkcji świń. Temat „Uwarunkowania środowiskowe z zastosowaniem innowacyjnych metod produkcji prosiąt” omówił rektor Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Zazaczył on, że wysoka opłacalność produkcji trzody chlewnej jest możliwa jedynie wtedy, gdy uzyskiwane wskaźniki produkcyjne są zbliżone do potencjalnych możliwości genetycznych. Zastosowanie innowacyjnej profilaktyki w stadach loch i prosiąt przedstawił kolejny wykładowca. Omówił, jakie powinno być postępowanie z lochą w okresie ciąży i laktacji. Zwrócił uwagę na prowadzenie odpowiednich programów szczepień dostosowanych do określonych warunków zdrowotnych panujących w chlewni. Przedstawił również obecną sytuację w zakresie afrykańskiego pomoru świń i jego wpływ na sytuację hodowców. Aktualną sytuację na rynku trzody chlewnej w świecie i Polsce przedstawiła przedstawicielka Banku BGŻ BNP Paribas. W swojej analizie odniosła się do aktualnej sytuacji cenowej i jej wpływu na wynik ekonomiczny gospodarstw. Uczestnicy forum mieli również możliwość zapoznania się z ofertami firm obecnych na spotkaniu (BIN, GENEU, APC Polska), które dotyczyły nowoczesnych systemowych rozwiązań budynków, mieszalni pasz, systemów pojenia i żywienia.

Dla hodowców bydła mięsnego i mlecznego zorganizowano 34 szkolenia i 4 konferencje, w których uczestniczyło 980 osób.

Od początku 2015 roku w gospodarstwach produkujących mleko obserwuje się pogorszenie opłacalności produkcji. Mimo tego w dużych gospodarstwach obserwuje się wzrost pogłowia i wydajności krów, natomiast małe stada zmieniają profil produkcji z mleka na mięso wołowe. Udzielane porady, lustracje dotyczyły zagadnień związanych ze zmniejszeniem kosztów produkcji

mleka i z poprawą jakości produkowanych pasz objętościowych oraz mikroklimatu w budynkach inwentarskich, higieny i organizacji produkcji mleka. Zagadnienia te zostały przedstawione hodowcom mleka na zorganizowanej konferencji w Minikowie. Tematem konferencji było „Przygotowanie kiszonek i żywienie paszami objętościowymi”. Omówiono, w jaki sposób można uniknąć błędów w procesie przygotowania kiszonek, poszczególne etapy tworzenia przyzmy kiszonkowej. Kolejny temat to „Jakość pasz objętościowych a zdrowotność bydła”, w którym przedstawiono zagrożenia płynące dla zwierząt ze stosowania pasz niskiej jakości.

„Czynniki wpływające na wzrost opłacalności produkcji mleka”- to temat konferencji w Lipnie. Współorganizatorami konferencji byli: MSD Animal Health i Cargill Polska oraz Stacja Hodowli i Unasieniania Zwierząt (SHiUZ) w Bydgoszczy. Tematem przewodnim konferencji był „Wpływ żywienia krów mlecznych na ich kondycję i rozród”. Omówiono między innymi jak wiele elementów wpływa na jakość i parametry mleka. Kolejny temat „Jak zwiększyć opłacalność produkcji mleka poprzez zmiany organizacji rozrodu, na przykładzie gospodarstw w Polsce”. Głównym celem wykładu było określenie zróżnicowania opłacalności produkcji mleka w zależności od wydajności mlecznej krów oraz identyfikacja czynników, które warunkują opłacalność. Specjaliści z SHiUZ w Bydgoszczy przedstawili korzyści wynikające z wyceny genomowej.

Hodowcy krów mlecznych mieli również możliwość uczestniczenia w konferencji pn. „Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mlecznego” w Minikowie. Poruszono następujące tematy: „Pielęgnacja wymienia w laktacji i zasuszeniu krów mlecznych” (zasady profilaktyki i leczenia zapaleń wymienia wywołanych przez bakterie środowiskowe, a zwłaszcza paciorkowca wymienia *Streptococcus uberis*), „Wycena genomowa – geny serowarskie” i „Żywienie krów wysokowydajnych” oraz „Lucerna-zakładanie lucernika i jego pielęgnacja”.

Producenci bydła mięsnego mieli możliwość uczestniczenia w konferencji nt. „Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mięsnego”. W spotkaniu uczestniczył także wiceprezes Polskiego Związku Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego. Hodowca z Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Chrustowie zaprezentował rzadko w Polsce spotykaną francuską rasę Blonded' Aquitaine. Omówił jej zalety i pokazał jak wygląda codzienna praca w gospodarstwie. Wśród omawianych tematów znalazły się między innymi intensywny opas bydła oraz renowacja i pielęgnacja pastwisk.

W pierwszym kwartale 2015 roku odbyły się 2 konferencje dla producentów drobiu. Pierwsza z nich „ Nowoczesna produkcja drobiu” dotyczyła żywienia, warunków utrzymania i finansowania produkcji brojlera kurzego i stad rodzicielskich kur. Prelegenci zwrócili uwagę zgromadzonym hodowcom na prawidłowe bilansowanie pasz, przestrzeganie odpowiednich warunków środowiskowych w kurnikach i omówili także zagrożenia dla środowiska związane z dużą koncentracją produkcji. Konferencja „Hodowla i tucz drobiu wodnego w Polsce” dotyczyła produkcji mięsa gęśiego i kaczego jako tzw. żywności funkcjonalnej. Przedstawiciele Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego Zakładu Doświadczalnego w Kołudzie Wielkiej (IZ PIB ZD) omówili zasady odchowu i tuczu owsianego gęsi Białej Kołudzkiej. Profesor Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego (UTP) w Bydgoszczy omówił szanse i zagrożenia dla producentów drobiu oraz metody odchowu kaczek rzeźnych.

Podobnie jak w latach ubiegłych kontynuowano szkolenia z „Przyzagrodowego chowu gęsi”, które realizowane są od 2012 r. W roku bieżącym specjaliści z Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego przeprowadzili z w/w tematyki 4 szkolenia. Zainteresowanie chowem gęsi jest wciąż duże, w związku z czym szkolenia z „Przyzagrodowego chowu gęsi” będą kontynuowane w latach następnych.

Wzrasta również zainteresowanie przyzagrodowym chowem drobiu grzebiącego. Szkolenia nt. „Pozyskiwanie jaj i technologie lęgu piskląt” zrealizowano w Brodnicy, natomiast temat „Produkcja jaj kurzych w gospodarstwie” zrealizowano w Wąbrzeźnie i Mroczy. Poruszano następujące zagadnienia: pozyskiwanie jaj do lęgów, rodzaj i sposób odkażania jaj, magazynowanie jaj przed nakładem, lęgi oraz ocena piskląt, młodych kur i niosek, warunki środowiskowe w odchowie i nieśności, żywienie, dobór ras i zestawów hodowlanych dla gospodarstw rodzinnych oraz wymogi formalno – prawne i weterynaryjne przy sprzedaży bezpośredniej jaj pochodzących z chowu przyzagrodowego. Istnieje tendencja powrotu do starych metod utrzymania i żywienia drobiu.

Województwo kujawsko-pomorskie to region, w którym następuje dynamiczny rozwój stad szynszyli. Konferencję połączoną z wystawą szynszyli zorganizowano w Minikowie, podczas której omówiono stan hodowli szynszyli w regionie kujawsko-pomorskim. Zwrócono uwagę na doskonalenie rozrodu jako głównego czynnika poziomu uzyskiwanych dochodów producentów tych zwierząt. Imprezą towarzyszącą była wystawa szynszyli. Komisja złożona z pracowników Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie oceniła 61 prezentowanych sztuk zwierząt przyznając najlepszym tytuły czempiona i wiceczempiona. Współorganizatorem spotkania był Krajowy Związek Hodowców Szynszyli z/s w Myślenicach oraz Zakład Hodowli Owiec, Kóz i Zwierząt Futerkowych Uniwersytetu technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy oraz Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie.

W wielu gospodarstwach rolnych utrzymywane są króliki, głównie w chowie ekstensywnym, w małych stadach z ukierunkowaniem na chów w czystości rasy. W celu poprawienia wyników odchovu młodzieży podjęto współpracę z hodowcami na rzecz upowszechniania profilaktyki w fermach przyzagrodowych królików. Demonstrację nt. „Profilaktyka na fermie roślinożernych zwierząt futerkowych (królików)” zlokalizowano w 2 przydomowych fermach królików: w Mroczy i w Koronowie. Demonstracją objęto króliki ras średnich, tj. Kalifornijski Czarny, Wiedeński Niebieski, Nowozelandzki Biały oraz rasy dużej- Belgijski Olbrzym Szary.

Podobnie jak w latach ubiegłych wiele uwagi zostało poświęcone gospodarce pasiecznej. Już po raz dwudziesty trzeci w Przysieku odbyło się Forum Pszczelarskie. Prezentowane tematy to między innymi: „Przygotowanie rodzin pszczelich do optymalnego wykorzystania pożytku” oraz „Sprzedaż produktów z własnej pasieki według obowiązujących przepisów”. Przedstawiono ofertę matek pszczelich rasy Kraińskiej linii Kujawska z pasieki KPODR Oddział w Zarzeczewie. Konferencji towarzyszyły targi sprzętu pszczelarskiego, produktów pszczelich oraz literatury związanej z tą tematyką. Pasieka hodowlana w Zarzeczewie w 2015 roku wyhodowała i sprzedała 300 matek pszczelich, w tym 220 matek ze sprawdzonym czerwieniem i 80 matek jednodniowych. Matki pszczele trafiły do pasiek kujawsko-pomorskich, łódzkich i wielkopolskich.

Porady, lustracje i szkolenia dotyczyły zagadnień związanych z odpowiednim prowadzeniem rodzin pszczelich. Zwracano szczególną uwagę na prowadzenie kontroli pod kątem wystąpienia

nastroju rojowego. Udzielano wskazówek dotyczących robienia odkładów, poddawania matek pszczołom, zwalczania pasożytów i chorób.

W 2015 roku zorganizowano 2 szkolenia w ramach Centrum Techniki Rolniczej (CTR). Pierwsze szkolenie pn. „Możliwości wykorzystania ładowaczy czołowych i ładowarek teleskopowych w gospodarstwie” odbyło się w Minikowie i zgromadziło 137 rolników. W części teoretycznej omówiono wady oraz zalety ładowarek i ładowaczy czołowych. Zwrócono uwagę na to, co należy uwzględniać przy doborze maszyny do pracy w gospodarstwie. Część praktyczna odbyła się na placu pokazowym, na którym 14 czołowych firm prezentowało ładowarki i ładowacze oraz maszyny i zbiorniki na olej napędowy. Temat drugiego szkolenia to „Żywienie bydła w systemie TMR z wykorzystaniem wozów paszowych”, które zorganizowano w Ośrodku Hodowli Zarodowej Osiecinicy (OHZ) w Gospodarstwie Jarantowice. Uczestnicy obok wysłuchania wykładów mieli możliwość uczestniczenia w pokazie wozów paszowych do przygotowywania i zadawania pasz w systemie TMR. Taki sposób przygotowania i zadawania pasz, prawidłowo przeprowadzony i kontrolowany przekłada się na poprawę produktywności krów oraz znaczne ograniczenie nakładów pracy fizycznej. Do realizacji pokazów zostały zaproszone firmy wyspecjalizowane w produkcji wozów paszowych: Sgariboldi Ostrzeszów (Oddział Strzelno), Kalchem Sp. z o.o. Wielki Głębocek, METALTECH Sp. z o.o. Mirosławiec, PHU Perkoz Sp. z o.o. Brodnica, Gregoire Besson Polska – Kowanówko, Faresin Industries SPA – Czernikowo i Agromix z Rojęczyn. Prezentowane podczas pokazów maszyny miały za zadanie rozdrobnienie i wymieszanie poszczególnych komponentów oraz wyrzucenie ich na połowy stół paszowy celem oceny TMR-u przez uczestników szkolenia. Oba szkolenia były wysoko ocenione przez uczestniczących rolników.

Ponadto Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego był współorganizatorem z Gazetą Pomorską Forum Rolniczego, które odbyło się w Bydgoszczy. Uczestniczyło w nim blisko 300 osób. Podczas forum w pierwszej części odbyło się sześć paneli tematycznych dotyczących: mleczarstwa, produkcji roślinnej, finansowania rozwoju agrobiznesu, uwarunkowania rozwoju gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim, trzody chlewnej, ubezpieczeń upraw rolnych. Spotkanie zakończyło forum dyskusyjne pt. „Perspektywy dla polskiego rolnictwa. Co zrobić, by gospodarstwa rodzinne nie wypadły z unijnego pociągu, a przedsiębiorcy rolni mogli się dalej rozwijać?” z udziałem m.in. ministra Sawickiego oraz ministrów i wiceministrów resortu rolnictwa minionych kadencji. Odbyła się również gala wręczenia nagród w plebiscycie „Nasz Sołtys” i „Rolnik Agropodsiębiorca”.

Podobnie jak w latach ubiegłych w 2015 roku Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie przystąpił do XIII edycji Ogólnopolskiego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne. Honorowy patronat nad konkursem objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Do etapu krajowego przeszli laureaci finału wojewódzkiego, Państwo Anna i Paweł Lewandowscy z Miłżyna zakwalifikowani do finałowej szesnastki laureatów w kraju.

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie wspólnie z Ambasadą Królestwa Niderlandów w Warszawie zorganizował spotkanie poświęcone zagadnieniom gospodarki wodnej na obszarach wiejskich. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele delegacji holenderskiej Holenderskiego Partnerstwa dla Wody (Netherlands Water Partnership) oraz doradcy z regionu kujawsko-pomorskiego. Wśród przybyłych nie zabrakło również plantatorów (szczególnie

sadowników) oraz przedstawicieli władz samorządowych. W trakcie trwania szkolenia, oprócz wykładów, zaproszonych gości, odbyła się również dyskusja o potrzebach związanych z gospodarką wodną w regionie. W czasie swoich wystąpień, zarówno polscy przedstawiciele nauki jak również zagraniczni goście przedstawiali tematy dotyczące między innymi systemu monitorowania i prognozowania deficytu wody w rolnictwie, monitorowania odpływu azotanów, czy potrzeb i skutków nawadniania roślin rolniczych.

Po raz kolejny w Minikowie odbył się wojewódzki etap Konkursu Wiedzy o Bezpieczeństwie Pracy i Ergonomii w Rolnictwie. W grudniu 2015 roku czterdziestu ośmiu uczniów z 24 szkół ponadgimnazjalnych o profilu rolniczym stanęło do walki. Trzy pierwsze miejsce zajęli odpowiednio uczniowie następujących szkół: Zespół Szkół Nr 3 im. Bogdana Chelmskiego w Rypinie, Zespół Szkół Agro-Ekonomicznych w Karolewie, Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Wincentego Witosa w Samostrzelu. Organizatorami konkursu byli: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w Bydgoszczy, Okręgowy Inspektorat Pracy Państwowej Inspekcji Pracy w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorska Izba Rolnicza w Przysieku oraz Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie.

Oprócz powyższych działań, w zadaniu „Upowszechnianie innowacji technologicznych w produkcji rolniczej” w 2015 roku doradcy Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego udzielili 4006 porad oraz przeprowadzili 2542 lustracje. Porady i lustracje związane były w zdecydowanej większości z produkcją roślinną, między innymi funkcjonowaniem gospodarstw w warunkach obowiązywania powszechnego stosowania integrowanej ochrony roślin przez profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin, prowadzeniem wymaganej dokumentacji oraz czynnościami niezbędnymi do spełnienia wymogu. Osobną grupę tematyczną stanowiły porady i lustracje dotyczące występowania agrofagów oraz sytuacja na polach spowodowana niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi.

W produkcji zwierzęcej porady dotyczyły głównie zagadnień technologii produkcji, opłacalności produkcji trzody chlewnej czy modernizacji budynków inwentarskich. Lustracje przeprowadzane były w gospodarstwach prowadzących chów trzody chlewnej, chów bydła mięsnego jak i mlecznego. Zwracano uwagę na warunki mikroklimatu w budynkach, oświetlenie i ogólne warunki utrzymania. W przypadku zauważonych nieprawidłowości udzielano rolnikom wskazówek pomocnych w rozwiązaniu istniejących problemów.

W ramach zadania przeprowadzone szkolenia, porady i lustracje realizowały również postanowienia artykułu 8 ustawy o ochronie zwierząt z 21 sierpnia 1997r. (Dz.U. z 2010r. Nr 47 poz.278) narzucającego upowszechnianie przepisów ustawy przez wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego.

Zagadnienia innowacji technologicznych opisywane były na łamach wydawnictwa i na stronie internetowej Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

Podsumowanie:

Udzielone w ramach powyższego zadania porady, pomogły rolnikom w podejmowaniu decyzji dotyczących unowocześniania produkcji rolnej w swoich gospodarstwach.

W 2015 roku diagnozowano problemy na plantacjach i przekazywano odpowiednie zalecenia dotyczące ochrony. Doradcy Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego uczestniczyli we wszystkich komisjach kłeskowych działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, a ich zadaniem była ocena szkód na polach spowodowanych działaniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.

Duże zainteresowanie rolników zagadnieniami związanymi z wprowadzaniem innowacji technologicznych wskazuje na konieczność kontynuowania przez Ośrodek doradztwa w tym zakresie.

Zadanie 2. Wspieranie rolników w organizacji i funkcjonowaniu grup producentów rolnych

Cel:

Pomoc w tworzeniu nowych i funkcjonowaniu istniejących grup producentów rolnych.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	133
2.	Informacje	4
3.	Szkolenia	13
4.	Opracowania - <i>Wniosek i zmiana planu dochodzenia do uznania dla grupy producentów owoców i warzyw</i>	11
5.	Lustracje	12

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Temat	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
1	Zasady tworzenia i funkcjonowania grupy producentów bydła rzeźnego	I	1	42	Kruszyn
2	Wspieranie rolników w organizowaniu grup producentów rolnych	I	1	16	Wielgie
3	Zasady tworzenia i funkcjonowania grupy producentów trzody chlewnej	I	1	9	Tuchola
4	Zasady tworzenia i funkcjonowania grupy producentów rzepaku	I	1	12	Wyrza
5	Zasady tworzenia i funkcjonowania grupy producentów rolnych	I, II, IV	5	61	Dobrzyń nad Wisłą, Śmiłowice, Kruszynek, Toruń, Lubicz

Rezultaty:

W grudniu 2015 roku w Polsce zarejestrowanych było 1276 grup producentów rolnych i 315 wstępnie uznanych i uznanych organizacji producentów owoców i warzyw. W województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowane są 123 grupy producentów rolnych. Klasyfikuje to województwo kujawsko-pomorskie na trzecim miejscu w kraju.

Jeśli chodzi o grupy producentów owoców i warzyw, to w województwie kujawsko-pomorskim na koniec 2015 roku zarejestrowanych było 37, co klasyfikuje województwo kujawsko-pomorskie na drugim miejscu w kraju.

W 2015 roku działania doradcze skupione były przede wszystkim na organizacji i prowadzeniu szkoleń oraz udzielaniu porad, dotyczących głównie możliwości i zasad organizowania oraz funkcjonowania grup producentów rolnych w ramach nowych przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020. Zorganizowano 13 szkoleń na 16 zaplanowanych. Uczestniczyło w nich 169 osób.

Praca doradcza polegała także na pomocy w bieżącym funkcjonowaniu grup producentów, głównie przy opracowywaniu zmian w planach dochodzenia do uznania dla następujących grup ogrodniczych:

- Grupa Producentów Owoców i Warzyw „Natura” sp. z o.o. w Dobrzyniu nad Wisłą
- Grupa producentów ziół: Kujawskie Zioła sp. z o.o. w Skibicach
- Grupa producentów owoców i warzyw: Warzywa Kobelniki sp. z o.o. w Kobelnikach
- Grupa producentów warzywa: Stopol sp. z o.o. w Gąskach
- Grupa producentów owoców i warzyw: Dewika sp. z o.o. w Kowalewie Pomorskim
- Grupa producentów owoców i warzyw: Owoce Warzywa Klimkiewicz sp. z o.o. we Wtelnie.

W ciągu 2015 roku prowadzone były działania doradcze umożliwiające zorganizowanie i zarejestrowanie grup producentów zgodnie z nowym prawodawstwem, które zacznie obowiązywać w 2016 roku. Na tym etapie zainteresowanych jest kilkanaście grup producentów.

Podsumowanie:

Promowanie w 2015 roku idei tworzenia grup producentów rolnych w ramach nowego prawodawstwa zaowocuje w 2016 roku powstaniem nowych, które są obecnie w trakcie tworzenia. Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie w dalszym ciągu będzie prowadził doradztwo i pomoc dla rolników chętnych do zrzeszania się w organizacje producenckie.

Program 2. Wspieranie rolników i mieszkańców wsi w korzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania

Zadanie 1. Edukacja rolników w zakresie działań PROW oraz wspieranie ich w pozyskiwaniu środków finansowych

Cel:

Przekazanie rolnikom i mieszkańcom wsi wiedzy na temat wsparcia rozwoju obszarów wiejskich.

Nabywanie przez rolników i mieszkańców wsi umiejętności wykorzystania funduszy przeznaczonych na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	3562
2.	Informacje	1101
3.	Szkolenia	143
4.	Opracowania	
	- Modernizacja gospodarstw rolnych	181
	- Premie dla młodych rolników	278
	- Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego	1
	- Korekta wniosku i/lub planu do działań PROW	10
	- Ankiety monitorujące/dokumentacja sprawozdawcza z działań PROW	53
	- Wniosek o dopłaty do materiału siewnego	796
	- Wniosek o zwrot akcyzy paliwowej	50
- Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonej w wyniku klęsk żywiołowych	1	
5.	Lustracje	102

Tematyka ważniejszych konferencji i szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Szkolenia					
1.	Modernizacja gospodarstw rolnych w ramach PROW 2014-2020	III, IV	30	540	woj. kujawsko-pomorskie
2.	PROW 2014-2020 szansą dla średnich gospodarstw	I	5	219	Radziejów Dobre Osięciny Piotrków

					Kujawski Torzewo
3.	Pozyskiwanie dodatkowych źródeł dochodu dla małych gospodarstw rolnych w woj. kujawsko-pomorskim ze szczególnym uwzględnieniem działań PROW 2014-2020	IV	7	142	pow. świecki, inowrocławski

Rezultaty:

Do połowy czerwca 2015r. trwała wydłużona akcja naboru wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich, co nie pozwalało na rozpoczęcie przez Biura Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) przyjmowania nowych wniosków na inne formy pomocy.

W drugim półroczu 2015r. odbyły się nabory wniosków o pomoc w ramach operacji typu Premie dla młodych rolników, Modernizacja gospodarstw rolnych (w schematach pomocy na rozwój produkcji mleka, bydła opasowego i prosiąt) oraz Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój. Na podstawie dotychczas uruchomionych poddziałań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 można ocenić, że warunki dostępu są trudniejsze niż w poprzednich edycjach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Liczba opracowań zaplanowana do wykonania w 2015 roku w zadaniu „Edukacja rolników w zakresie działań PROW oraz wspieranie ich w pozyskiwaniu środków finansowych” wynosiła 1361. Sporządzono ich łącznie 1370. W 2015 roku największą liczbę opracowań stanowiły wnioski o dopłaty do materiału siewnego. Takich wniosków sporządzono 796, czyli ponad dwukrotnie więcej niż zaplanowano. Powodów zwiększonego zapotrzebowania rolników na pomoc w przygotowaniu wspomnianych opracowań należy upatrywać w tegorocznej zmianie stawek dopłat do materiału siewnego i sadzeniakowego. Zapowiedź zmian spowodowała reakcję wnioskodawców polegającą na chęci jak najszybszego złożenia wniosku w nadziei uzyskania płatności w uprzednio stosowanej wysokości. Wykonano 181 opracowań dotyczących *Modernizacji gospodarstw rolnych*.

Dla doradców Ośrodka, w ramach omawianego zadania, pierwsze półrocze 2015 roku oznaczało nasiloną akcję szkoleniowo-informacyjną po zatwierdzeniu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020. W tym okresie zorganizowano i przeprowadzono 66 szkoleń, natomiast łącznie w skali roku zorganizowano i przeprowadzono 143 szkolenia.

W 2015 roku udzielono 2,8 tysiąca porad związanych tematycznie z uzyskiwaniem przez rolników pomocy finansowej na inwestycje. Wiodącym zagadnieniem było pozyskiwanie środków finansowych. W jeszcze większym stopniu został przekroczony plan lustracji zaplanowany na 2015 rok. Doradcy przeprowadzili 102 lustracje gospodarstw rolnych.

W Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Minikowie od lipca 2014 roku działał Zespół Doradczy ds. poprawy i uzupełnień wniosków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, który przy ścisłej współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zajmował się wsparciem wnioskodawców i beneficjentów korzystających ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 w ramach realizacji II etapu operacji wynikającej z Umowy przyznania Pomocy Technicznej. Zadaniem Zespołu było udzielanie nieodpłatnej pomocy dla wnioskodawców i beneficjentów korzystających ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Zakres świadczonych usług obejmował zagadnienia dotyczące prawidłowości

dokumentowania realizacji operacji, w tym sporządzania ankiet i sprawozdań oraz pism z wyjaśnieniami do złożonych wniosków. Doradcy przygotowywali również pisma odwoławcze od decyzji i protokołów z kontroli.

Pomoc doradcza dotyczyła wniosków, które zostały już złożone i wymagały korekty, uzupełnień lub wyjaśnień, w szczególności takich działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich jak:

- Ułatwianie startu młodym rolnikom,
- Modernizacja gospodarstw rolnych,
- Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych,
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,
- Program rolnośrodowiskowy,
- Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).

Udzielono łącznie 776 porad.

Zadanie przyczyniło się do zwiększenia stopnia wykorzystania przez rolników środków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Usprawniło proces obsługi wnioskodawców i beneficjentów nie tylko na etapie składania wniosków, a także realizacji postanowień umów zawartych z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Podsumowanie:

Zadanie: Edukacja rolników w zakresie działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz wspieranie ich w pozyskiwaniu środków finansowych jest zadaniem bardzo potrzebnym i istotnym dla rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w województwie kujawsko-pomorskim. Niemniej, w okresach przejściowych pomiędzy kolejnymi okresami programowania, takich jak miniony rok, bardzo trudno jest trafnie zaplanować liczbę poszczególnych działań doradczych, szczególnie jeśli znaczącej zmianie ulegają warunki dostępu. Rolnicy niezmiennie oczekują uproszczonych procedur i ułatwionego dostępu do poszczególnych schematów pomocy. W tym aspekcie, warunki udzielania pomocy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 okazały się w wielu przypadkach trudne do spełnienia.

Liczba porad udzielonych przez Zespół Doradczy ds. poprawy i uzupełnień wniosków PROW 2007-2013

PZDR: 702

Działy merytoryczne: 74

Razem: 776

Zadanie 2. Doradztwo dla rolników składających wnioski o płatności do gruntów rolnych

Cel:

Przygotowanie jak największej liczby rolników do korzystania z dopłat obszarowych.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	3075
2.	Informacje	911
3.	Szkolenia	163
4.	Opracowania - Wniosek o płatność obszarową i ONW - Wniosek o nadanie numeru gospodarstwa	13276 135
5.	Lustracje	210

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Temat	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
1.	Nowe wymogi dla gospodarstw rolnych ubiegających się o płatności obszarowe	I	4	153	Rusinowo, Kruszwica, Racice /2/
2.	Zasady wypełniania wniosków o płatności obszarowe 2015	I	2	118	Wielgie, Sadki,
3.	Zasady otrzymywania płatności bezpośrednich w 2015 roku	I	16	784	Chocień, Chodecz, Grążawy, Rakutowo, Baruchowo, Lubraniec, Brześć Kujawski, Lubanie, Izbica Kujawska, Lubień Kujawski, Boniewo, Bysław, Gołaszewo, Grążawy, Górzno, Brodnica
4.	Zmiany w wypełnianiu wniosków o dopłaty obszarowe w 2015 roku	I	8	585	Sierakowy Sadłóg, Dobrze Topólka, Bytoń Piotrków Kujawski

					Budzisław Osiećiny Radziejów
--	--	--	--	--	------------------------------------

Rezultaty:

Od wstąpienia Polski do Unii Europejskiej nie było tak głębokich zmian w mechanizmach instrumentalnych Wspólnej Polityki Rolnej jak w roku 2015. Dotyczyło to zwłaszcza systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników, które zostały poszerzone o wiele nowych tytułów do płatności, ale też o nowe wymogi wynikające z zazielenienia.

Rozpoczęta jesienią 2014 roku szeroka akcja informacyjna i szkoleniowa była kontynuowana już od pierwszych dni stycznia 2015 roku. W 2015 r. na zaplanowane 104 szkolenia przeprowadzono 163, w których uczestniczyło 6420 osób. Głównym tematem był system płatności bezpośrednich przyjęty przez Polskę oraz nowe zasady wnioskowania o dopłaty. Problemem dla rolników było zrozumienie tematu zazielenienia oraz kwestie wyznaczania obszarów proekologicznych w istniejącej strukturze zasiewów. Stąd też wynikała konieczność korzystania z porad indywidualnych. Na zaplanowane 1652 porady, doradcy Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego udzielili ich 3075.

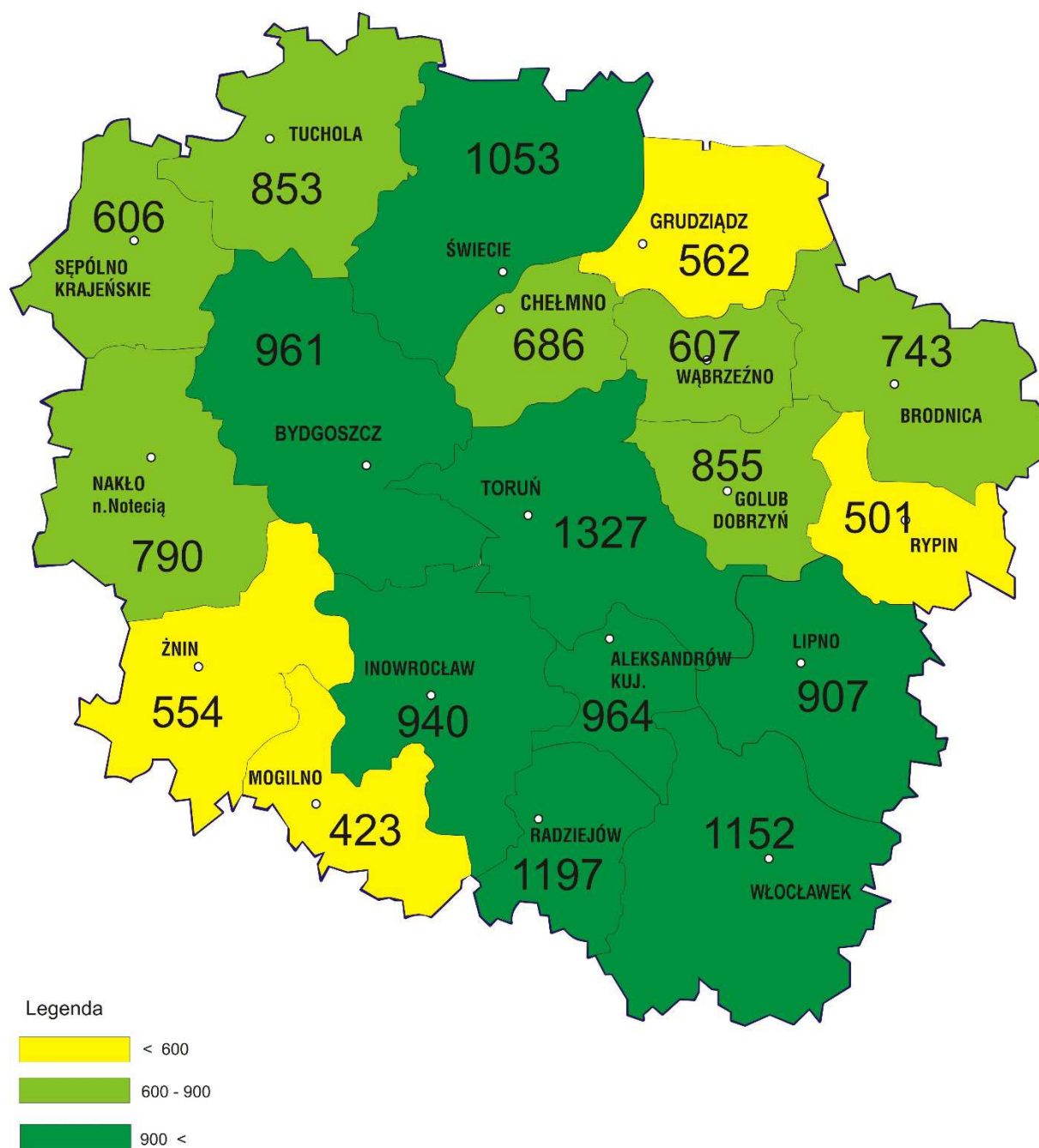
W Programie działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego na 2015 rok zaplanowano 8175 wniosków o płatność obszarową i ONW, a wykonano ich 13276. Zwiększona liczba opracowań wynika ze stopnia trudności wypełniania wniosków, który dla licznych wnioskodawców był znacznie wyższy niż w latach ubiegłych, a i obawy o popełnienie błędu częściej skłaniały do szukania pomocy.

W ramach omawianego zadania przeprowadzono 210 lustracji na 174 zaplanowane.

Podsumowanie:

Wnioski obszarowe sporządzane przez doradców Ośrodka stanowią główną pozycję we wszystkich opracowaniach. Pomimo dużego już doświadczenia rolników i szerokiej oferty usługowej innych firm, dość liczna grupa wnioskodawców kieruje się do Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, by uzyskać pomoc w prawidłowym wypełnieniu formularza wniosku i załączników graficznych. Powody tej pozytywnej sytuacji należy wiązać z ciągłymi zmianami w tytułach płatności bezpośrednich, zasadach udzielania wsparcia i w warunkach, jakie muszą spełnić gospodarstwa, aby je uzyskać.

**Pomoc rolnikom w wypełnianiu wniosków o płatności bezpośrednie
(wg miejsca zamieszkania klienta)**

Program 3. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych środowisku

Zadanie 1. Wykorzystanie surowców rolniczych oraz źródeł naturalnych w pozyskiwaniu energii odnawialnej

Cel:

Przekazanie producentom rolnym informacji o możliwościach wykorzystania naturalnych źródeł energii oraz o uprawie roślin z przeznaczeniem na cele energetyczne.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	230
2.	Informacje	34
3.	Szkolenia	13
4.	Konferencje	2
5.	Lustracje	19

Tematyka ważniejszych konferencji i szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konferencje					
1.	Poferment nawozem dla rolnictwa	I	1	28	Przysiek
2.	XI Forum Energetyki Odnawialnej	IV	1	180	Przysiek
Szkolenia					
1	Fotowoltaika w gospodarstwie domowym	I	1	76	Przysiek
2	Odnawialne źródła energii szansą rozwoju obszarów wiejskich	I	1	12	Wronie
3	Wykorzystanie energii słońca – instalacje solarne i ogniwa fotowoltaiczne	I	1	12	Fabianki
4	Energia odnawialna dla domu i zagrody	III	1	29	Rypin
5	Wykorzystanie energii słonecznej do pozyskania energii elektrycznej i ciepłej w gospodarstwach domowych i rolnych	III	1	44	Grudziądz
6	Fotowoltaika jako źródło własnej energii	IV	1	28	Chrzastowo
7	Zmiany w programie PROSUMENT	IV	1	15	Bądkowo
8	Odnawialne źródła energii – wykorzystanie w gospodarstwie domowym	IV	1	25	Jacewo

Rezultaty:

Rok 2015 był bardzo ważny dla całej branży związanej z odnawialnymi źródłami energii (OZE), szczególnie dla energetyki prosumenckiej. Po kilku latach dyskusji nad regulacjami prawnymi dotyczącymi branży energetycznej, wiosną 2015 r. proces legislacyjny został zakończony. W ustawie o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015r., która weszła w życie 4 maja 2015r., wprowadzono regulacje mające istotne znaczenie m.in. dla mikroinstalacji, którymi coraz częściej interesuje się społeczność obszarów wiejskich. Uregulowania prawne dają prosumentowi 15-letnią gwarancję odsprzedaży energii do sieci oraz możliwość półrocznego rozliczania w ramach tzw. „net meteringu”. Są to zagadnienia zupełnie nowe w Polsce, stąd budzą duże zainteresowanie wśród potencjalnych inwestorów chcących produkować energię dla własnych potrzeb, a nadwyżkę sprzedawać. Dodatkową zachętą dla rozwoju energetyki prosumenckiej są tzw. „taryfy gwarantowane” możliwe do uzyskania dla instalacji o mocy nieprzekraczającej 10 kW (stawka uzależniona od mocy mikroinstalacji oraz technologii wytwarzania), które zaczną obowiązywać od stycznia 2016 roku. Tymi rozwiązaniami szczególnie zainteresowani są rolnicy, gdyż funkcjonowanie nowoczesnego gospodarstwa jest ściśle związane z większym zapotrzebowaniem na energię, w tym szczególnie energię elektryczną. Duże potrzeby energetyczne tej grupy społecznej oraz obawy związane z bezpieczeństwem dostaw energii wręcz wymuszają poszukiwanie innych, alternatywnych źródeł jej wytwarzania. Zainteresowanie inwestorów tą branżą wynika również z możliwości otrzymania dotacji m.in. z programu „Prosument” oraz w ramach działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 adresowanych do rolników.

Problematyka ta była również omawiana na przeprowadzanych szkoleniach oraz podczas targów i imprez plenerowych organizowanych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Konferencja XI Forum Energetyki Odnawialnej, która odbyła się w Przysieku promowała wszelkie korzyści, jakie mogą dać odnawialne źródła energii dla rozwoju lokalnych społeczności, szczególnie mikroinstalacje i małe instalacje OZE. W omawianej, nowej ustawie o odnawialnych źródłach energii i programie Prosument zwracano uwagę na możliwości i korzyści, jakie wynikają z rozproszonej, małej energetyki odnawialnej. Przedstawiane były również aspekty ekonomiczne wybranych, małych instalacji OZE oraz możliwości i warunki przyłączenia instalacji OZE produkujących prąd do sieci energetycznej, jak również możliwości finansowania inwestycji w branży OZE z programów pomocowych. Uczestnicy Forum mogli również dowiedzieć się o produkcji biomasy np. jak założyć plantację topoli na użytek własnego gospodarstwa. Konferencji, jak co roku, towarzyszyły małe targi energetyki odnawialnej.

W 2015 r. udzielono 230 porad indywidualnych. Przeprowadzono 19 lustracji oraz 13 szkoleń, w których uczestniczyło 289 osób.

Nowym, niezaplanowanym elementem w Programie działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego na 2015 rok była Olimpiada Wiedzy o Odnawialnych Źródłach Energii. Organizacji Olimpiady, pierwszej o tej tematyce na szczeblu wojewódzkim, podjął się Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie oraz Związek Młodzieży Wiejskiej. Głównym jej celem była popularyzacja wiedzy na temat wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ochrona środowiska na obszarach wiejskich, kształtowanie wśród młodych ludzi poczucia odpowiedzialności za środowisko oraz znajdowanie rozwiązań sprzyjających rozwojowi ekoenergetyki. Zainteresowanie Olimpiadą wśród młodzieży (wiek do 35 lat) przeszło najśmielsze

oczekiwania. Wzięło w niej udział 62 uczestników. Jest to bardzo cenna forma edukacji młodych ludzi. Wprowadza zdrowe współzawodnictwo wśród uczestników z zakresu szeroko rozumianej wiedzy na temat odnawialnych źródeł energii, zarówno praktycznej jak i teoretycznej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań rozproszonych.

Podsumowanie:

Analiza zmian zachodzących w zakresie energetyki prosumenckiej wskazuje na ważność i potrzebę kontynuacji tego zadania. Przyjęcie ustawy o odnawialnych źródłach energii powoduje wzrost zainteresowania rolników i mieszkańców obszarów wiejskich odnawialnymi źródłami energii, szczególnie fotowoltaiką, kolektorami ciepła i pompami ciepła oraz biomasą w systemie rozproszonym. Produkcja energii w mikroinstalacji to nie tylko realne oszczędności, ale także uniezależnienie się od wzrostu cen energii w przyszłości. Podnoszenie świadomości z tego zakresu będzie miało istotne znaczenie dla regionu, dla konkurencyjności gospodarstw, stąd też i duże wyzwanie w tym temacie dla doradztwa na najbliższe lata.

Odnawialne źródła energii to temat cały czas aktualny, o którym należy mówić ze względu na politykę Unii Europejskiej. Dlatego też KPODR prowadzi różne formy edukacji mieszkańców regionu, aby podnosić świadomość ludzi i wskazać im alternatywne źródła energii, które są przyjazne środowisku.

Zadanie 2. Propagowanie proekologicznych metod produkcji żywności

Cel:

Edukacja rolników w zakresie ekologicznego systemu produkcji żywności zgodnie z obowiązującym prawodawstwem.

Upowszechnianie i promocja ekologicznych metod produkcji.

Pomoc w pozyskiwaniu funduszy unijnych w ramach PROW 2014-2020 dostępnych dla producentów żywności ekologicznej.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	163
2.	Informacje	6
3.	Szkolenia	22
4.	Konferencje	1
5.	Opracowania: - <i>Wnioski i deklaracje o płatność działalności ekologicznej/wnioski obszarowe (ONW)</i> - <i>Plan działalności ekologicznej</i> - <i>Aktualizacja planu działalności ekologicznej</i> - <i>Wniosek o certyfikację</i> - <i>Rejestr działalności ekologicznej</i>	28 36 9 2 1
6.	Lustracje	54

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konferencje					
1.	Rolnictwo ekologiczne- zmiany w przepisach prawnych	I	1	60	KPODR w Minikowie/O Zarzeczewo
Szkolenia					
1.	Zagadnienia agrotechniczne w rolnictwie ekologicznym	I-II	3	80	Królikowo, Łabiszyn Wieś
2.	Żywność ekologiczna –co konsument powinien wiedzieć	I-IV	6	56	Nakło nad Notecią, Stary Brześć, Łabiszyn Wieś Kował Radziejów
3.	Chów zwierząt w gospodarstwie ekologicznym- zasady ogólne	II	1	20	Pokrzydowo
4.	Rolnictwo ekologiczne w świetle nowych ram prawnych	I	1	19	Królikowo
5.	Program rolnośrodowiskowy i Rolnictwo ekologiczne w PROW 2014-2020	I-IV	3	39	Królikowo, Retkowo
6.	Rolnictwo ekologiczne sprzymierzeniec środowiska naturalnego	IV	2	28	Dębowo, Królikowo
7.	Rolnictwo ekologiczne w aspekcie ochrony bioróżnorodności	IV	1	11	Królikowo
8.	Rolnictwo ekologiczne szansą rozwoju każdego gospodarstwa	IV	1	11	Minikowo
9.	Stan i perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego	IV	1	10	Szubin
10.	Proekologiczne metody produkcji warzyw w ogródkach przydomowych	IV	1	11	Gzin
11.	Zdrowa żywność- przygotowanie potraw wigilijnych z wykorzystaniem produktów ekologicznych	IV	1	14	Cieszyny

Tematyka konkursów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konkursy					
1.	Poznaję produkt ekologiczny	II	1	120	KPODR w Minikowie

Wydawnictwa

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Nakład
-----	-----------	------------------	--------

1.	Wsparcie rolnictwa ekologicznego w ramach PROW 2014-2020- folder	IV	1500szt.
----	---	----	----------

Rezultaty:

W ramach zadania „Propagowanie proekologicznych metod produkcji żywności” w roku 2015 podjęto działania edukacyjne w formie konferencji, szkoleń oraz konkursów.

Zorganizowano konferencję o zasięgu wojewódzkim pn. „Rolnictwo ekologiczne - zmiany w przepisach prawnych”, z której skorzystało 58 uczestników. Przeprowadzono 22 szkolenia na 8 zaplanowanych.

W sumie w zakresie rolnictwa ekologicznego przeszkolono 352 osoby, a odbiorcami powyższych działań edukacyjnych byli rolnicy, uczniowie, studenci oraz doradcy.

W temacie rolnictwa ekologicznego udzielono 163 porady na 136 zaplanowanych. Problematyka porad dotyczyła agrotechniki w rolnictwie ekologicznym oraz funduszy unijnych w ramach PROW 2014-2020, szczególnie nowego działania „Rolnictwo ekologiczne”. Przeprowadzono 54 lustracje gospodarstw ekologicznych na planowane 44.

W związku z uruchomieniem nowego działania „Rolnictwo ekologiczne” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, w powyższym temacie zainteresowaniem cieszyły się usługi oferowane przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie. W roku 2015 opracowano 36 planów działalności ekologicznej na 8 zaplanowanych oraz dokonano 9 aktualizacji planów działalności ekologicznej na 6 planowanych. Wykonano 28 wniosków i deklaracji o płatność działalności ekologicznej/wnioski obszarowe (w tym ONW) na zaplanowane 46 i 2 wnioski o certyfikację gospodarstwa ekologicznego. Opracowano 1 rejestr działalności ekologicznej oraz udzielono 6 informacji.

Z uwagi na brak zainteresowania w 2015 roku nie opracowano planów nawozowych dla gospodarstw ekologicznych. Nie wykonano założeń planu w zakresie wniosków i deklaracji o płatność działalności ekologicznej/wnioski obszarowe (w tym ONW). Sytuacja ta wynika z coraz większego doświadczenia rolników, którzy tego typu opracowania coraz częściej wykonują we własnym zakresie.

Przy wsparciu finansowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu (WFOŚiGW) wydano folder informacyjno-promocyjny pn. „Wsparcie rolnictwa ekologicznego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020” w nakładzie 1500 sztuk.

W 2015 roku zorganizowano konkurs wiedzy z zakresu rolnictwa ekologicznego pn. „Poznaję produkt ekologiczny”, skierowany do potencjalnych konsumentów - mieszkańców miast i wsi.

W zakresie powyższego zadania Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie podczas targów, wystaw, konferencji wielokrotnie podejmował działania wspierające promocję żywności ekologicznej w środkach masowego przekazu jak radio i telewizja.

Podsumowanie:

Duże zainteresowanie tematem „Propagowanie proekologicznych metod produkcji żywności” w roku 2015 wynikało szczególnie z nowych założeń finansowych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, w tym z nowego działania „Rolnictwo ekologiczne”.

Liczba usług, szczególnie planów działalności ekologicznej, jak i ich aktualizacji przekroczyła założenia Programu działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie na rok 2015.

Działania w powyższym temacie zrealizowane ponad to, co zaplanowano świadczą o tym, że rośnie zainteresowanie ekologicznym systemem produkcji, chociaż w ostatnich latach liczba gospodarstw ekologicznych wzrasta w niewielkim stopniu. Dowodzi to, że działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne oraz doradcze powinny być nadal kontynuowane.

Program 4. Doradztwo w zakresie prowadzenia produkcji rolniczej w zgodzie ze środowiskiem

Zadanie 1. Pomoc rolnikom we wdrażaniu i realizacji działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych w gospodarstwach rolnych

Cel:

Upowszechnianie wśród rolników wiedzy i nabywanie umiejętności z zakresu technologii produkcji rolniczych przyjaznych dla środowiska ze szczególnym uwzględnieniem programów rolnośrodowiskowo-klimatycznych.

Produkty		
Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	1725
2.	Informacje	414
3.	Szkolenia	50
4.	Opracowania:	
	- <i>Wnioski i deklaracje o płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczną / wnioski obszarowe (w tym ONW)</i>	2430
	- <i>Plan działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznych (RS)</i>	471
	- <i>Plan nawozowy RS</i>	2047
	- <i>Zmiana/ korekta wniosku rolnośrodowiskowo-klimatycznego</i>	18
	- <i>Aktualizacja planu działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznego</i>	449
	- <i>Aktualizacja planu nawozowego RS</i>	20
	- <i>Rejestr działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznych</i>	17
	- <i>Dokumentacja przyrodnicza (ekspertyza)</i>	29
5.	Lustracje	408

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Temat	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
1.	Prowadzenie dokumentacji rolnośrodowiskowej	I	4	42	Kowal Lubanie Izbica Kujawska Chodecz
2.	Zmiany w programie rolnośrodowiskowym od 2015 roku	I	6	154	Łągowiki Skrwilno Brzuze Wąpielsk Mogilno Świecie nad Osą
3.	Płatności obszarowe, zazielenienie, płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna	I	3	104	Dąbrowa Jeziora Wielkie Mogilno
4.	Wybrane zagadnienia programu rolnośrodowiskowego	III	8	106	Obrowo Zławieś Wielka Łubianka Lubicz Wytrębowice Zelgno Lubicz Dolny Brachnówko
5.	Programy rolnośrodowiskowe na lata 2014-2020 – zasady realizacji wybranych pakietów	IV	10	167	Grudziądz Tłuchowo Dębogóra Orle Osiećciny Świecie nad Osą Radziejów Piotrków Kujawski Dobre Bobrowo

Rezultaty:

Programy rolnośrodowiskowe mają duże znaczenie nie tylko dla środowiska i zasobów przyrody, ale także dla rolników, którzy za spełnienie dodatkowych wymagań, jakie realizują w ramach pakietów działań otrzymują dodatkowe wsparcie finansowe. W 2015 roku wprowadzono w pełnej postaci program rolnośrodowiskowo-klimatyczny, który jest kontynuacją programu

rolnośrodowiskowego realizowanego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Istotne zmiany prawne dotyczące beneficjentów już realizujących działanie rolnośrodowiskowe wymagały podjęcia przez doradztwo trudu wyjaśniania zainteresowanym wprowadzonych zmian. Wprowadzenie przepisów dotyczących nowych działań rolno-środowiskowo-klimatycznych potęgowało zawilości w tym temacie. Dodatkowa trudność dla rolników wynikała z obowiązkowego od 2015 roku „zazielenienia”, w szczególności zaś obowiązek wprowadzenia w gospodarstwie obszarów proekologicznych. Wiele wymogów w tej tematyce się zazębiało, inne się wykluczały. Powodowało to niezrozumienie zagadnienia przez rolników, a to wymagało od doradztwa poświęcenia więcej czasu dla wyjaśnienia zainteresowanym wszystkich wątpliwości związanych z tą tematyką.

Ważną częścią pracy doradczej była również pomoc w przygotowywaniu stosownych dokumentów. Niezrozumiałe procedury prawne, dużo wątpliwości w ich interpretacji miało odzwierciedlenie w liczbie pytań kierowanych do doradztwa, jak również liczbie wykonanych opracowań. Jest to niewątpliwie także wyzwanie na lata następne. Podnoszenie wiedzy i świadomości rolników z tego zakresu, a przede wszystkim rzetelne informowanie i dokładność opracowanej dokumentacji skutkować będzie mniejszymi sankcjami, a tym samym większą satysfakcją z realizowanego działania. Dodatkowe środki finansowe zrekompensują rolnikom poniesione nakłady. Ciągłe zmiany procedur prawnych powodują, że rolnicy potrzebują i stale poszukują aktualnych, wiarygodnych informacji w tym zakresie.

W ramach omawianego zadania w 2015 roku zrealizowano 1725 porad na 1433 zaplanowane. Zrealizowano łącznie 5481 opracowań, w tym 2047 planów nawozowych, tj. o 522 więcej niż zakładano w Programie działalności KPODR na 2015r.

Zorganizowano 50 szkoleń, na których przeszkolono 873 osoby. Przeprowadzono 408 lustracji gospodarstw, w których realizowane są programy rolnośrodowiskowo-klimatyczne.

Podsumowanie:

Liczba wykonanych opracowań oraz udzielonych porad z zakresu działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych świadczy o dużym zainteresowaniu ze strony producentów rolnych tym programem. Dość często wprowadzane nowe regulacje prawne w tym zakresie zwiększają potrzebę przekazywania rzetelnych informacji, co uchroni ich przed ewentualnymi sankcjami. Przed podjęciem decyzji o skorzystaniu ze wsparcia niezbędne rolnikowi są informacje w zakresie szczegółowych wymogów, terminów, obowiązujących dokumentów. Znajomość tych zagadnień przyczyni się do osiągnięcia realnych korzyści środowiskowych, a rolnikowi umożliwi pozyskanie dodatkowych środków finansowych. Dzięki zdobytej wiedzy produkcja prowadzona jest w sposób bardziej zrównoważony, a tym samym mają szansę przetrwać cenne enklawy dzikiej przyrody w krajobrazie rolniczym. Dlatego zachodzi konieczność kontynuacji tego zadania.

Zadanie 2: Doradztwo dla rolników gospodarujących na obszarach objętych Dyrektywą Azotanową (OSN)

Cel:

Wsparcie doradcze i edukacyjne dla rolników gospodarujących na obszarach narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	392
2.	Informacje	39
3.	Szkolenia	59
4.	Opracowania	7
	- <i>Plany nawozowe (OSN)</i> - <i>Rejestr działań agrotechnicznych (OSN)</i>	3
5.	Lustracje	112

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Temat	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
1.	Dobre praktyki rolnicze na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego tzw. OSN	I-II	49	1333	woj. kujawsko-pomorskie
2.	Program działań na obszarach szczególnie narażonych OSN – wymogi dla rolników	I, IV	4	185	Wytrębowice Lubicz Dolny Chełmża Sęczkowo
3.	Dobre praktyki rolnicze na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego tzw. OSN	IV	3	34	Zakrzewo Tłuchowo Sęczkowo

Rezultaty:

Zapisy Dyrektywy Azotanowej w Polsce wdrażane są od 2004 roku. Wyznaczanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego (OSN) odbywa się w cyklach czteroletnich. Prowadzone na terenach OSN działania mają na celu ograniczanie zanieczyszczeń wód związkami azotu, przede wszystkim poprzez racjonalną gospodarkę nawozową. W województwie kujawsko-pomorskim obszary wrażliwe na zanieczyszczenia azotanami wyznaczono

w 47 gminach na terenie 13 powiatów. Przyjęte dla tych obszarów Programy działań nakładają na rolników wiele obowiązków zarówno pod kątem dobrej praktyki jak i prowadzenia dokumentacji. Wymagało to od doradztwa przeprowadzenia wielu szkoleń i dotarcia z tymi zagadnieniami do szerokiego grona zainteresowanych osób. Działania te są kontynuowane, gdyż rolnicy ciągle mają pewne wątpliwości co do poprawności spełniania wymogów. Obawy ich są uzasadnione, gdyż wymogi Programów działań są wprowadzone do zasady wzajemnej zgodności, a ich niespełnienie może skutkować sankcjami i obniżeniem płatności. Ważny jest również aspekt środowiskowy, zrównoważone nawożenie i ograniczanie zanieczyszczeń przedostających się do środowiska.

Pomimo podejmowania licznych działań w tym zakresie Komisja Europejska zarzuca Polsce niewłaściwe wdrażanie zapisów Dyrektywy. Stąd też podjęta została ogólnopolska akcja szkoleniowa, której celem było przybliżenie rolnikom informacji na temat dobrych praktyk rolniczych wpływających na ograniczenie strat azotu z rolnictwa. W ramach tego zadania w pierwszym półroczu 2015 roku zrealizowano projekt „Dobre praktyki rolnicze na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, tzw. OSN”. Projekt finansowano z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Wykonawcą projektu było Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie wspólnie z wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego, Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowym Instytutem Badawczym oraz Związkiem Zawodowym Centrum Narodowe Młodych Rolników. Zrealizowany w ramach projektu cykl trzydniowych bezpłatnych szkoleń skierowany był do rolników, których gospodarstwa w całości lub częściowo zlokalizowane są na obszarach OSN. W ramach projektu zorganizowano 49 szkoleń, w których uczestniczyło 1333 rolników.

Zadania dla doradztwa rolniczego wynikające z Programu działań na obszarach szczególnie narażonych dotyczą głównie prowadzenia działań edukacyjnych, tj. doradztwa specjalistycznego.

W ramach zadania „Doradztwo dla rolników gospodarujących na obszarach objętych Dyrektywą Azotanową (OSN)” w 2015 roku w sumie zrealizowano 59 szkoleń, w których uczestniczyło 1596 osób. Udzielono 392 porady na 414 zaplanowanych oraz 39 informacji. Przeprowadzono 112 lustracji gospodarstw rolnych położonych na Obszarach Szczególnie Narażonych.

Podsumowanie:

Realizacja tego zadania przez doradztwo rolnicze wymaga kontynuacji w latach przyszłych. Potrzeba ta wynika przede wszystkim z zapowiedzi zakwalifikowania od 1 maja 2016 roku powierzchni całego kraju do OSN.

Stałe edukowanie prowadzących działalność rolniczą w zakresie dobrych praktyk rolniczych oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów ochrony środowiska na obszarze gospodarstwa rolniczego skutkować będzie ograniczeniem powstawania zanieczyszczeń, a to z kolei wpłynie na poprawę jakości wód i ochronę środowiska naturalnego.

Priorytet II

Podnoszenie poziomu zarządzania
gospodarstwem rolnym

Program 1. Prowadzenie analiz sytuacji produkcyjno-ekonomicznej w gospodarstwach rolnych

Zadanie 1. Analiza dochodów i kosztów działalności rolniczej

Cel:

Analiza sytuacji ekonomicznej towarowych gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim oraz upowszechnienie wyników badań ekonomicznych wśród rolników.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	1056
2.	Informacje	143
3.	Szkolenia	36
4.	Konferencje	1
5.	Opracowania	
	- <i>Plany przedsięwzięć</i>	253
	- <i>Kalkulacje opłacalności produkcji</i>	12
	- <i>Agrokoszty dla wybranych działalności rolniczych</i>	59
	- <i>Wnioski o kredyty bankowe</i>	7
	- <i>Badania koniunktury gospodarstw (ankieta)</i>	791
	- <i>Wyliczenie wielkości ekonomicznej gospodarstwa</i>	29
	<i>Raporty kosztów i dochodów</i>	147

Tematyka ważniejszych konferencji i szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konferencje					
1.	XI Dni Przedsiębiorcy Rolnego - Konkurencyjni przez efektywne gospodarowanie	I	1	312	KPODR w Minikowie/ Oddział w Przysieku
Szkolenia					
1.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym ze szczególnym uwzględnieniem korzyści z prowadzenia rachunkowości rolnej	I	14	336	PZDR
2.	Sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim	III-IV	21	348	
3.	Zasady udzielania kredytów	IV	1	45	Mogilno

Wydawnictwa

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Nakład
1.	Kalkulacje Rolnicze 2015	IV	500
2.	Analiza ekonomiczna w indywidualnym gospodarstwie rolnym	III	1000

Rezultaty:

W 2015 roku udzielono 1056 porad i 143 informacje, które dotyczyły głównie omówienia raportów z działalności produkcji roślinnej i zwierzęcej dla gospodarstw prowadzących „Agrokoszty”, sporządzania kalkulacji opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej, wyliczenia wielkości ekonomicznej gospodarstwa oraz zasad udzielania kredytów preferencyjnych z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

W ramach zadania przeprowadzono 36 szkoleń, w tym 21 szkoleń pt. „Sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim”, na których przedstawiano wyniki ekonomiczne gospodarstw rolnych prowadzących rachunkowość rolną oraz analizę kształtowania się cen produktów rolnych i środków do produkcji. Jedno szkolenie pt. „Zasady udzielania kredytów” dotyczyło możliwości uzyskania kredytów preferencyjnych i komercyjnych na działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych.

W I kwartale przeprowadzono na terenie województwa kujawsko-pomorskiego 14 szkoleń finansowanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” w ramach realizacji II etapu projektu pt. „Zarządzanie gospodarstwem rolnym ze szczególnym uwzględnieniem korzyści z prowadzenia rachunkowości rolnej”. W czasie dwudniowych szkoleń rolnicy poszerzyli swoją wiedzę, jak również rozwinęli praktyczne umiejętności dotyczące zarządzania gospodarstwem rolnym ze szczególnym uwzględnieniem korzyści z prowadzenia rachunkowości rolnej. Przedstawione zagadnienia miały pokazać liczne możliwości, które wynikają z prowadzenia rachunkowości w gospodarstwie rolnym, takie jak: tworzenie sprawozdań finansowych, wykorzystanie danych rachunkowych do podejmowania decyzji operacyjnych i rozwojowych, itp. Teoretyczna część wykładów rozszerzona została o ćwiczenia w podgrupach, pracujących na konkretnych przykładach gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną.

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego brał udział w organizacji konferencji pt. „Konkurencyjni przez efektywne gospodarowanie” organizowanej we współpracy z Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Poznaniu w ramach „XI Dni Przedsiębiorcy Rolnego”. Konferencja odbyła się w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego Oddział w Przysieku. W konferencji wzięło udział 312 uczestników, w tym 185 rolników. W trakcie obrad plenarnych przedstawiono proponowane kierunki wspierania gospodarstw w ramach PROW 2014-2020. W drugiej części konferencji uczestnicy spotkali się na panelach dyskusyjnych sklasyfikowanych według trzech kryteriów: 1) grupa z dominującą produkcją roślinną, 2) grupa z dominującą produkcją bydła mlecznego, 3) grupa z dominującą produkcją trzody chlewnej. W każdym z paneli występowało 4 rolników (3 z Polski i 1 z Niemiec), którzy na przykładzie własnych gospodarstw przedstawiali ich

organizację, kierunki produkcji, osiągnięte wyniki, a także planowane zmiany, wynikające m.in. z nowej Wspólnej Polityki Rolnej.

W roku 2015 zrealizowano zadanie zlecone przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy (IERiGŻ-PIB) w Warszawie dotyczące zbierania informacji dla działalności produkcyjnych w ramach Systemu Zbierania Danych Rachunkowych o Produktach Rolniczych „Agrokoszty”. Badania prowadzono dla 59 wybranych działalności rolniczych, w tym jęczmień jary – 12, kukurydza na ziarno – 18, ziemniaki jadalne – 9, łubin słodki – 15, groch pastewny – 5.

Ponadto specjaliści zakładowi i doradcy terenowi dostarczyli i omówili 147 raportów kosztów i przychodów działalności, w tym 123 w ramach badań własnych i 24 zlecone przez IERiGŻ-PIB w Warszawie.

Opracowano 253 plany przedsięwzięć łącznie z korektami, głównie dotyczące zakupu gruntów rolnych. Wykonanie zadania pozwoliło rolnikom realizującym inwestycje w gospodarstwach na skuteczniejsze ubieganie się o kredyty bankowe.

Dla potrzeb Szkoły Głównej Handlowej (SGH) w Warszawie cztery razy w ciągu roku (styczeń, kwiecień, lipiec, październik) doradcy terenowi przeprowadzali i dostarczali do Działu Ekonomiki ankiety gospodarstwa rolnego w ilości 10 sztuk z każdego Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego. Pytania zawarte w ankiecie miały charakter jakościowy. Rolnicy oceniali zdarzenia zachodzące w ich gospodarstwach. Badania te służyły wychwytywaniu sygnałów o zjawiskach rynkowych i sytuacji ekonomicznej towarowych gospodarstw rolnych. Efektem tej pracy było merytoryczne opracowanie przygotowane przez Instytut Rozwoju Gospodarczego SGH pt. „Koniunktura w rolnictwie”. Rezultaty tych badań pracownicy Działu udostępniają zainteresowanym rolnikom i instytucjom działającym na rzecz rolnictwa.

W roku 2015 wydano opracowanie pt. „Kalkulacje rolnicze 2015” w nakładzie 500 sztuk i „Analizę ekonomiczną w indywidualnym gospodarstwie rolnym” w nakładzie 1000 sztuk.

Podsumowanie:

Realizacja zadania przyczyniła się do upowszechnienia wśród rolników wyników rachunkowości rolnej i innych opracowań dotyczących sytuacji ekonomicznej w rolnictwie. Zadanie będzie kontynuowane w następnym roku. Informacją o aktualnych kosztach produkcji są zainteresowane: administracja państwowa i samorządowa, organizacje rolnicze, doradcy oraz firmy z otoczenia rolnictwa.

Zadanie 2. Prowadzenie rachunkowości FADN – Polski FADN

Cel:

Analiza sytuacji dochodowej gospodarstw rolnych w makroregionie Wielkopolska i Śląsk w zależności od wielkości ekonomicznej i typu rolniczego po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	1165
2.	Informacje	77
3.	Opracowania	11360
	- Wizyty doradcze	1419
	- Prowadzenie księzek FADN	1420

Rezultaty:

W ramach zamknięcia roku obrachunkowego 2014 wprowadzono dane do komputera w Bazie Pracownik i wytworzono Raporty Indywidualne Gospodarstwa Rolnego dla 1420 gospodarstw.

Przetestowane zbiory zostały przesłane zgodnie z umową do Zakładu Rachunkowości Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie. Wszyscy rolnicy uczestniczący w Systemie Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych otrzymali opracowanie pn. „Raport Indywidualny Gospodarstwa Rolnego”.

Dane pozyskane z gospodarstw rolnych służą do utworzenia bazy danych Polskiego FADN, na podstawie której możliwe jest wytworzenie szeregu standardowych produktów: Wyników Standardowych Polskiego FADN, Parametrów techniczno-ekonomicznych oraz Raportów (Indywidualnego, Porównawczego, Dynamicznego), które mogą być przydatne do zarządzania w gospodarstwie rolnym.

W roku 2015 badaniami w ramach Polskiego FADN objętych było 1419 gospodarstw. Z rolnikami udostępniającymi dane rachunkowe bezpośrednio współpracowali doradcy ds. Polskiego FADN, których zadaniem było systematyczne uzupełnianie zapisów zgodnie z wymogami metodycznymi. W realizacji zadania uczestniczyło 115 doradców, którzy dokonali 11360 wizyt doradczych w gospodarstwach rolnych.

W ramach upowszechniania informacji na temat wykorzystania wyników rachunkowości w zarządzaniu gospodarstwem rolnym udzielono 1165 porad i 77 informacji. Tematyka porad dotyczyła głównie analizy Raportu Indywidualnego Gospodarstwa Rolnego i analizy Raportu Dynamicznego.

Podsumowanie:

FADN jest podstawowym narzędziem używanym w Unii Europejskiej do pomiaru wysokości i rozdysponowania dochodu w towarowych gospodarstwach rolnych. Wyniki

rachunkowości są używane zarówno do rozpoznania jak i oceny skuteczności stosowanych instrumentów w kreowaniu mechanizmów Wspólnej Polityki Rolnej. Dane rachunkowe gospodarstw rolnych, które znajdują się w bazie FADN używane są do obliczania zestawu wskaźników dochodowości i produktywności oraz struktury majątku gospodarstw.

Rolnicy prowadzący systematycznie rachunkowość rolną mają możliwość analizy kosztów ponoszonych na funkcjonowanie gospodarstwa. Mogą również ocenić swoje gospodarstwo na tle innych gospodarstw uczestniczących w Systemie.

Zadanie będzie realizowane w następnym roku, ponieważ FADN jest jedynym źródłem zharmonizowanych danych ekonomicznych z gospodarstw rolnych umożliwiającym dokonanie porównań na poziomie Unii Europejskiej. Komisja Europejska weryfikuje i przetwarza zebrane dane w celu przygotowania analiz i opublikowania statystyk.

Dostępność wiarygodnych danych z poziomu gospodarstw rolnych w całej Unii Europejskiej jest niezbędna dla zapewnienia decydom solidnej podstawy do podejmowania świadomych decyzji. Przed zaaprobowaniem zmian we Wspólnej Polityce Rolnej, Komisja może zbadać wpływ różnych możliwych scenariuszy na ekonomiczną, środowiskową i społeczną sytuację gospodarstw rolnych z podziałem na poszczególne sektory, państwa członkowskie czy nawet regiony.

Liczba książek prowadzonych w ramach Systemu Zbierania
i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych
- Polski FADN

PZDR:	1081
Działy:	
PE	295
PT	20
PM	12
<u>PS</u>	<u>11</u>
Razem:	1419

Zadanie 3. Prowadzenie rachunkowości podatkowej

Cel:

Upowszechnienie wśród rolników aktualnych informacji na temat zasad opodatkowania działalności rolniczej.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	1138
2.	Informacje	333
3.	Szkolenia	62
4.	Opracowania	317
	- Prowadzenie ewidencji rachunkowej (podatek VAT)	23
	- Prowadzenie ewidencji rachunkowej (podatek dochodowy)	
	- Obsługa kadrowo-płacowa	2

Tematyka ważniejszych konferencji i szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Szkolenia					
1.	Podatek od towarów i usług ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień w rolnictwie	I-IV	36	500	PZDR
2.	Podatek VAT w rolnictwie	I-IV	25	277	PZDR
3.	Zakładanie działalności gospodarczej	IV	1	8	Szubin

Wydawnictwa

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Nakład
1.	Podatki w rolnictwie	IV	500
2.	Ubezpieczenia społeczne w rolnictwie	IV	500

Rezultaty:

W związku z rosnącym zainteresowaniem rolników rozliczaniem podatku VAT na „zasadach ogólnych” od 2010 r. w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Minikowie uruchomiono usługę rozliczania podatku VAT w rolnictwie, a rok później usługę rozliczania podatku dochodowego.

Oferowane usługi księgowe skierowane są do rolników prowadzących gospodarstwa rolne oraz pozarolniczą działalność gospodarczą i swoim zakresem obejmują: pomoc przy rejestracji,

sporządzanie rejestrów zakupu i sprzedaży VAT, sporządzanie i przekazywanie do urzędów skarbowych deklaracji VAT i prowadzenie ewidencji środków trwałych.

W roku 2015 prowadzono 317 ewidencji podatkowych dla VAT i 23 dla podatku dochodowego. Podpisano 63 nowe umowy na rozliczanie podatku dochodowego i VAT w rolnictwie, w tym VAT w rolnictwie – 56 umów, podatek dochodowy – 5, obsługa kadrowo-płacowa – 2.

W ramach upowszechniania informacji na temat zasad opodatkowania działalności rolniczej udzielono 1138 porad i 333 informacji. Tematyka porad dotyczyła głównie wypełniania PIT 36 i 37, symulacji opłacalności przejścia na zasady ogólne, rejestracji działalności gospodarczej oraz aktualnych przepisów podatkowych. Ponadto wykonano zgłoszenia rejestracyjne i aktualizacyjne, takie jak: zgłoszenia VAT-R, NIP-7, REGON.

Przeprowadzono 36 szkoleń pt. „Podatek od towarów i usług ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień w rolnictwie” oraz 25 szkoleń pt. „Podatek VAT w rolnictwie”, w których udział wzięło 777 osób. Na szkoleniach omówiono pojęcie podatku, podstawy prawne podatku od towarów i usług oraz zasady rozliczania się rolnika ryczałtowego i rolnika na „zasadach ogólnych” podatku VAT, zgodnie z aktualnymi przepisami podatkowymi. Szkolenia miały na celu przekazanie bieżących informacji na temat obowiązujących przepisów oraz zwiększenie świadomości podatkowej.

Szczegółowe informacje dotyczące zasad naliczania podatku rolnego, leśnego, podatku od nieruchomości i środków transportowych, opłat lokalnych, podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych oraz podatku od towarów i usług prezentowane są na stronie internetowej www.kpodr.pl w zakładce Ekonomia/Podatki.

Podsumowanie:

Realizacja zadania przyczyniła się do upowszechnienia wśród rolników aktualnych informacji na temat zasad opodatkowania działalności rolniczej.

Liczba prowadzonych ewidencji (podatek dochodowy i VAT)

PZDR: 265
Działy: 75
PE 75
PM 2
Razem: 342

Program 2. Gromadzenie danych do systemu informacji rolniczej

Zadanie 1. Gromadzenie i upowszechnianie rolniczej informacji rynkowej

Cel:

Monitorowanie kształtowania się cen rynkowych dla podstawowych produktów rolniczych oraz środków do produkcji na rynku lokalnym.

Upowszechnianie wśród rolników informacji na temat aktualnych cen.

Produkty

Lp.	Działania	Liczba
1.	Indywidualne informacje rynkowe	28
2.	Porady	10
3.	Informacje	26
4.	Notowania targowiskowe	728
5.	Notowania cen środków do produkcji	64
6.	Notowania cen nawozów mineralnych	160
7.	Analiza kształtowania się relacji cen na produkty rolnicze i środki do produkcji	12

Rezultaty:

W roku 2015 udzielono 28 informacji rynkowych na pisemne zapytania o aktualne ceny produktów rolnych dla rolników, rzeczoznawców, kół łowieckich, Stacji Hodowli i Unasieniania Zwierząt oraz Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Bydgoszczy.

Notowania targowiskowe zbierane były we wszystkich powiatach 26 razy, za wyjątkiem powiatu nakielskiego, sępoleńskiego i świeckiego, gdzie targowiska zostały zamknięte. Każdy powiat wprowadzał dane do internetowej bazy cen „Notowania”. Zestawy danych zostały udostępnione na stronie internetowej www.ceny.kpodr.pl.

Notowania dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi zbierane były co tydzień tylko z wybranych targowisk z następujących miejscowości: Brodnica, Golub-Dobrzyń, Grudziądz, Izbica Kujawska, Skrwilno i Tuchola. Doradcy wprowadzali zebrane ceny targowiskowe do internetowej bazy „Notowania”, a następnie zweryfikowane dane były łącznie przesyłane do Ministerstwa za pomocą internetowego Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej (ZSRIR). Wyniki badań zamieszczone w biuletynach informacyjnych ZSRIR wydawanych przez Ministerstwo przyczyniły się do lepszej charakterystyki zjawisk kształtujących się na rynku rolnym.

Notowania środków do produkcji zbierane były przez wszystkie PZDR na zakończenie każdego kwartału i przekazane do bazy internetowej. Natomiast notowania cen wybranych nawozów mineralnych dla Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie były zbierane i przesłane za każdy miesiąc.

Okresowa analiza kształtowania się cen pozwoliła na określenie tendencji na lokalnym rynku dla podstawowych produktów rolniczych i środków do produkcji. Określenie prawidłowości zachodzących zmian cen służyło rolnikom do podejmowaniu decyzji bieżących i długookresowych. Analizy prezentowane były co miesiąc w biuletynie internetowym pt. „Aktualności”.

Informacje o aktualnych cenach produktów rolniczych zamieszczone na stronie internetowej www.ceny.kpodr.pl znajdują znaczącą liczbę odbiorców.

Podsumowanie:

Wykonane działania przyczyniły się do upowszechniania informacji o rynkowych cenach nieprzetworzonych produktów rolnych, środków do produkcji i usług rolniczych.

Odbiorcami informacji rynkowej są Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, administracja państwowa, uczelnie, media lokalne i krajowe, rolnicy indywidualni, organizacje samorządowe i rolnicze, koła łowieckie, rzeczoznawcy sądowi oraz firmy ubezpieczeniowe. Wyniki badań dają sygnały o zjawiskach rynkowych i sytuacji ekonomicznej towarowych gospodarstw rolnych.

Priorytet III

Wielofunkcyjny, zrównoważony
rozwój obszarów wiejskich

Program 1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej

Zadanie 1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej

Cel:

Systematyczne podnoszenie stanu wiedzy mieszkańców terenów wiejskich w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności związanej z obsługą ruchu turystycznego.

Produkty

Lp.	Działania	Liczba
1.	Porady	162
2.	Informacje	78
3.	Szkolenia	20
4.	Konferencje	1
5.	Opracowania: - Aktualizacja serwisu internetowego <i>www.agroturystyka.kpodr.pl</i>	1
6.	Lustracje	158

Tematyka konferencji i kursu

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konferencje					
1.	V Kujawsko-Pomorskie Forum Turystyki Wiejskiej	III	1	120	województwo kujawsko-pomorskie
Szkolenia					
1.	Nowe trendy w agroturystyce i turystyce wiejskiej	III-IV	2	34	województwo kujawsko-pomorskie
2.	Turystyka wiejska-sposób na biznes	I	1	23	województwo kujawsko-pomorskie
3.	Agroturystyka – obowiązki kwaterodawcy	II	1	8	Radziejów

Tematyka konkursów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konkursy					
1.	AGRO-wczasy 2015	III	1	26	województwo kujawsko-pomorskie

Rezultaty:

W 2015 roku przeprowadzono 158 lustracji, o 54 więcej niż założono w Programie działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie na 2015 rok. Podczas wizyt udzielano porad, wykonywano dokumentację fotograficzną bazy noclegowej i oferowanych atrakcji oraz wypełniano ankiety zawierające dane o gospodarstwie.

Systematycznie prowadzono aktualizację serwisu internetowego promującego gospodarstwa agroturystyczne i obiekty turystyki wiejskiej z województwa kujawsko-pomorskiego. Aktualne oferty wraz ze zdjęciami zamieszczano na stronie internetowej, dodawano nowe gospodarstwa i usuwano te, które zrezygnowały z prowadzenia działalności. W rezultacie Ośrodek posiada obecnie informacje o 365 obiektach turystyki wiejskiej w województwie kujawsko-pomorskim.

Z zaplanowanych 23 szkoleń zrealizowano 20. Niezmiernie dużym powodzeniem wśród właścicieli gospodarstw agroturystycznych i przyszłych usługodawców cieszą się szkolenia wyjazdowe, które dają uczestnikom możliwość zobaczenia „jak robią to inni”, czyli poznania ciekawych i profesjonalnie przygotowanych ofert turystycznych.

Głównym rezultatem organizowanego corocznie regionalnego konkursu AGRO-wczasy było wyłonienie kolejnych obiektów turystyki wiejskiej oraz gospodarstw agroturystycznych posiadających atrakcyjną ofertę oraz świadczących usługi na wysokim poziomie. Zgłoszenia przyjmowano w kategoriach: I gospodarstwa agroturystyczne, II usługi turystyki wiejskiej oraz III obiekty z atrakcyjną kuchnią regionalną. Na konkurs wpłynęło w sumie 27 zgłoszeń, z których komisja konkursowa wyłoniła 15 laureatów nagrodzonych podczas Forum Turystyki Wiejskiej.

We wrześniu 2015 r. w Ciechocinku gościło 120 uczestników V Kujawsko-Pomorskiego Forum Turystyki Wiejskiej. Podobnie jak w latach ubiegłych, najliczniejszą grupę stanowili właściciele gospodarstw agroturystycznych i obiektów turystyki wiejskiej, następnie przedstawiciele samorządów lokalnych oraz lokalnych grup działania. Celem organizowanego corocznie Forum jest integracja środowisk związanych z turystyką w województwie kujawsko-pomorskim oraz podejmowanie działań zmierzających do doskonalenia istniejących i stworzenia nowych atrakcyjnych produktów turystycznych. Odpowiedzią na potrzebę ciągłego podnoszenia atrakcyjności turystycznej regionu mogą być produkty sieciowe tworzące z komplementarnych produktów kompletną ofertę posiadającą wspólny, wiodący silny wyróżnik (marka, znak graficzny). W związku z tym tegoroczne, V Kujawsko-Pomorskie Forum Turystyki Wiejskiej było ukierunkowane na budowę i promocję produktów sieciowych.

Forum Turystyki Wiejskiej jak i konkurs „AGRO-wczasy 2015” zostały zorganizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Kujawsko-Pomorską Organizację Turystyczną przy dofinansowaniu z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Podsumowanie:

Zainteresowania i potrzeby nabywców usług turystycznych podlegają ciągłym zmianom. Równocześnie na rynku turystycznym pojawia się coraz więcej konkurencyjnych produktów. W związku z tym niezbędne jest ciągłe doskonalenie oferty wypoczynku w gospodarstwie rolnym

i środowisku wiejskim. Obecnie większość właścicieli obiektów świadczących usługi turystyczne na terenach wiejskich zdaje sobie z tego sprawę, oczekując bezpośredniego doradztwa i pomocy w tworzeniu indywidualnych, specyficznych, często specjalistycznych produktów turystycznych.

Program 2: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz wspieranie inicjatyw lokalnych

Zadanie 1. Działania na rzecz zachowania tradycji kulinarnych regionu

Cel:

Upowszechnianie idei dziedzictwa kulinarnego. Zachęcenie mieszkańców obszarów wiejskich do podejmowania działań na rzecz zachowania i promowania dziedzictwa kulinarnego.

Edukacja wytwórców produktów lokalnych i tradycyjnych w zakresie przetwórstwa produktów rolnych.

Produkty

Lp.	Działania	Liczba
1.	Porady	107
2.	Informacje	23
3.	Szkolenia	24
4.	Pokazy	1
5.	Opracowania: - Dokumentacja rejestrowa dla produktów i wytwórców	5

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Szkolenia					
1.	Kultywowanie kulinarnych tradycji	III-IV	7	151	powiat aleksandrowski, wrocławski, żniński
2.	Zasady legalnej sprzedaży produktów	II i IV	4	153	Minikowo

Tematyka pokazów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Pokazy					
1.	Kaczka po naszymu	IV	1	60	Topólka

Tematyka konkursów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konkursy					
1.	Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów	II	1	68	Minikowo

Rezultaty:

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego podejmuje działania mające na celu podniesienie wiedzy mieszkańców na temat wytwarzania, dystrybucji i ochrony produktów regionalnych, lokalnych oraz tradycyjnych. Organizowane są szkolenia, targi, festyny oraz udzielane są porady.

W 2015 roku przeprowadzono więcej szkoleń niż zaplanowano. Główną tematyką interesującą uczestników szkoleń były przepisy prawne regulujące kwestie produkcji i sprzedaży produktów regionalnych, lokalnych i tradycyjnych oraz związane z ideą tworzenia inkubatorów kuchennych na przykładzie Centrum Dziedzictwa Kulinarne i Turystyki Wiejskiej w Minikowie. Dzięki odpowiedniej infrastrukturze oraz rejestracji w systemie zakładów prowadzących działalność marginalną, lokalną i ograniczoną (MLO), działalność Centrum wzbudziła duże zainteresowanie wśród mieszkańców obszarów wiejskich z całego kraju. Prowadzone były zarówno zajęcia teoretyczne dla grup m.in. z systemu zasad sprzedaży bezpośredniej oraz zajęcia praktyczne, w szczególności warsztaty kulinarne z filetowania karpia. Ta sama tematyka w większości była źródłem zainteresowania osób zwracających się o informacje i porady.

W swoich działaniach Ośrodek aktywnie wspiera wszelkie inicjatywy lokalnych społeczności dotyczące kultywowania dziedzictwa kulinarnego. Wzrasta liczba produktów zgłaszanych w kolejnych edycjach konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo-Smaki Regionów”, od kilku zgłoszonych w 1999 roku do 96 w 2015 roku.

Podsumowanie:

Prowadzone działania przyczyniają się do podniesienia poziomu wiedzy dotyczącej potrzeby wykorzystania potencjału dziedzictwa kulinarnego w sprzedaży produktów wysokiej jakości. Zwiększające się zainteresowanie wytwórców zakładaniem działalności gospodarczej, legalizacją sprzedaży i rejestracją na Liście Produktów Tradycyjnych wskazuje, że działania Ośrodka przynoszą efekty.

Zadanie 2. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego

Cel:

Kształtowanie najistotniejszych elementów dziedzictwa kulturowego w sposób pozwalający zachować wartości życia wiejskiego, tożsamość wsi i regionów.

Produkty

Lp.	Działania	Liczba
1.	Porady	65
2.	Informacje	6
3.	Szkolenia	47
4.	Lustracje	11
5.	Pokazy	2

Tematyka ważniejszych szkoleń i kursów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Szkolenia					
1.	Rozwijanie umiejętności rękodzielniczych poprzez wykonywanie okazjonalnych dekoracji	I, II, IV	16	238	województwo kujawsko-pomorskie
2.	Udział zorganizowanych grup w imprezach organizowanych przez KPODR	I, II, III, IV	24	859	Minikowo, Przysiek, Zarzeczewo

Tematyka pokazów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Pokazy					
1.	Pokaz wykonywania stroików świątecznych	II	2	60	O/Przysiek

Rezultaty:

Wszystkie działania w zakresie tego zadania wiążą się z cyklicznością i sezonowością obrzędów kulturowych. Są to: tradycje związane z karnawalem, ostatkami, Wielkanocą, katolickim świętem maryjnym obchodzonym w lutym, sierpniu i wrześniu, w tym przygotowywanie i święcenie ziół na 15 sierpnia, dożynkami (gminne, powiatowe, wojewódzkie, diecezjalne), listopadowym świętem zmarłych, andrzejkami, katarzynkami, mikołajkami i Bożym Narodzeniem. Wszystkie te święta i uroczystości są głęboko zakorzenione w naszej kulturze i wiąże się z nimi bogata obrzędowość. W tym czasie występuje największe zapotrzebowanie na porady z zakresu dziedzictwa kulturowego regionów, których w roku 2015 udzielono 65.

Znacznie, bo o 13 przekroczono liczbę zaplanowanych szkoleń. Łącznie we wszystkich 47 szkoleniach uczestniczyło 1190 osób, w tym 829 osób wzięło udział w 23 szkoleniach wyjazdowych. Szkolenia wyjazdowe odbyły się w: Minikowie (Targi Turystyczno-Ogrodnicze „Lato na Wsi”) i Przysieku (Jarmark Wielkanocny, Barwy Lata - Dary Jesieni, Jarmark Adventowy) oraz w Zarzeczewie (Miodowe Lato). Na tych imprezach promowane jest dziedzictwo kulturowe regionów. Jedno szkolenie wyjazdowe odbyło się w: Fojutowie, Chojnicach i miejscowości Frank. Miało ono na celu przybliżenie uczestnikom tradycji kulturowych Borów Tucholskich. Jedno szkolenie wyjazdowe

odbyło się we Wrocławiu, gdzie uczestniczące w nim osoby zapoznały się z dziedzictwem kulturowym Dolnego Śląska. W 24 szkoleniach stacjonarnych wzięło udział 361 osób. Szkolenia stacjonarne połączone były z warsztatami wykonywania stroików i dekoracji okazjonalnych oraz pogłębiły wiedzę uczestników o tradycjach związanych ze zdobieniem domów na Święta Wielkanocne, Bożego Narodzenia, Zielone Świątki oraz wykonywaniem wieńców dożynkowych i dekoracji nagrobnych.

Zrealizowano 2 pokazy podczas Jarmarku Wielkanocnego i uczestniczyło w nich łącznie 60 osób. Podczas Jarmarku Adwentowego postanowiono zmienić formę działania z pokazu na szkolenie. Zamiast planowanych 2 pokazów, w których miało wziąć udział 40 osób, przeprowadzono 2 szkolenia, w których wzięło udział 50 osób. Zmianę formy działania dokonano na wniosek uczestników, którym forma szkolenia bardziej odpowiadała, ponieważ umożliwiała pełniejsze zaangażowanie w wykonywanie dekoracji i co się z tym wiąże szersze nabycie umiejętności samodzielnego przygotowywania dekoracji.

Osoby, które wzięły udział w realizowanych działaniach miały możliwość uzyskania bądź poszerzenia posiadanej wiedzy dotyczącej dziedzictwa kulturowego w jego materialnej i niematerialnej formie. Przeprowadzone działania przyczyniły się również do pogłębienia szacunku dla różnorodności kulturowej regionów i zachęciły uczestników do integracji w obrębie lokalnych społeczności.

Podsumowanie:

Realizacja zadania pozwala nawiązać kontakt z osobami posiadającymi wiedzę o obyczajach, tradycjach i historii regionów oraz umiejętności z zakresu tradycyjnego rzemiosła i rękodzielnictwa. Rękodzielnicy prezentują swoje wyroby podczas imprez organizowanych przez Ośrodek, co daje im możliwość uzyskania dodatkowego dochodu oraz nabycia umiejętności w zakresie marketingu i promocji. Natomiast oferta rękodzielników uatrakcyjniła imprezy organizowane przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego i pozwala propagować dziedzictwo kulturowe regionów. Zainteresowanie rękodzielników i rzemieślników udziałem w imprezach wystawienniczych oraz popyt na prezentowane przez nich wyroby świadczą o identyfikacji mieszkańców z kulturą i tradycją regionów.

Zadanie 3. Kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa wiejskiego sprzyjających kompleksowej ochronie środowiska

Cel:

Edukacja i wypracowanie właściwych nawyków, poprzez systematyczne kształtowanie proekologicznych postaw i zachowań mieszkańców obszarów wiejskich zmierzających do zahamowania procesu degradacji środowiska oraz podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez promocję zasobów przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego.

Edukacja rolników w zakresie dostosowania gospodarstwa rolnego do stawianych wymagań środowiskowych w gospodarce odpadowej, nawozowej i wodno-ściekowej.

Edukacja rolników i przedstawicieli samorządów z obowiązujących przepisów prawnych dotyczących gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.

Produkty

Lp.	Działania	Liczba
1.	Porady	352
2.	Informacje	38
3.	Szkolenia	41
	Konferencje	3
4.	Opracowania: - <i>Plany naprawcze dla gospodarstw ochrony środowiska</i>	120
5.	Pokazy	8
6.	Lustracje	612
7.	Impreza plenerowo-przyrodnicza „Święto Łąk”	1
8.	Animacje przyrodnicze	122

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konferencje					
1.	Gatunki inwazyjne jako zagrożenie dla bioróżnorodności	II	1	34	Minikowo
2.	Zarządzanie gospodarką odpadami- nowelizacja przepisów prawnych	II	1	100	Przysiek
3.	Ekologiczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej	IV	1	117	Minikowo
Szkolenia					
1.	Rośliny inwazyjne jako zagrożenie dla bioróżnorodności	II-IV	5	61	Minikowo
2.	Ekologiczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej	I	1	12	Minikowo
3.	Chrońmy otaczającą przyrodę	II	3	47	Teren województwa kujawsko- pomorskiego
4.	Właściwe postępowanie i bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest	II-IV	3	43	Teren województwa kujawsko- pomorskiego

Tematyka konkursów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konkursy					
1.	Ekologiczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej – etap gminny	II-IV	8	120	Teren województwa kujawsko-pomorskiego
2.	Ekologiczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej – etap wojewódzki	III-IV	1	8	Teren województwa kujawsko-pomorskiego
3.	Z ekologią na ty	III	1	120	Minikowo
4.	Ekologia i ochrona środowiska	III	1	120	Minikowo
5.	Ekologia w domu i zagrodzie	II	1	120	Zarzeczewo
6.	Człowiek i środowisko	III	1	120	Zarzeczewo

Tematyka pokazów

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Pokazy					
1.	Metodyka sporządzania kompostu	II	8	126	Teren województwa kujawsko-pomorskiego

Wydawnictwa

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Nakład
1.	Rośliny inwazyjne, współczesny problem - broszura	IV	1500 szt.
2.	Zanieczyszczenie środowiska metalami ciężkimi	IV	1500 szt.
3.	Zarządzanie gospodarką odpadami – nowelizacja przepisów prawnych	II	250 szt.

Rezultaty:

W 2015 roku w powyższym zadaniu zorganizowano i przeprowadzono 3 konferencje wojewódzkie, w których udział wzięło 251 osób. Zorganizowano i przeprowadzono 41 szkoleń dla 642 uczestników. Przeprowadzono 8 pokazów kompostowania odpadów organicznych dla 126 osób. Udzielono 352 porady na zaplanowanych 343, dodatkowo udzielono 38 informacji. Przeprowadzono 612 lustracji dotyczących spełniania warunków związanych z ochroną środowiska w zagrodzie wiejskiej na zaplanowanych 408. Opracowano 120 planów naprawczych dla 120 gospodarstw biorących udział w realizowanym od 18 lat programie pt. „Ekologizacja wsi woj. kujawsko-pomorskiego, kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa wiejskiego poprzez wdrażanie w życie tzw. Dobrej Kultury Rolnej” dofinansowanym ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki wodnej w Toruniu. Zorganizowano i przeprowadzono 5 konkursów o zasięgu gminnym oraz 1 konkurs o zasięgu wojewódzkim.

Już od kilku lat dużym zainteresowaniem cieszą się zagadnienia dotyczące właściwego postępowania i bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest (eternit), a w ostatnim roku wzrosło zainteresowanie roślinami inwazyjnymi, w tym barszczem Sosnowskiego. Ośrodek współpracuje ściśle z samorządami gmin oraz wydziałami ochrony środowiska organizując wzorem lat ubiegłych kolejne Forum Ochrony Środowiska, na których poruszane są sprawy dotyczące bieżącej problematyki ekologicznej, ale także te, które obecnie budzą wiele kontrowersji np. „Zarządzanie gospodarką odpadami – nowelizacja przepisów prawnych”.

W 2015 roku po raz trzeci Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie był organizatorem dużej imprezy plenerowo-przyrodniczej pn. „Święto Łąk” jako bardzo ciekawej formy edukacji skierowanej do dzieci szkół podstawowych, której towarzyszyły liczne animacje przyrodnicze, konkursy, zabawy. Wzięło w niej udział ponad 500 dzieci, a zaangażowanych w organizację i jej przeprowadzenie zostało ponad 50 pracowników Ośrodka.

W ramach działań zmierzających do aktywizowania mieszkańców regionu kujawsko-pomorskiego, odkrywania zasobów przyrodniczych Kujaw i Pomorza, a także uwrażliwiania ich na stan środowiska naturalnego, wykorzystuje się już kolejny rok Ośrodek Edukacji Przyrodniczej „Dolina Noteci” oraz ścieżkę dydaktyczną „Na Krawędzi Doliny Noteci”, która powstała na obszarach chronionych, nadnoteckich NATURA 2000.

Realizowane w ramach powyższego tematu działania pozwalają na wypracowywanie właściwych nawyków i zmianę zachowań mieszkańców obszarów wiejskich, a tym samym przyczyniają się do zahamowania procesu degradacji środowiska i określenia właściwego wizerunku zagrody wiejskiej poprzez zwrócenie uwagi nie tylko na sferę produkcyjną, ale również na tak zwaną szeroko rozumianą estetykę zagrody. Powyższa problematyka propagowana była w licznych artykułach w prasie, Radiu PIK, ale także w cyklicznym programie TV Bydgoszcz - EKOOPCJE. Zadania realizowane w zakresie ekologii i ochrony środowiska przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie pozwalają na zapoznanie rolników i osób zainteresowanych z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz wymaganiami, jakie są stawiane w zakresie ochrony środowiska w gospodarstwie rolnym.

Podsumowanie:

Zadania realizowane w ramach powyższego tematu kierowane są bezpośrednio do rolników, którzy poprzez właściwe działania, znajomość przepisów i wymogów mogą oddziaływać na środowisko naturalne, a tym samym ograniczyć dopływ substancji niebezpiecznych pochodzenia rolniczego i socjalno-bytowego do środowiska. Dzięki realizacji powyższych zagadnień zauważa się systematyczny wzrost wiedzy na temat kompleksowej ochrony środowiska i poprawy estetyki wsi kujawsko-pomorskiej.

Zadanie 4. Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich

Cel:

Poprawa jakości życia oraz wzmocnienie budowania kapitału społecznego na obszarach wiejskich.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	83
2.	Informacje	58
3.	Szkolenia	14

Tematyka ważniejszych szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Szkolenia					
1.	Perspektywy rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Borach Tucholskich	I	1	26	Tuchola
2.	Możliwości wsparcia działalności gospodarczej na obszarach wiejskich	I	1	20	Starorypin Rządowy
3.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich jako liderów rozwoju lokalnego	II	1	15	Izbica Kujawska
4.	Wspólne działania szansą aktywizacji i integracji lokalnego społeczeństwa - wioska miodowa, Bory Tucholskie	III	1	30	Tuchola

Rezultaty:

W ramach zadania udzielono w sumie 83 porady i 58 informacji oraz przeprowadzono 14 szkoleń. Szkolenia w dużej mierze koncentrowały się na aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich poprzez kultywowanie rękodzielniczych tradycji regionu, np. zdobienie jaj wielkanocnych, wykonywanie dekoracji okolicznościowych m.in. metodą quillingu czy warsztaty mydlarskie. W pierwszym kwartale 2015 r. odbyło się między innymi szkolenie w Tucholi dotyczące możliwości rozwoju i funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych w tym regionie. W szkoleniu wzięło udział 26 osób. Jest to w dzisiejszych czasach ważny temat z uwagi na starzejące się społeczeństwo w Polsce i odchodzenie od instytucji, jakimi są domy pomocy społecznej. Mieszkańcy obszarów wiejskich mieli także okazję zapoznać się na szkoleniu z działalnością wioski tematycznej w Borach Tucholskich w aspekcie aktywizacji liderów rozwoju lokalnego. Brało w nim udział 30 uczestników.

Podsumowanie:

Zadanie zostało zrealizowane zgodnie z Programem Działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie na 2015 rok. Realizowane działania w ramach powyższego zadania adresowane są przede wszystkim do lokalnych liderów stymulujących nowe przedsięwzięcia na obszarach wiejskich, jak również mieszkańców zainteresowanych nabywaniem

nowych umiejętności i dywersyfikowaniem swoich dochodów. Doskonałą możliwością do realizacji tego typu zadań stwarza współpraca Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z Lokalnymi Grupami Działania oraz innymi fundacjami i stowarzyszeniami mającymi w swych strategiach inicjatywy na rzecz aktywizacji i rozwoju obszarów wiejskich.

Program 3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich

Zadanie 1. Prowadzenie kursów i szkoleń kwalifikacyjnych

Cel:

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i osób związanych z produkcją rolniczą.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	17
2.	Informacje	18
3.	Szkolenia	96

Rezultaty:

W 2015 roku udzielono 17 porad oraz 18 informacji dotyczących możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych rolników i osób związanych z produkcją rolniczą. Coraz częściej rolnicy, aby otrzymać wsparcie finansowe w ramach różnych programów pomocowych muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje rolnicze. Często zanim podejmą decyzję z jakiej formy wsparcia edukacji skorzystać, proszą o poradę dotyczącą szczegółowych kwalifikacji i co za tym idzie uprawnień lub szukają informacji o miejscu i czasie podjęcia danego szkolenia, kursu itp.

Polskie przepisy prawne wynikające z ustawy o ochronie roślin obligują producentów rolnych oraz osoby, które wykonują zabiegi ochrony roślin do posiadania odpowiedniego dokumentu potwierdzającego stosowne kwalifikacje. W dniu 8 marca 2013 roku weszła w życie nowa Ustawa o środkach ochrony roślin. Zgodnie z nową ustawą Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego organizuje dwa rodzaje szkoleń: podstawowe i uzupełniające z zakresu stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie, oraz z zakresu doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin.

W 2015 w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, operacja „Szkolenia z zakresu stosowania środków ochrony roślin z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony” zorganizowano 33 szkolenia uzupełniające oraz 17 podstawowych. Dodatkowo w ramach

działalności statutowej odpłatnej Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego zorganizowano i przeprowadzono 46 szkoleń. Ogółem uprawnienia otrzymało 2430 osób.

Podsumowanie:

Duża liczba beneficjentów korzystających ze szkoleń organizowanych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie wskazuje na konieczność organizacji tego typu szkoleń.

Zadanie 2. Wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Cel:

Przygotowanie rolników oraz domowników rodzin rolniczych do podejmowania nowych aktywności zawodowych na obszarach wiejskich poprzez zdobycie kwalifikacji ułatwiających znalezienie pozarolniczego źródła dochodu.

Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich poprzez wsparcie doradcze i szkoleniowe osób zamierzających prowadzić działalność gospodarczą.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Porady	1086
2.	Informacje	50
3.	Szkolenia	37
4.	Konferencje	1
5.	Opracowania:	
	- <i>Indywidualny Plan Rozwoju Zawodowego</i>	68
	- <i>Przetwórstwo i marketing produktów rolnych</i>	1
	- <i>Rozwój przedsiębiorczości –Rozwój usług rolniczych</i>	1
	- <i>Rozwój działalności pozarolniczej</i>	5
	- <i>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw</i>	1
6.	Lustracje	10

Tematyka szkoleń

Lp.	Działanie	Termin (kwartał)	Liczba działań	Liczba uczestników	Miejsce realizacji
Konferencje					
1.	Konferencja podsumowująca projekt NOWY ZAWÓD NOWA SZANSA dla rolników i mieszkańców wsi Kujaw i Pomorza	I	1	68	Toruń
Szkolenia					
1.	Możliwości wsparcia działalności	I	2	61	Pakość,

	gospodarczej na obszarach wiejskich				Gniewkowo
2.	Sprzedaż bezpośrednia – zasady i marketing	I	1	24	Chojno
3.	Warsztaty z przedsiębiorczości	II	1	22	Kruszyn Krajeński
4.	Restrukturyzacja małych gospodarstw szansą na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	IV	1	63	Tupadły
5.	Przetwórstwo produktów wytworzonych w gospodarstwie rolnym z wykorzystaniem infrastruktury inkubatora przetwórstwa lokalnego	IV	1	22	Minikowo
6.	Rozwój rękodzielnictwa szansą różnicowania dochodów na obszarach wiejskich	I-IV	28	430	Bądkowo, Trzciniac, Kruszyn Krajeński, Murowaniec, Ciele, Jeleniec, Dolne Wymiary, Małe Czyste, Kolno, Zarośle, Węgrowo, Turznice, Nogat, Przysiek, Sypniewo, Mała Cerkwica, Łosiny, Sucha, Lubiewice, Ryszewo, Rogowo

Rezultaty:

Wskutek zwiększającej się podaży produktów rolnych oraz relatywnie niskich cen żywności wytworzyła się presja konkurencyjna, konsekwencją której jest koncentracja produkcji oraz wzrost specjalizacji gospodarstw rolnych. Wynikiem tego jest stale malejące zapotrzebowanie na siłę roboczą powodujące, że ludność związana z gospodarstwami rolnymi coraz częściej podejmuje działania zmierzające do reorientacji zawodowej lub dywersyfikacji źródeł dochodu. W związku z powyższym Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego podejmuje szereg działań zmierzających do rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, pomagając mieszkańcom wsi w znalezieniu alternatywnych źródeł dochodu. W tym celu zorganizowano szereg szkoleń poświęconych możliwości wsparcia działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, sprzedaży bezpośredniej, jej zasadom i marketingowi produktów. Przeprowadzone zostały również warsztaty z przedsiębiorczości oraz lustracje funkcjonujących przedsiębiorstw. Tematyka udzielanych porad dotyczyła głównie możliwości dywersyfikacji dochodu, zasad rejestracji działalności gospodarczej, sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych, możliwości uzyskania wsparcia finansowego na rozwój działalności gospodarczej oraz reorientacji zawodowej, w tym możliwości uzyskania kwalifikacji w przydatnych na lokalnym rynku zawodach. Ośmiu rolników uzyskało wsparcie w przygotowywaniu wniosków o płatność w ramach działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej. W ramach projektu „NOWY ZAWÓD-NOWA SZANSA dla rolników i mieszkańców wsi Kujaw i Pomorza”

sporządzono 68 Indywidualnych Planów Reorientacji Zawodowej. Skierowano na kursy zawodowe 205 osób. Zawody, w jakich kształcono odpowiadały potrzebom lokalnego rynku pracy. Zorganizowano między innymi: 9 kursów prawa jazdy - kierowca kategorii C i C+E dla 103 osób, kurs spawania blach i rur spoinami pachwinowymi metodą MIG, MAG, TIG dla 10 osób, 2 kursy fryzjerskie dla 23 osób, 2 kursy księgowości małych i średnich przedsiębiorstw dla 27 osób, kurs opiekuna domowego nad osobą starszą i niepełnosprawną dla 9 osób, kurs kucharza małej gastronomii z obsługą kas fiskalnych dla 18 osób.

Podsumowanie:

Wsparcie KPODR w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na wsi stwarza optymalne warunki dla przełożenia potencjału twórczego tkwiącego w ludności wiejskiej na konkretne efekty ekonomiczne, przyczyniające się do dywersyfikacji źródeł dochodów i rozwoju działalności gospodarczej. Mając na uwadze systematyczne podnoszenie jakości oferowanych usług oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego Ośrodek przystąpił do regionalnej sieci instytucji otoczenia biznesu. Partnerstwo zapewni dostęp przedsiębiorców do jednolitego standardu obsługi, dostarczenie przedsiębiorcom informacji na temat dostępnych instrumentów wspierających innowacje oraz wsparcie w nawiązywaniu kontaktów.

Priorytet IV

Promowanie postępu
biologicznego i technologicznego
produkcji rolniczej

Program 1. Upowszechnianie nowoczesnych rozwiązań technicznych i osiągnięć hodowlanych

Zadanie 1. Organizacja imprez wystawienniczo-targowych

Cel:

Upowszechnienie innowacyjnych rozwiązań technicznych i technologicznych, promocja postępu biologicznego w produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz popularyzacja pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich poprzez organizowanie wystaw, konkursów i olimpiad rolniczych oraz działalność publicystyczną i wydawniczą.

Rezultaty

Wymogi nowoczesnego rolnictwa opartego na coraz bardziej zaawansowanych technologiach i osiągnięciach nauki wymagają od rolników ciągłego zdobywania wiedzy i umiejętności praktycznych. Dotyczy to nie tylko rolników, ale w równym stopniu również nauczycieli zawodów rolniczych, uczniów i studentów oraz doradców rolnych. Zdobyta przed laty wiedza jest cenna, ale wymaga ciągłej aktualizacji. Nowa perspektywa finansowa na lata 2014-2020 w dużym stopniu jest ukierunkowana na innowacyjne rozwiązania, szczególnie w produkcji mleka i trzody. Dlatego, aby zapewnić rolnikom ciągły dopływ aktualnej wiedzy i dostęp do innowacyjnych rozwiązań, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w 2015 roku oprócz licznych szkoleń i konferencji zorganizował również 13 imprez wystawienniczo-targowych (12 zgodnych z Planem, 1 poza Planem - Święto Gęsi na Krajnie).

O celowości organizacji imprez świadczą nie tylko duże zainteresowanie rolników i wystawców, ale również określone korzyści finansowe dla Ośrodka, co nie jest bez znaczenia.

Łącznie we wszystkich imprezach wzięło udział 1707 wystawców i 109,5 tysięcy zwiedzających. Poza planem zorganizowano „Święto Gęsi na Krajnie” - 11 listopada, w którym uczestniczyło ponad 70 wystawców. Frekwencja wyniosła około 1,5 tysiąca zwiedzających. Jest to jednak impreza wysoce ryzykowna, biorąc pod uwagę warunki pogodowe jak i konkurencyjne imprezy organizowane przez Samorząd Województwa, lokalne samorządy oraz inne organizacje pod ogólnym hasłem „Gęsinia na Świętego Marcina”.

Zestawienie imprez wystawienniczo-targowych w 2015 roku

Miejsce	Data	Nazwa imprezy	Liczba	
			wystawców	zwiedzających w tys.
Przysiek	14 marca	XXIII Forum Pszczelarzy	40	1,3
Przysiek	28 marca	VII Jarmark Wielkanocny	116	2,5
Minikowo	9-10 maja	XVI Targi Turystyczno-Ogrodnicze „Lato na Wsi”	300	20
		II Regionalna Wystawa Zwierząt Futerkowych Drobiu Ozdobnego i Gołębi Rasowych		
Zarzewo	30-31 maja	XXXVI „Dni Otwartych Drzwi” - Targi Ogólnorolne	220	20
Przysiek/ Grubno	13-14 czerwca	XIX Kujawsko-Pomorskie Dni Pola	208	20

Minikowo	4-5 lipca	XXXVIII Międzynarodowe Targi Rolno-Przemysłowe AGRO-TECH	430	30
		XVI Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych		
Zarzewo	9 sierpnia	Kujawsko - Pomorskie Miodowe Lato	65	5,0
Grubno	4 września	Kujawsko-Pomorski Dzień Kukurydzy	13	0,15
Przysiek	12 września	Barwy Lata-Dary Jesieni	75	3
Minikowo	20 września	Jesienny Jarmark Ogrodniczy „Jesień w ogrodzie” „Karp nie tylko na święta”	70	4,0
Przysiek	12 grudnia	IX Jarmark Adwentowy	100	2,0
Poza planem				
Minikowo	11 listopada	V Święto gęsi na Krajnie	70	1,5
Ogółem			1707	109,5

XXIII Forum Pszczelarzy

Forum Pszczelarzy w Przysieku organizowane jest od ponad 20 lat przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Oddział w Przysieku i Regionalny Związek Pszczelarzy w Toruniu. Co roku wiosną gromadzi naukowców, producentów sprzętu pasiecznego i właścicieli pasiek, a także mieszkańców regionu, którzy na okolicznościowym kiermaszu mogą zaopatrzyć się w produkty pszczele i sprzęt pszczelarski. Dla samych pszczelarzy jest to niepowtarzalna okazja do wymiany doświadczeń oraz zapoznania się z najnowszymi wynikami badań naukowych i regulacjami prawnymi dotyczącymi pszczelarstwa. W ramach Forum zorganizowano konferencję branżową oraz wystawę i targi pszczelarskie. Forum Pszczelarzy odbyło się pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. Dofinansowane było ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej PROW 2007-2013 z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

VII Jarmark Wielkanocny

Celem Jarmarku Wielkanocnego było propagowanie regionalnych produktów kulinarnych, produktów rolnictwa ekologicznego oraz wyrobów rękodzieła i sztuki ludowej związanych z Wielkanocą. W ramach Jarmarku odbył się Wojewódzki Konkurs Pisanek Wielkanocnych, na który zgłoszono 306 prac oraz kiermasz i pokazy wykonywania m.in. dekoracji świątecznych stołów. W Jarmarku uczestniczyło około 2,5 tys. zwiedzających i 116 wystawców, w tym koła gospodyń wiejskich i lokalne grupy działania. Jarmark finansowany był dofinansowany z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w ramach pomocy technicznej PROW 2007-2013, a jego współorganizatorem był Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

Dwudniowe Targi Turystyczno-Ogrodnicze „Lato na Wsi”

Targi cieszyły się, jak co roku, dużym zainteresowaniem zwiedzających (ok. 20 tys.) i wystawców (300). Głównym celem imprezy była prezentacja tradycji kulturowych i walorów przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego oraz działalności pozarolniczej. Najliczniejszą grupę wystawców stanowili ogrodnicy i hodowcy zwierząt. Tradycyjnie nie zabrakło reprezentantów powiatów, starostw, Kół Gospodyń Wiejskich, Lokalnych Grup Działania, gospodarstw ekologicznych oraz parków krajobrazowych. Jednym z konkursów, który cieszył się dużym

zainteresowaniem był konkurs „Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów”. Po raz czwarty w Minikowie odbyła się Krajowa Wystawa Szpiców i Psów Ras Pierwotnych, której organizatorami byli: Polski Związek Kynologiczny oraz Stowarzyszenie Miłośników Psów Zaprzęgowych „Sfora Nakielska”. Targi objęte były patronatem honorowym Wojewody Kujawsko-Pomorskiego i Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Impreza była dofinansowana przez Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w Toruniu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

II Regionalna Wystawa Zwierząt Futerkowych Drobiu Ozdobnego i Gołębi Rasowych

W Minikowie podczas Targów Turystyczno-Ogrodniczych „Lato na Wsi” odbyła się kolejna wystawa zwierząt. Partnerami organizacyjnymi wystawy byli: Bydgoskie Stowarzyszenie Hodowców Gołębi Rasowych i Drobno Inwentarza z/s w Serocku oraz Krajowy Związek Hodowców Królików z/s w Gnieźnie. Łącznie na wystawie zaprezentowano około 1500 zwierząt od 74 hodowców. Komisje oceniły 515 szt. zwierząt, w tym najwięcej królików wielu ras i odmian. Licznie reprezentowany był również drób ozdobny i gołębie rasowe. Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem zwiedzających. W pierwszym dniu wystawy, w godzinach popołudniowych hodowcy mieli okazję uczestniczyć w szkoleniu branżowym pt. „Hodowla i chów królików w Polsce”, zorganizowanym przy współpracy z Instytutem Zootechniki Państwowym Instytutem Badawczym w Balicach koło Krakowa.. Uczestnicy otrzymali materiały szkoleniowe. W drugim dniu wystawy najwyższym ocenionym zwierzętom przyznano tytuły czempionów, wiceczempionów oraz wyróżnienia i puchary. Po raz pierwszy podczas wystawy zwierząt w Minikowie odbył się konkurs wiedzy dla publiczności „Poznajemy drobne zwierzęta”. Najchętniej do konkursu przystępowały dzieci w różnym wieku.

XXXVI Dni Otwartych Drzwi

W imprezie uczestniczyło 220 firm i ponad 20 tys. osób. Na wystawach i kiermaszach poszczególne firmy zaprezentowały szeroki asortyment produktów i usług: ciągniki, maszyny, samochody, urządzenia, pasze, środki ochrony roślin, nawozy, materiał szkółkarski, kwiaty, materiały budowlane, usługi specjalistyczne, przetwórstwo rolne, zwierzęta ozdobne. Przygotowano konkursy dla wystawców i zwiedzających oraz pokazy i występy artystyczne. Organizowane targi są praktyczną i dobrze przyjętą przez rolników formą popularyzacji nowości i wiedzy rolniczej. Patronat honorowy objęli Wojewoda Kujawsko-Pomorski i Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Patronat medialny - „Gazeta Pomorska”, „Telewizja Kujawy”, „PULS Regionu”, „Wieś Kujawsko-Pomorska”, „Radio HIT”, „Radio PIK”.

XIX Kujawsko-Pomorskie Dni Pola

Ideą DNI POLA jest promowanie osiągnięć postępu biologicznego w produkcji roślinnej. Wzięło w nich udział 208 wystawców i około 20 tysięcy zwiedzających. Na polowej kolekcji odmianowej gatunki roślin zostały wysiane blokowo, co oznacza, że wszystkie miały podobne warunki rozwojowe i dawało to możliwość porównania poszczególnych odmian. W 9 blokach demonstracyjnych zaprezentowano ponad 300 odmian, w tym ponad 140 odmian zbóż, 80 kukurydzy, 50 rzepaku, ponad 20 bobowatych. Prezentowane były też rośliny poplonowe i energetyczne. W sąsiedztwie pól

demonstracyjnych zlokalizowane były stoiska firm hodowlano-nasiennych oraz producentów środków do produkcji rolniczej. Targom towarzyszyły pokazy pracy maszyn i kiermasz. DNI POLA odbyły się na terenie Gospodarstwa Rolnego Janiny Madej. Współorganizatorami byli: KPODR Oddział w Przysieku, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Praktycznego w Grubnie, Agro-Sieć Chełmno, Agro-Maszyny Chełmno i Starostwo Powiatowe w Chełmnie. Patronat honorowy nad imprezą objął Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

XXXVIII Międzynarodowe Targi Rolno-Przemysłowe AGRO-TECH

Największą imprezą wystawienniczo-targową organizowaną przez KPODR są Międzynarodowe Targi Rolno-Przemysłowe AGRO-TECH, które zaliczane są do jednych z ważniejszych wystaw rolniczych w Polsce. Są też nielicznymi targami w Polsce, na których Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z podległymi sobie agencjami i instytucjami organizuje zintegrowane stoisko informacyjno-promocyjne. Specjalnością AGRO-TECH jest technika rolnicza i mechanizacja produkcji zwierzęcej, która zajmuje ok. 75% powierzchni wystawowej. Drugą grupą pod względem wielkości zajmowanej powierzchni są firmy produkujące środki do produkcji rolnej (nawozy, środki ochrony roślin, pasze). Jeżeli chodzi o strukturę wystawców ze względu na siedzibę, to około 73% firm pochodzi z województw: kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, zachodniopomorskiego, wielkopolskiego, mazowieckiego i łódzkiego. W targach uczestniczyło też kilka firm zagranicznych m.in. z Niemiec, Ukrainy, Włoch, Holandii, Anglii. Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych, ponad 60% firm oceniło targi jako dobre i bardzo dobre, natomiast ponad 90% zwiedzających uznało je jako bardzo dobre i dobre. Na terenach wystawowych zorganizowane było Centrum Hodowli Roślin i Nasiennictwa, jako wydzielony sektor, gdzie zlokalizowane były stoiska informacyjno-promocyjne czołowych polskich hodowli oraz kolekcja roślin uprawnych (200 odmian) wzorowo przygotowana przez Przedsiębiorstwo Nasienne ROLNAS. Ważnym elementem targów, cieszącym się dużym zainteresowaniem rolników są pokazy pracy maszyn organizowane przy współpracy z redakcją Rolniczego Przeglądu Technicznego. W pokazach brało udział 10 firm prezentujących 19 ciągników oraz 15 zestawów maszyn rolniczych (agregaty, opryskiwacze, siewniki, pługi, itp.). Uzupełnieniem targów był Dzień Pola w Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian w Chrzastowie. W targach uczestniczyło 430 wystawców, w tym 51 hodowców zwierząt, a zwiedziło je około 30 tys. osób. Patronat honorowy nad targami objęli: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Wojewoda Kujawsko-Pomorski i Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

XVI Regionalna Kujawsko-Pomorska Wystawa Zwierząt Hodowlanych w Minikowie.

W dniach 4 - 5 lipca 2015 roku w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Minikowie odbyła się XVI Regionalna Kujawsko-Pomorska Wystawa Zwierząt Hodowlanych. Towarzyszyła ona XXXVIII Międzynarodowym Targom Rolniczo-Przemysłowym AGRO-TECH. Patronat honorowy nad Wystawą Zwierząt objął Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotr Całbecki. Współorganizatorami wystawy byli: Kujawsko-Pomorski Związek Hodowców Bydła, Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka – Region Oceny Bydgoszcz z/s w Minikowie, Pomorsko-Kujawski Związek Hodowców Trzody Chlewnej w Bydgoszczy, Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej POLSUS – filia w Bydgoszczy, Polski Związek

Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego, Regionalny Związek Owiec i Kóz w Bydgoszczy oraz Krajowa Rada Drobiarstwa Izba Gospodarcza w Warszawie. Na tegorocznej wystawie hodowlanej swoje zwierzęta zaprezentowało 51 wystawców, w tym 23 hodowców bydła, 12 hodowców trzody chlewnej, 5 hodowców owiec i 11 hodowców drobiu. Hodowcy wystawili łącznie 93 sztuk bydła, 51 sztuk loszek i knurków hodowlanych, 21 owiec i 11 stawek drobiu. W sobotę, w pierwszym dniu wystawy pracowały cztery komisje oceniające zwierzęta w poszczególnych gatunkach. Ocena zwierząt odbywała się w obecności wystawców zwierząt i publiczności. Oceniano nie tylko pokrój i prawidłowość ruchów, ale także przygotowanie zwierząt do wystawy. Jak zgodnie podkreślili wszyscy członkowie komisji, zwierzęta prezentowały bardzo wysoki poziom hodowlany i były bardzo dobrze przygotowane do wystawy. Przyznano 8 tytułów czempionów i 14 wiceczempionów. Spośród 51 sztuk zarodowej trzody chlewnej, komisja wybrała 8 czempionów i 10 wiceczempionów. Z owiec najliczniej zaprezentowano merynosy w starym typie. W kategorii owiec przyznano łącznie 6 czempionów i 1 wiceczempiona. Zwycięzcy każdej ocenianej kategorii zostali nagrodzeni pucharami wieńczącymi tytuł czempiona. W drobiu komisja przyznała łącznie 8 czempionów i 3 wiceczempiony. Wszystkie wyróżnione zwierzęta udekorowane zostały ozdobnymi FLO oraz pucharami i dyplomami. Podsumowaniem wystawy była prezentacja czempionów i wręczenie nagród dla wystawców. Zwierzęta oprowadzane były na ringu, a ich zalety omawiali przewodniczący poszczególnych komisji oceny zwierząt, natomiast hodowcy – właściciele wyróżnionych zwierząt otrzymali okolicznościowe dyplomy, puchary i statuetki.

Kujawsko-Pomorskie Miodowe Lato, Wojewódzki Dzień Pszczelarza

Celem imprezy jest popularyzacja spożywania miodu i zastosowania go w codziennej diecie, a także popularyzacja produktów pasiecznych i ich stosowania. Podczas Kujawsko-Pomorskiego Miodowego Lata zrealizowano m.in.: pokaz odwirowywania miodu, pokaz wypieku piernika i przygotowywania dań z miodem, warsztaty rękodzielnicze, zabawy zręcznościowe dla dzieci, prelekcje, konsultacje z lekarzem na temat zastosowania produktów pszczelich w medycynie, konsultacje z kosmetyczką w zakresie zastosowania produktów pszczelich w kosmetyce oraz konsultacje z dietetyczką. W tegorocznym święcie uczestniczyło 65 wystawców, a Zarzeczewo odwiedziło w tym dniu ok. 5 tys. osób.

Kujawsko-Pomorski Dzień Kukurydzy

Kolejny Kujawsko-Pomorski Dzień Kukurydzy odbył się 4 września na terenie gospodarstwa Janiny Madej w Grubnie. Do celów szkoleniowych wykorzystano bogatą kolekcję odmianową założoną w ramach pola demonstracyjnego Kujawsko-Pomorskich Dni Pola. Kukurydzę można było obejrzeć w 80 odmianach z 11 polskich i zagranicznych ośrodków hodowlanych oraz firm nasiennych: HR Smolice, MHR Oddział Koberzyce, Euralis, Maisadour, Limagrain, Pioneer, Oseva, KWS, Syngenta, Saatbau (CN Środa Śląska), FarmSaat. Tak duża liczba zgromadzonych w tym roku w Grubnie mieszańców kukurydzy to około połowa z listy odmian tego gatunku z krajowego rejestru odmianowego. Poletka kukurydzy ułożone zostały na 3 blokach demonstracyjnych. Ochronę roślin wykonano według 4 programów firm: Bayer CropScience, BASF, Syngenta i DuPont. Wykorzystano także programy nawozowe firm InterMag i AgroEnter. Podczas konferencji omówiono kolekcję

odmian w Grubnie, która w sezonie 2014/2015 liczyła aż 309 odmian 27 gatunków roślin uwzględniając różnice w wykształceniu kolb i w typach ziarna (flint i dent) mieszańców. Przedstawiciel Hodowli Roślin w Smolicach zapoznał słuchaczy z pracami prowadzonymi przez ten największy ośrodek hodowli kukurydzy w Polsce oraz przedstawił ofertę odmian. Następne dwa referaty dotyczyły wspomaganie wegetacji roślin za pomocą nawożenia dolistnego, produktów organicznych wykorzystywanych w nawozach i ich roli w przebiegu rozwoju roślin. Efekty zastosowanych programów ochrony zauważalne były przez wiele tygodni w trakcie wegetacji kukurydzy, aż do chwili nasilenia suszy glebowej i bardzo wysokich temperatur dobowych. Kolejny prelegent z Intermagu omówił wyniki zastosowanego różnorodnego programu dolistnych odżywek tej firmy. Wspomaganie fotosyntezy kukurydzy w warunkach trudnej wegetacji jest możliwe pod warunkiem właściwie dobranego programu i staranności wykonania zabiegu ochronnego. Ostatnim prelegentem był przedstawiciel Limagrain, który omówił „pięć kroków” do idealnej kiszonki, czyli przedstawił warunki, które trzeba wziąć pod uwagę począwszy od terminu zbioru zielonki, poprzez sposób jej cięcia, aż do formowania i napełniania silosów. Na każdym etapie tego procesu wskazana jest staranność w wykonywaniu prac i zabezpieczenie zielonej masy przed niekorzystnymi czynnikami zewnętrznymi. Po zakończeniu teoretycznej części konferencji jej uczestnicy udali się na pole demonstracyjne z kukurydzą, gdzie przedstawiciele firm hodowlanych i nasiennych omówili swoje odmiany oraz rozdali materiały informacyjne.

Barwy Lata -Dary Jesieni

Festyn przeznaczony jest dla szerokiego kręgu odbiorców – rolników i gospodyń wiejskich, dzieci i młodzieży, lokalnych grup działania i mieszkańców miast. Odbyły się konkursy: Na najbardziej atrakcyjne stoisko z produktami i przetworami ekologicznymi, kulinarny - Ziemniak w tradycji kuchni Pomorza i Kujaw oraz konkurs wiedzy - Z ekologią na TY. Festynowi towarzyszyła wystawa drobiu ozdobnego i drobnego inwentarza oraz Piknik Owocowo-Warzywny promujący spożycie rodzimych owoców i warzyw, zorganizowany przez Kujawsko-Pomorską Izbę Rolniczą. W imprezie uczestniczyło ok. 75 wystawców, a liczba osób zwiedzających szacowana jest na 3 tys. Współorganizatorami festynu byli: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Stowarzyszenia Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi „EKOLAND”, Kujawsko-Pomorska Izba Rolnicza, Starostwo Powiatowe w Toruniu, Urząd Gminy Zławieś Wielka.

Jesienny Jarmark Ogrodniczy, Karp nie tylko na Święta

W 2015 roku Jesienny Jarmark Ogrodniczy połączony był z imprezą pn. „Karp nie tylko na Święta”. Celem tej imprezy jest nie tylko promocja zdrowej diety w oparciu o ryby, ale też upowszechnianie wiedzy o gospodarce rybackiej, jako jednego z elementów zrównoważonego użytkowania środowiska wodnego oraz propagowanie pozaprodukcyjnych walorów stawów hodowlanych. Podczas imprezy odbyły się pokazy i degustacje prowadzone przez mistrzów sztuki kulinarnej, pokazy filetowania karpia, warsztaty kulinarne oraz sprzedaż bezpośrednia ryb z Gospodarstwa Rybackiego w Ślesinie. Ciekawym pokazem było filetowanie karpia. Chętni mogli samodzielnie wykonać filetowanie karpia. Na stoisku Gospodarstwa Rybackiego w Ślesinie, gdzie

znajdują się największe w regionie stawy hodowlane, można było zakupić świeżego karpia i zapoznać się z pozaprodukcyjną funkcją stawów. Na stoiskach lokalnych restauracji królował karp pieczony i wędzony. Minikowo tego dnia odwiedziło około 4 tysięcy osób.

V Święto Gęsi na Krajinie

Impreza miała na celu promowanie regionu i lokalnych, tradycyjnych potraw z gęsiny w różnej postaci. Produkty z gęsiny, a także inne lokalne specjały skosztowano na licznych stoiskach, na których można było kupić tuszki gęsie z podrobami oraz przetwory i produkty z gęsiny. Swoje wyroby przedstawili również twórcy ludowi i rękodzielnicy. Największą atrakcją tegorocznej imprezy były pokazy kulinarne w wykonaniu lokalnych restauratorów. Dla dzieci przygotowano bardzo ciekawe warsztaty, których tematem przewodnim była gęś. Odbyły się różne tematyczne gry i zabawy. Szacuje się, że w imprezie uczestniczyło ponad 40 wystawców. Było 30 stoisk handlowych, frekwencja wynosiła około 1,5 tysiąca zwiedzających. Jest to jednak impreza wysoce ryzykowna biorąc pod uwagę warunki pogodowe jak i konkurencyjne imprezy organizowane przez Samorząd Województwa i lokalne samorządy oraz inne organizacje pod hasłem „Gęsina na Świętego Marcina”.

IX Jarmark Adwentowy

Celem corocznego Jarmarku Adwentowego jest przypomnienie tradycji kulturowych związanych z okresem Świąt Bożego Narodzenia, propagowanie produktów regionalnych i rolnictwa ekologicznego oraz kształtowanie postaw proekologicznych. Podczas Jarmarku Adwentowego rozstrzygnięto wyniki Wojewódzkiego Konkursu Szopek Bożonarodzeniowych, który odbył się już po raz dziewiąty. Do konkursu zgłoszono 93 szopki, bardzo zróżnicowane zarówno pod względem wielkości, techniki wykonania, jak i wykorzystanych materiałów oraz walorów artystycznych. Czteroosobowa komisja konkursowa pod przewodnictwem Aleksandry Jarysz z Muzeum Etnograficznego w Toruniu dokonała oceny prac, przyznając nagrody i wyróżnienia. W imprezie uczestniczyło ponad 100 wystawców i około 2 tys. zwiedzających. Współorganizatorem był Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zadanie 2. Organizacja konkursów i olimpiad wiedzy rolniczej

Cel:

Podstawowym celem organizowania konkursów i olimpiad wiedzy rolniczej jest upowszechnianie przykładów dobrego, nowoczesnego gospodarowania oraz zachęcanie rolników do ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.

Rezultaty/Podsumowanie:

Konkursy stanowią element promocji najlepszych rolników i firm działających na rynku lokalnym. Liczny udział rolników w tych imprezach świadczy również o tym, że te prestiżowe wyróżnienia i nagrody wręczane uroczyście podczas imprez masowych są dla nich formą wyróżnienia, satysfakcji z pracy i osiągnięć. Konkursy organizowane przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie mają z reguły zasięg wojewódzki, a zwycięzcy niektórych z nich

jak Agroliga, Rolnik Farmer Roku, Bezpieczne Gospodarstwo Rolne są nominowani do finału krajowego.

Nazwa konkursu/olimpiady	Termin	Liczba uczestników	Organizator/Współorganizator
Konkursy			
Agroliga 2015	czerwiec	7	Redakcja AGRO, TVP
Bezpieczne Gospodarstwo Rolne (podregion bydgoski)	kwiecień - maj	22	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), Państwowa Inspekcja Pracy (PIP)
Poznaję produkt ekologiczny	maj	120	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)
Z ekologią na ty	lipiec	200	
Ekologia i ochrona środowiska	lipiec	200	
Człowiek i środowisko	sierpień	200	
Ekologia w domu i zagrodzie	maj	200	
Ekologiczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej (zasieg gminny i wojewódzki)	marzec-październik, listopad	128 gospodarstw	
Nasze Kulinarne Dziedzictwo Smaki Regionów	maj	68	Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego Urząd Marszałkowski
Rolnik Farmer Roku	wrzesień	7	Stowarzyszenie Polski Klub Rolnik Farmer Roku
AGRO-wczasy (konkurs na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne w woj. kujawsko-pomorskim)	lipiec-wrzesień	26	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
XX Konkurs Wiedzy Rolniczej	luty	28	Urząd Gminy Łubianki, KPODR
Najsmaczniejsza odmiana ziemniaka	wrzesień	150	KPODR
Najlepsza odmiana ziemniaka	wrzesień	160	
Ziemniak w tradycji kuchni Pomorza i Kujaw	wrzesień	25	
Integrowana Ochrona Roślin	maj	40	KPODR, Zespół Szkół NR 1 w Bydgoszczy
Konkurs fotograficzny „My i zwierzęta”	cały rok	22	KPODR
Rolnik Agropredsiębiorca	lipiec-sierpień	48	KPODR, Polska Press Sp. z o. o. z siedzibą w Warszawie (Gazeta Pomorska)
Od zakwasu do żurku kujawskiego – VIII edycja powiatowego konkursu produktów tradycyjnych	marzec	30	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Radziejowie
Konkurs na szarlotkę	listopad	10	PZDR w Bydgoszczy, Akademia Liderów Zakola Dolnej Wisły
Piękna Zagroda	maj-lipiec	49	Starostwo Powiatowe w Toruniu, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Chełmży
Olimpiady			
Olimpiada Wiedzy o Odnawialnych Źródłach Energii	styczeń	62	KPODR, Związek Młodzieży Wiejskiej
Wojewódzka Olimpiada Wiedzy Rolniczej eliminacje powiatowe(19) i finał	listopad - grudzień	430	PZDR, KPODR w Minikowie (Oddział w Przysieku)
Razem uczestników		2232	

XXV Wojewódzka Olimpiada Wiedzy Rolniczej

Olimpiada Wiedzy Rolniczej jest atrakcyjną formą edukacji sprawdzającą wiedzę z zakresu rolnictwa. Dwuetapowość olimpiady (olimpiady powiatowe i finał wojewódzki) umożliwia wzięcie udziału większej liczbie rolników. Uczestnikami Olimpiady są właściciele gospodarstw rolnych oraz osoby gospodarujące razem z rodzicami, w wieku od 18 do 40 lat. W listopadzie 2015 roku we wszystkich powiatach odbyły się eliminacje do Olimpiady. Średnia frekwencja w eliminacjach powiatowych wyniosła 23 osoby. Najwyższa była w powiatach: mogileńskim - 46, tucholskim - 35, chełmżyńskim - 28, rypińskim - 27, a najniższa w powiecie sępoleńskim - 11 oraz żnińskim i radziejowskim - po 16. W tym roku pozyskano rekordową pulę nagród, łącznie ok. 103 tys. zł - najwięcej w powiecie mogileńskim i inowrocławskim ponad 10 tys. zł.

Zadanie 3. Wydawnictwa i publicystyka

Cel:

Wspieranie działalności doradczej, szkoleniowej, popularyzacja wiedzy rolniczej.

Rezultaty:

Publikacje periodyczne i nieperiodyczne są jedną z form komunikacji i informacji rolniczej adresowanej do beneficjentów programów doradczych oraz uczestników konferencji, seminariów i szkoleń. Wspierają one proces samokształcenia i pogłębiania wiedzy przez rolników, mieszkańców wsi i doradców rolnych oraz upowszechniania postępu rolniczego. Na wielu seminariach, szkoleniach, a także podczas wystaw rolniczych, rolnicy wykazują duże zainteresowanie wydawnictwami, które są dla nich źródłem informacji i wiedzy.

W planie wydawniczym na 2015 rok zaplanowano ogółem 35 pozycji wydawniczych, w tym miesięcznik „Wieś Kujawsko-Pomorska” oraz biuletyn internetowy „Aktualności”.

Wydawnictwa wydane zgodnie z Programem działalności KPODR na 2015 r.

Lp.	Tytuł	Autor	Nakład egz.
1	„Wieś Kujawsko-Pomorska”	Praca zbiorowa	38.450
2	„Aktualności” biuletyn internetowy	Praca zbiorowa	8 numerów /9600 nakład
3	Materiały konferencyjne na Sesję Nasienną	Adam Piszczek	500
4	Forum ochrony środowiska materiały konferencyjne	Zespół autorów	400
5	Kalkulacje rolnicze za 2015	Zespół autorów	1000
6	Informator targowy „Lato na Wsi”	Sylwia Żakowska-Stasiszyn Jarosław Domański	5000
7	Informator targowy „DOD Zarzeczewo”	Leszek Piechocki	500
8	Informator „Dni Pola” w Grubnie	Liliana Czerwińska	1000
9	Folder promocyjny targów AGRO-TECH	Jerzy Białczyk, Jarosław Domański	1200

	Minikowo		
10	Folder promocyjny KPODR „Doradztwo w perspektywie 2014-2020”	Leszek Piechocki, Jerzy Białczyk	3000
11	Informator „AGRO TECH”	Katarzyna Szczepaniak Jarosław Domiński	1500
12	Katalog wystawy hodowlanej - bydło	Związek Hodowców Bydła Jarosław Domiński	500
13	Katalog wystawy hodowlanej - świnię, owce, kozy	Zespół autorów ze Związku Hodowców	500
14	Kalendarz KPODR na 2016 r.	Jarosław Domiński	500
15	Folder reklamowy Dni Pola	Piotr Stelmaszak	500
16	Forum Pszczelarzy (mat. konferencyjne)	zespół	600
17	V Kujawsko-Pomorskie Forum Turystyki Wiejskiej-Produkt Sieciowy	Hanna Nowakowska- Hapka	150
18	Materiały konferencyjne Zjazd Sadowników	Małgorzata Kołacz	200
19	Integrowana ochrona rzepaku	Maria Sikora	3000
20	Ograniczenie znoszenia cieczy w zabiegach ochrony roślin	Andrzej Siennicki	3000
21	Charakterystyka i zachowanie pszczół miodnych Kraińskich linii Kujawskiej	Adrian Stankiewicz	1000
22	Forum Pszczelarzy (mat. konferencyjne)	Zespół	500
23	Owies w województwie kujawsko- pomorskim	Marek Radzimierski	1000
24	Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mlecznego - żywienie, dobrostan i profilaktyka chorób	Stanisław Pater	500
25	Nowoczesne technologie w chowie i hodowli bydła mięsnego - żywienie, dobrostan i profilaktyka chorób	Stanisław Pater	500
26	Hodowla i tucz drobiu wodnego w Polsce	zespół	150
27	Rozród szynszyli	ZESPÓŁ	200
28	Rośliny inwazyjne - współczesny problem	Bożena Błaszczczyńska	2000
29	Zanieczyszczenie środowiska metalami ciężkimi	Maria Grabczyńska	2000
30	Wsparcie rolnictwa ekologicznego w ramach PROW 2014-2020	Agnieszka Dobosz Idzik	1000
31	Plakaty, zaproszenia na imprezy rolnicze, konkursy, konferencje, seminaria	Leszek Piechocki Piotr Stelmaszak Jarosław Domiński	23760
32	Analiza ekonomiczna w indywidualnym gospodarstwie rolnym	Stanisław Mańko	1000
33	Podatki w rolnictwie	Marzena Ryterska- Chyła	500
34	Formy zatrudnienia pracowników w rolnictwie wydane pod zmienionym tytułem Ubezpieczenia społeczne w rolnictwie	Marta Knop-Kołodziej	500

Wydawnictwa wydane poza Programem działalności KPODR na 2015 r.

Lp.	Tytuł	Autor	Nakład
Materiały konferencyjne			
1	Album TROPEM NATURY	Zespół	200
2	Ewidencja zabiegów środkami ochrony roślin	Zespół	5000
3	Polowa pojemność wodna i integrowana ochrona to główne problemy wzrostu plonowania zbóż - podejmij innowacyjne działania	Materiały konferencyjne Zespół autorów (SIR) Marek Radzimierski	500
4	Innowacje w tuczu trzody chlewnej z wykorzystaniem krajowych źródeł białka roślinnego	Materiały konferencyjne Zespół autorów (SIR)	55
5	I Forum Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej Kujaw i Pomorza	Materiały konferencyjne Zespół autorów (SIR)	100

Podsumowanie:

W zadaniu „Wydawnictwa i Publikacje” wydano 34 z 35 zaplanowanych publikacji. Poza planem wydano 5 pozycji, co wynikało z realizacji różnych projektów i zadań edukacyjnych.

Największą pozycją wydawniczą był miesięcznik „Wieś Kujawsko-Pomorska” drukowany w nakładzie ponad 38 tys. (3200 egz. miesięcznie).

Wieś Kujawsko-Pomorska w ogólnopolskim konkursie na „Najlepsze czasopismo wydawane przez ośrodki doradztwa rolniczego” zajęła II miejsce (za „Twoim Doradcą” z woj. dolnośląskiego). Natomiast broszura „Gospodarstwa Opiekuńcze w Borach Tucholskich, a doświadczenie holenderskie” zajęła I miejsce.

Zadanie 4. Współpraca z organizacjami samorządowymi, związkami producentów, instytucjami, szkołami, uczelniami i firmami rolniczymi

Cel:

Wzmocnienie efektu działań doradczych, integracja podmiotów działających na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich.

Produkty

Lp.	Działanie	Liczba
1.	Udział w imprezie okolicznościowej (np. dożynki)	141
2.	Udział w targach (przygotowanie stoiska KPODR)	44
3.	Udział w komisjach kłękowych	678
4.	Udział w komisjach konkursowych	107

5.	Udział w posiedzeniu, zebraniu i spotkaniu (np. rad gminy, powiatu, spotkaniach KGW, zebraniach wiejskich, spotkaniach z instytucjami zewnętrznymi)	367
6.	Badania ankietowe	199

Rezultaty:

Na rzecz rolnictwa działa szereg instytucji i organizacji rolniczych oraz samorządowych. Głównym partnerem w projektowaniu i realizacji działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich jest Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

Podejmowanie wspólnych działań w oparciu o program doradczy województwa kujawsko-pomorskiego obniża koszty organizacji różnych przedsięwzięć i działań doradczych, a tym samym zwiększa liczbę beneficjentów organizowanych przedsięwzięć rolniczych. Ponadto wspólne działania przyspieszają pracę w różnego rodzaju komisjach, ułatwiają przepływ informacji oraz integrują środowisko wiejskie. W 2015 roku Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego angażował się, jak co roku, w organizację szeregu imprez o charakterze lokalnym oraz uczestniczył w licznych komisjach i posiedzeniach samorządów lokalnych.

Część III
Zestawienie realizowanych zadań
według rodzajów działalności

I. Działalność oświatowa

Działalność szkoleniowa

Formy szkoleń	PZDR		Działy merytoryczne		KPODR Razem	
	Liczba	Liczba uczestników	Liczba	Liczba uczestników	Liczba	Liczba uczestników
Konferencje	3	219	34	3272	37	3491
Szkolenia	1016	25145	108	3007	1124	28152
Pokazy	19	399	10	355	29	754

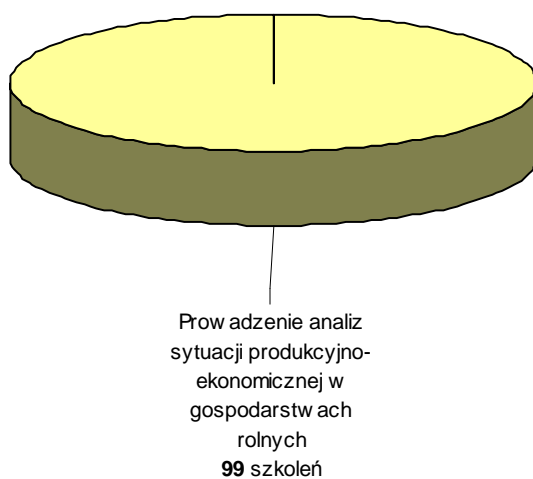
Liczba szkoleń z podziałem na źródła finansowania

Źródła finansowania	PZDR	Działy merytoryczne	KPODR Razem
Działalność statutowa	812	130	942
Projekt	125	33	158
Odpłatność uczestników	67	17	84
Finansowanie zewnętrzne	42	9	51

Priorytet I-szkolenia zorganizowane

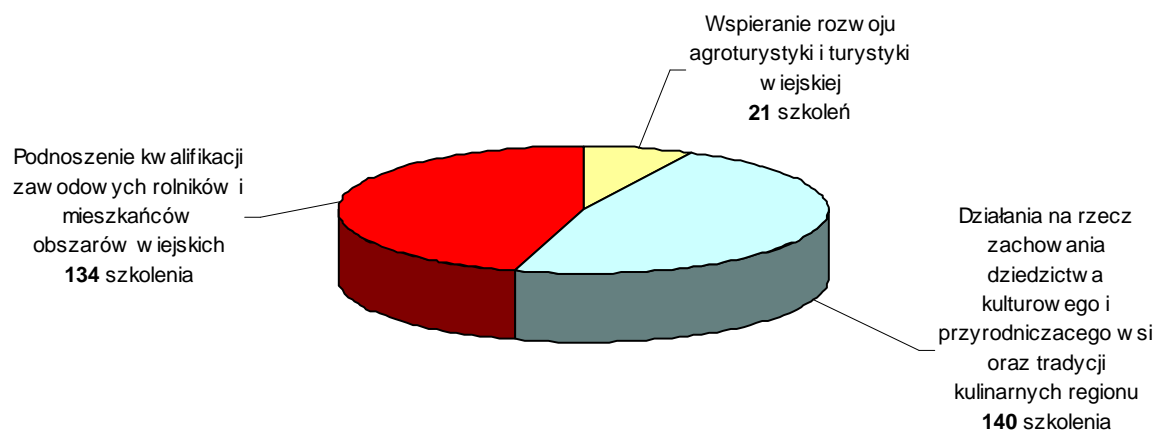

Priorytet II-szkolenia zorganizowane

Priorytet III-szkolenia zorganizowane

1. Usługi wykonane przez pracowników KPODR w Minikowie

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim																						
Program 1. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej																						
Działania	Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR	
Zadanie 1. Upowszechnianie innowacji technologicznych w produkcji rolniczej																						
Porady	4029	59	428	115	272	84	66	183	209	81	197	79	155	84	237	77	87	82	234	113	2842	
Informacje	1244	38		139		11		140	139	50	5	10	43	33	222		43	11	75	42	1001	
Szkolenia	284	12	9	7	15	16	6	9	17	6	10	26	16	10	22	14	9	11	21	6	242	
Konferencje	28			1				1									1				3	
Opracowania	Plan nawozowy (bez OSN, rolnośrodowiskowo-klimatycznych i ekologicznych)	60		10		1		11			2	1		4			17			3	49	
	Wyliczenie DJP, wielkości płyt obornikowych i zbiorników na odchody płynne	17						1							2					12	15	
	Wniosek o dopłatę do materiału siewnego AGNAS 1, AGNAS 2	335	35	20	8			11	23		13	40	3		16	58		30		20	56	333
	Prowadzenie księgi rejestracji zwierząt	5	1		4																	5
	Pozostałe opracowania	55	4		3				8						2	2					36	55
	Wniosek o udzielenie pomocy – szkody spowodowane suszą 2015	829	1	6	54	3	58	1	1	22	4	11	164		92	24	28	136	15	64	144	828
Pokazy z zakresu technologii i techniki rolniczej	18	3							5		1		1								10	
Demonstracje (w tym poletka demonstracyjne)	36	3	1	2		2						2	3	2	5	3		2	4		29	
Pomiar GPS	9					1					7									1	9	
Lustracje	2543	85	78	229	120	44	18	117	98	17	82	51	132	7	380	46	73	43	125	100	1845	
Zadanie 2. Wspieranie rolników w organizacji i funkcjonowaniu grup producentów rolnych																						
Porady	133	4			1		7	1	21		2	10	53				2		9	3	113	
Informacje	4	1		1									2								4	
Szkolenia	133	4			1		7	1	21		2	10	53				2		9	3	113	
Opracowania	11																				-	
Lustracje	12	3		1									7						1		12	

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 1. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej

Działania		Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PM	Zadania wykonane przez Działy
Zadanie 1. Upowszechnianie innowacji technologicznych w produkcji rolniczej								
Porady		4029	1177	10				1187
Informacje		1244	243					243
Szkolenia		284	42					42
Konferencje		28	25					25
Opracowania	Plan nawozowy (bez OSN, rolnośrodowiskowo-klimatycznych i ekologicznych)	60	11					11
	Wylczenie DJP, wielkości płyt obornikowych i zbiorników na odchody płynne	17	2					2
	Wniosek o dopłatę do materiału siewnego AGNAS 1, AGNAS 2	335	2					2
	Prowadzenie księgi rejestracji zwierząt	5						-
	Pozostałe opracowania	55						-
	Wniosek o udzielenie pomocy – szkody spowodowane suszą 2015	829	1					1
Pokazy z zakresu technologii i techniki rolniczej		18	8					8
Demonstracje (w tym poletka demonstracyjne)		36	7					7
Pomiar GPS		9						-
Lustracje		2543	698					698
Zadanie 2. Wspieranie rolników w organizacji i funkcjonowaniu grup producentów rolnych								
Porady		133	20					20
Informacje		4						-
Szkolenia		133	10					10
Opracowania	Wniosek i zmiana planu działania grupy producentów rolnych	11	11					11
Lustracje		12						-

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 2.: Wspieranie rolników i mieszkańców wsi w korzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania

Działania		Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR	
Zadanie 1. Edukacja rolników w zakresie działań PROW oraz wspieranie ich w pozyskiwaniu środków finansowych																							
Porady		3562	145	116	133	110	183	128	231	171	67	343	192	274	96	141	149	235	152	101	339	3306	
Informacje		1101	37		59		36	1	318	56	36	8	71	94	2	188	3	41	10	82	30	1072	
Szkolenia		143	4	11	9	3	5	6	13	11	4	7	8	11	4	10	10	7	5	9	4	141	
Opracowania	Modernizacja gospodarstw rolnych	181	8	2	9	12	7	18	4	11	6	16	4	5	1	3	14	11	12	6	20	169	
	Premie dla młodych rolników	278	11	24	4	12	3	4	33	17	7	25	17	2	10	23	10	37	1	12	23	275	
	Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego	1												1								1	
	Korekta wniosku i/ lub planu do działań na zlecenie klienta (bez kartotek technicznych)	10					1	1		1		1						1				5	
	Ankiety monitorujące/ dokumentacja sprawozdawcza z działań PROW	53	4		9				3		5	2	1		1	2			6		17	50	
	Wniosek o dopłaty do materiału siewnego	796	75	35	15	18	89	24	57	21	33	35	14	11	31	55	51	42	58	56	64	784	
	Wniosek o zwrot akcyzy paliwowej	50			4											4	40					2	50
	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonej w wyniku klęsk żywiołowych	1			1																		1
Lustracje		102			21		4	12	21			1				3		25			14	101	
Zadanie 2. Doradztwo dla rolników składających wnioski o płatności do gruntów rolnych																							
Porady		3075	69	116	202	80	159	63	230	191	115	215	69	32	104	278	34	342	167	91	250	2807	
Informacje		911	5		112		1		241	48		4	6	19	117	166		9	5	47	53	833	
Szkolenia		163	8	14	7	2	5	6	21	7	1	10	9	2	7	12	14	10	5	17	6	163	
Opracowania	Wniosek o płatność obszarową i ONW	13276	809	618	802	614	814	429	838	833	325	649	912	376	495	938	777	685	544	808	511	12777	
	Wniosek o nadanie numeru gospodarstwa	135	4		5				124							2						135	
Lustracje		210	1		22		21		27	1		40				44		12	1		41	210	

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 2. Wspieranie rolników i mieszkańców wsi w korzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania

Działania		Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PM	Zadania wykonane przez Działy
Zadanie 1. Edukacja rolników w zakresie działań PROW oraz wspieranie ich w pozyskiwaniu środków finansowych								
Porady		3562	49	109	97		1	256
Informacje		1101	23	2	3		1	29
Szkolenia		143	2					2
Opracowania	Modernizacja gospodarstw rolnych	181	3	7			2	12
	Premie dla młodych rolników	278		1	2			3
	Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego	1						-
	Korekta wniosku i/ lub planu do działań na zlecenie klienta (bez kartotek technicznych)	10	5					5
	Ankiety monitorujące/ dokumentacja sprawozdawcza z działań PROW	53	3					3
	Wniosek o dopłaty do materiału siewnego	796	11		1			12
	Wniosek o zwrot akcyzy paliwowej	50						-
	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonej w wyniku klęsk żywiołowych	1						-
Lustracje		102			1			1
Zadanie 2. Doradztwo dla rolników składających wnioski o płatności do gruntów rolnych								
Porady		3075	214	2	24	27	1	268
Informacje		911	8		69		1	78
Szkolenia		163						-
Opracowania	Wniosek o płatność obszarową i ONW	13276	290	32	142	15	20	499
	Wniosek o nadanie numeru gospodarstwa	135						-
Lustracje		210						-

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 3. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych środowisku

Działania	Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR	
Zadanie 1. Wykorzystanie surowców rolniczych oraz źródeł naturalnych w pozyskiwaniu energii odnawialnej																						
Porady	230	16	6	5	17	5	20	20	30	3	8	5	20	5	7	5	14	5	13	10	214	
Informacje	34	7		1		2	1	3									4		2	2	22	
Szkolenia	13	1	1				1	1	1		1	1	1		1	1		1	1		12	
Konferencje	2																				-	
Lustracje	19	2						9					2		5				1		19	
Zadanie 2. Propagowanie proekologicznych metod produkcji żywności																						
Porady	163		27	5		6	4	7	16		24	5			11	5		9	16		135	
Informacje	6					1		1							2						4	
Szkolenia	22			1		2					3	1									7	
Konferencje	1																				-	
Opracowania	Wniosek o certyfikację	2									1					1					2	
	Wnioski i deklaracje o płatność działalności ekologicznej/ wnioski obszarowe (w tym ONW)	28	1	2	1				2		7		2		4	4		2			25	
	Plan działalności ekologicznej	36		2	5	1			2		4		3		3	3		2	2		27	
	Aktualizacja planu działalności ekologicznej	9		2							3				1							6
	Rejestr działalności ekologicznej	1																1				1
Lustracje	54		5			3					15	2			3	3	3	2			36	

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 3.: Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych środowisku

Działania		Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PM	Zadania wykonane przez Działy
Zadanie 1. Wykorzystanie surowców rolniczych oraz źródeł naturalnych w pozyskiwaniu energii odnawialnej								
Porady		230	15		1			16
Informacje		34	12					12
Szkolenia		13	1					1
Konferencje		2	2					2
Lustracje		19						-
Zadanie 2. Propagowanie proekologicznych metod produkcji żywności								
Porady		163				28		28
Informacje		6				2		2
Szkolenia		22				15		15
Konferencje		1				1		1
Opracowania	Wniosek o certyfikację	2						-
	Wnioski i deklaracje o płatność działalności ekologicznej/ wnioski obszarowe (w tym ONW)	28	2			1		3
	Plan działalności ekologicznej	36	2			7		9
	Aktualizacja planu działalności ekologicznej	9	1			2		3
	Rejestr działalności ekologicznej	1						-
Lustracje		54				18		18

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 4. Doradztwo w zakresie prowadzenia produkcji rolniczej w zgodzie ze środowiskiem

Działania		Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR
Zadanie 1. Pomoc rolnikom we wdrażaniu i realizacji działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych w gospodarstwach rolnych																						
Porady		1725	76	45	60	66	102	110	75	50	43	82	149	148	15	74	91	107	55	126	89	1563
Informacje		414	10		19	3	14	2	61	2	2	3	55	15		51	9	36	3	54	30	369
Szkolenia		50		1			2	4	2	4	4	3	6	4	2	1	8		1	8		50
Opracowania:	Wnioski i deklaracje o płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczną/wnioski obszarowe (w tym ONW)	2430	112	92	102	70	40	128	85	29	110	74	296	111	107	75	256	185	47	296	73	2288
	Plan działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznych	471	39	21	29	6	4	7	4	3	12	25	30	8	25	8	19	82	8	74	27	431
	Plan nawozowy	2047	106	68	43	63	10	99	71	9	132	39	294	79	79	59	178	209	61	222	122	1943
	Zmiana/korekta wniosku rolnośrodowiskowo-klimatycznego	18	7										2	1						1	7	18
	Aktualizacja planu działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznego	449	10	3	25		1		44	11	1	13	172	3	26	22	5	15		10	56	417
	Aktualizacja planu nawozowego	20			3		1								2		1		1	5	4	17
	Rejestr działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych	17							1										16			17
Dokumentacja przyrodnicza (ekspertyza)	29																1			28	29	
Lustracje		408	7	20	20	16	15	17	16	10		23	23			22	82	60	11	34	21	397
Zadanie 2. Doradztwo dla rolników gospodarujących na obszarach objętych Dyrektywą Azotanową (OSN)																						
Porady		392	41	1	10	30	6	10	27	11			40			19	30		23	102	18	368
Informacje		39	8		1		2		8				3			5				11		38
Szkolenia		59	8		2	6	1	2	6	3			9			3	8		2	5	3	58
Opracowania	Plan nawozowy	7														6				1		7
	Rejestr działań agrotechnicznych (OSN)	3	1																			1
Lustracje		112	5	40	3		1		13				27			7	14					110

Priorytet I. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim

Program 4. Doradztwo w zakresie prowadzenia produkcji rolniczej w zgodzie ze środowiskiem

Działania		Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PM	Zadania wykonane przez Działy
Zadanie 1. Pomoc rolnikom we wdrażaniu i realizacji działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych w gospodarstwach rolnych								
Porady		1725	139		2	17	4	162
Informacje		414	41				4	45
Szkolenia		50						
Opracowania	Wnioski i deklaracje o płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczną/wnioski obszarowe (w tym ONW)	2430	108	2	2	13	17	142
	Plan działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznych	471	35		2	2	1	40
	Plan nawozowy	2047	70			14	20	104
	Zmiana/korekta wniosku rolnośrodowiskowo-klimatycznego	18						-
	Aktualizacja planu działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznego	449	9			5	18	32
	Aktualizacja planu nawozowego	20	2			1		3
	Rejestr działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych	17						-
	Dokumentacja przyrodnicza (ekspertyza)	29						-
Lustracje		408	11					11
Zadanie 2. Doradztwo dla rolników gospodarujących na obszarach objętych Dyrektywą Azotanową (OSN)								
Porady		392	24					24
Informacje		39	1					1
Szkolenia		59	1					1
Opracowania	Plan nawozowy	7						-
	Rejestr działań agrotechnicznych (OSN)	3	2					2
Lustracje		112	2					2

Priorytet II: Podnoszenie poziomu zarządzania gospodarstwem rolnym

Program 1. Prowadzenie analiz sytuacji produkcyjno-ekonomicznej w gospodarstwach rolnych

Działania	Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR
-----------	---------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----------------------------

Zadanie 1. Analiza dochodów i kosztów działalności rolniczej

Porady	1056	71	16	87	91	63	16	42	59	9	109	15	45	18	17	46	33	43	85	51	916
Informacje	143	2		11		2		45	5	35	1		3		21		1	5	6	4	141
Szkolenia	36	2	2	3	2	2	3	2	1	2	5	2	1	1	1	2	1	1	2	1	36
Konferencje	1																				-
Plany przedsięwzięć	253	7	11	4	17	8	11	16	4	5	10	22	6	3	5	20	21	9	18	32	229
Kalkulacje opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	12																				-
Agrokoszty dla wybranych działalności rolniczych	59			3				3									6				12
Wnioski o kredyty bankowe	7										3									4	7
Badania koniunktury gospodarstw - ankieta	791	41	40	40	42	40	42	40	40	43	43	40	42	41	40	45	47	40	40	45	791
Wyliczenie wielkości ekonomicznej gospodarstw	29																			29	29
Raporty kosztów i dochodów	147	6	6	6	6	6	6	6	3	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	111

Zadanie 2. Prowadzenie rachunkowości – Polski FADN

Porady	1165	58	55	88	27	67	56	34	50	30	66	47	20	40	74	40	63	49	70	35	969	
Informacje	77						16	39				10			11						76	
Opracowania	Wizyty doradcze	11360	341	567	551	851	478	534	421	535	243	567	348	162	324	664	324	502	397	567	380	8756
	Prowadzenie ksiąg FADN	1419	42	70	68	105	59	66	52	66	30	70	43	20	40	82	40	62	49	70	47	1081
	Raporty	1420	52	60	88	105	59	56	52	50	30	65	44	20	40	82	40	62	49	70	47	1071

Zadanie 3. Prowadzenie rachunkowości podatkowej

Porady	1138	30	41	135	94	68	71	43	54	34	64	24	15	13	68	40	73	17	20	42	946	
Informacje	333	8		33			43	30	3	17	16		2	13	114		2	5	5	10	301	
Szkolenia	62	4	3	3	3	5	2	5	4	1	3	4	5	2	3	1	3	2	4	1	58	
Opracowania	Prowadzenie ewidencji rachunkowej VAT	317	13	10	20	10	15	5	8	7		22	23	20	6	22		6	3	44	14	248
	Prowadzenie ewidencji rachunkowej podatek dochodowy	25		1			1			1				2		4				6	2	17

Program 2. Gromadzenie danych do systemu informacji rolniczej

Zadanie 1. Gromadzenie i upowszechnianie rolniczej informacji rynkowej

Indywidualne informacje rynkowe	28																				-
Porady	10	1																			1
Informacje	26	9				4		3							7					2	25
Notowania targowiskowe	728	52	52	52		52	52	52	52	52			52			52	52	52	52		676
Notowania cen środków do produkcji	64	4	4		4	4	4	4	4			4	4		4	4	4	4	4	4	60
Notowania cen nawozów mineralnych	160	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	152
Analizy kształtowania się relacji cen na produkty rolnicze i środki do produkcji	12																				-

Priorytet II: Podnoszenie poziomu zarządzania gospodarstwem rolnym

Program 1. Prowadzenie analiz sytuacji produkcyjno-ekonomicznej w gospodarstwach rolnych

Działania	Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PM	Zadania wykonane przez Działy
Zadanie 1. Analiza dochodów i kosztów działalności rolniczej							
Porady	1056		132	7		1	140
Informacje	143		2				2
Szkolenia	36						-
Konferencje	1		1				1
Opracowania	Plany przedsięwzięć	253	1	23			24
	Kalkulacje opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	12		12			12
	Agrokoszty dla wybranych działalności rolniczych	59		40		7	47
	Wnioski o kredyty bankowe	7					-
	Badania koniunktury gospodarstw - ankieta	791					-
	Wyliczenie wielkości ekonomicznej gospodarstwa	29					-
	Raporty kosztów i dochodów	147		23		6	7
Zadanie 2. Prowadzenie rachunkowości – Polski FADN							
Porady	1165	20	159			17	196
Informacje	77		1				1
Opracowania	Wizyty doradcze	11360	150	2294	70	90	2604
	Prowadzenie ksiąg FADN	1419	20	295	11	12	338
	Raporty	1420	20	306	11	12	349
Zadanie 3. Prowadzenie rachunkowości podatkowej							
Porady	1138	20	169		2	1	192
Informacje	333		30		2		32
Szkolenia	62		4				4
Opracowania	Prowadzenie ewidencji rachunkowej VAT	317		68		1	69
	Prowadzenie ewidencji rachunkowej podatek dochodowy	25		7		1	8
Program 2. Gromadzenie danych do systemu informacji rolniczej							
Zadanie 1. Gromadzenie i upowszechnianie rolniczej informacji rynkowej							
Indywidualne informacje rynkowe	28		28				28
Porady	10	9					9
Informacje	26		1				1
Notowania targowiskowe	728		52				52
Notowania cen środków do produkcji	64		4				4
Notowania cen nawozów mineralnych	160		8				8
Analizy kształtowania się relacji cen na produkty rolnicze i środki do produkcji	12		12				12

Priorytet III. Wielofunkcyjny zrównoważony rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Program 1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej

Działania	Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR
Zadanie 1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej																					
Porady	162	6	1	5	3	7	7	4	9	2	3	5	6	23		10	34	5	4	3	137
Informacje	78			3	2	2		7				3	6		6	4			5		38
Szkolenia	20	3		1		1	1					1			6		1	5	1		20
Konferencje	1																				-
Lustracje	158	5	7	4	3	4	5	2	2	2	1	6	4	32	1	10	16	4		6	114

Program 2. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz tradycji kulinarnych regionu

Zadanie 1. Działania na rzecz zachowania tradycji kulinarnych regionu

Porady	107	4	1	5		5	5	5		2		10		5			23	6	14	10	95
Informacje	23			1				2				14		1				1	3		22
Szkolenia	24	5		2										1				1	2	3	14
Pokazy	1											1									1
Opracowania: Dokumentacja rejestrowa dla produktów i wytwórców	5											4									4

Zadanie 2. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego

Porady	65	2		1		6	5	4	10		1	3		9	2			2	7	5	57
Informacje	6	1										4							1		6
Szkolenia	47				3	5	2		1			2	1	2			6	3	4	16	45
Pokazy	2																				-
Lustracje	11	8												3							11

Zadanie 3. Kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa wiejskiego sprzyjających kompleksowej ochronie środowiska

Porady	352	2	31			4	1	12		3	35	30	30	20	11	37	35			38	289
Informacje	38							2				13			1	1	15			5	37
Szkolenia	41		4					5			2	3	4	4	1	3	3			3	32
Konferencje	3																				-
Opracowania: Plany naprawcze dla gospodarstw ochrony środowiska	120		15								15	15	15	15		15	15			15	120
Pokazy	8		1								1	1	1	1		1	1			1	8
Lustracje	612		49			2	6	11			58	48	45	85	1	50	75			60	490
Animacje przyrodnicze	122			12							2		7		4	4	6			11	61

Zadanie 4. Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich

Porady	83	2	2		2	5	1	2			1	5	4	5	12	6	9	1	4	1	62
Informacje	58	29		1		7			1		1	6	3		2		3			2	55
Szkolenia	14	2		2								3	1				4			1	14

Priorytet III. Wielofunkcyjny zrównoważony rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich																						
Działania	Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR	
Program 3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich																						
Zadanie 1. Prowadzenie kursów i szkoleń kwalifikacyjnych																						
Porady	17					4						5								1	10	
Informacje	18			1			1	2					1		1			1			7	
Szkolenia	96	2	7	4	7	6	4	7	2	5	1	2	5	5	3	10	6	4	5	2	87	
Zadanie 2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich																						
Porady	1086	75	35	48	48	17	68	65	65	25	8	64	80	32	45	79	71	12	70	77	984	
Informacje	50	3		1		6	1	11			1	6	3		1		2	2	2	5	44	
Szkolenia	37	1		5	6		8	2	1		2	1		2			3			3	34	
Konferencje	1																				-	
Opracowania	Indywidualny Plan Rozwoju Zawodowego	68	4	2		4	4	4	5	4	4	4	3	4	2	4		10	2	2	6	68
	Przetwórstwo i marketing produktów rolnych	1																				-
	Rozwój przedsiębiorczości - Rozwój usług rolniczych	1									1											1
	Rozwój działalności pozarolniczej	5							1								2		1			4
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	1											1									1
Lustracje	10	1	1														8				10	

Priorytet III. Wielofunkcyjny zrównoważony rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Program 1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej

Działania	Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PM	Zadania wykonane przez Działy
Zadanie 1. Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej							
Porady	162			25			25
Informacje	78			40			40
Szkolenia	20						-
Konferencje	1			1			1
Lustracje	158			44			44

Program 2. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz tradycji kulinarnych regionu

Zadanie 1. Działania na rzecz zachowania tradycji kulinarnych regionu

Porady	107			12			12
Informacje	23			1			1
Szkolenia	24			10			10
Pokazy	1						-
Opracowania: Dokumentacja rejestrowa dla produktów i wytwórców	5			1			1

Zadanie 2. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego

Porady	65			8			8
Informacje	6						-
Szkolenia	47			2			2
Pokazy	2			2			2
Lustracje	11						-

Zadanie 3. Kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa wiejskiego sprzyjających kompleksowej ochronie środowiska

Porady	352			1	62		63
Informacje	38				1		1
Szkolenia	41				9		9
Konferencje	3				3		3
Opracowania: Plany naprawcze dla gospodarstw ochrony środowiska	120						-
Pokazy	8						-
Lustracje	612				122		122
Animacje przyrodnicze	122			35	8	18	61

Zadanie 4. Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich

Porady	83			20		1	21
Informacje	58			3			3
Szkolenia	14						-

Priorytet III. Wielofunkcyjny, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Działania		Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PM	Zadania wykonane przez Działy
Program 3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich								
Zadanie 1. Prowadzenie kursów i szkoleń kwalifikacyjnych								
Porady		17					7	7
Informacje		18					11	11
Szkolenia		96					9	9
Zadanie 2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich								
Porady		1086	1		85		16	102
Informacje		50			6			6
Szkolenia		37			3			3
Konferencje		1			1			1
Opracowania:	Indywidualny Plan Rozwoju Zawodowego	68						-
	Przetwórstwo i marketing produktów rolnych	1			1			1
	Rozwój przedsiębiorczości - Rozwój usług rolniczych	1	1					1
	Rozwój działalności pozarolniczej	5	1					1
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	1						-
Lusttacje		10						-

Priorytet IV. Promowanie postępu biologicznego i technologicznego produkcji rolniczej

Program 1. Upowszechnianie nowoczesnych rozwiązań technicznych, technologicznych i osiągnięć hodowlanych

Działania	Liczba zadań ogółem	AK	BR	BY	CH	GD	GR	IN	LI	MG	NA	RA	RY	SE	SW	TR	TU	WA	WL	ZN	Zadania wykonane przez PZDR
Zadanie 1. Organizacja imprez wystawienniczo-targowych																					
Impreza wystawienniczo-targowa	13												1								1
Zadanie 2. Organizacja konkursów i olimpiad wiedzy rolniczej																					
Konkursy	30		1	1							2	2				5	1				12
Olimpiady	21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
Zadanie 3. Wydawnictwa i publicystyka																					
Audycja RTV	56			1													2				3
Artykuły w wydawnictwach obcym	97	6			1	2		1		1	3	3	2	1		5	6	1	2	3	37
Artykuły w wydawnictwach KPODR	316	7	7	8	5	9	6	12	11	5	7	4	5	4	3	8	3	5	3	1	113
Wydawnictwo periodyczne (Więś Kujawsko-Pomorska, Aktualności – internetowy biuletyn informacyjny)	12																				-
Wydawnictwo nieperiodyczne (brozury, ulotki, plakaty, foldery, katalogi)	24																				-
Program 2. Współpraca z organizacjami samorządowymi, związkami producentów, instytucjami, szkołami i firmami rolniczymi																					
Zadanie 1. Współpraca z organizacjami samorządowymi, związkami producentów, instytucjami, szkołami i firmami rolniczymi																					
Udział w posiedzeniu, zebraniu i spotkaniu (np. Rady Gminy, powiatu, spotkaniach KGW, zebraniach w instytucjach zewnętrznych)	367	15	14	9	2	13	7	24	16	9	9	11	21	19	76	16	51	18	15	6	351
Udział w komisjach konkursowych	107	6		9		6	2	5	4	1	2	2	4	4		6	4	7	3	2	67
Udział w imprezie okolicznościowej (np. dożynki)	141	5	6	3	7	11	5	12	7	8	2	7	5	7	14	7	7	4	2	15	134
Udział w targach (przygotowanie stoiska KPODR)	44	1	1		1	2		6		7			3	3			1	1	1	3	30
Udział w komisjach kłeskowych	678	7	17	45	28	7	19	137	59	5	79	19	23	3	75	14	7	5	122	6	677
Badania ankietowe	199	5		40		3		23	6		1		4	1	46	51	2			2	184

Priorytet IV. Promowanie postępu biologicznego i technologicznego w produkcji rolniczej

Program 1. Upowszechnianie najnowszych rozwiązań technicznych, technologicznych i osiągnięć hodowlanych

Działania	Liczba zadań ogółem	PT	PE	PR	PS	PI	Zadania wykonane przez Działy
Zadanie 1. Organizacja imprez wystawienniczo-targowych							
Impreza wystawienniczo-targowa	13	2		5		5	12
Zadanie 2. Organizacja konkursów i olimpiad wiedzy rolniczej							
Konkursy	30	8		2	6	2	18
Olimpiady	21	1				1	2
Zadanie 3. Wydawnictwa i publicystyka							
Audycja RTV	56	21		6	12	14	53
Artykuły w wydawnictwach obcym	97	35		5	14	6	60
Artykuły w wydawnictwach KPODR	316	123	18	13	12	37	203
Wydawnictwo periodyczne (Wieś Kujawsko-Pomorska, Aktualności – internetowy biuletyn informacyjny)	12					12	12
Wydawnictwo nieperiodyczne (brozury, ulotki, plakaty, foldery, katalogi)	24	9	1		3	11	24

Program 2. Współpraca z organizacjami samorządowymi, związkami producentów, instytucjami, szkołami i firmami rolniczymi

Zadanie 1. Współpraca z organizacjami samorządowymi, związkami producentów, instytucjami, szkołami i firmami rolniczymi							
Udział w posiedzeniu, zebraniu i spotkaniu (np. Rady Gminy, powiatu, spotkaniach KGW, zebraniach w instytucjach zewnętrznych)	367	5		4	2	5	16
Udział w komisjach konkursowych	107	16		5	16	3	40
Udział w imprezie okolicznościowej (np. dożynki)	141	5				2	7
Udział w targach (przygotowanie stoiska KPODR)	44	10			3	1	14
Udział w komisjach klęskowych	678	1					1
Badania ankietowe	199	11		3	1		15

3. Zestawienie informacji o projektach realizowanych w 2015 roku

Tytuł projektu	Produkty	Rezultaty	Okres realizacji	Koszt zadania uzyskane dofinansowanie i jego źródła, wartość projektu	Uwagi
Twórczy Rozwój na rzecz Ochrony i Promocji Natury w województwie kujawsko-pomorskim (TROP Natury)	Animacje przyrodnicze – 122 animacje (w całym projekcie 1263) Wortal internetowy Skarbiec Przyrody – 1 Wystawy „Siedem cudów natury woj. kuj.-pom.” – 9 Zaangażowani doradcy – 20 (w całym projekcie 30) Stragany przyrodnicze – w całym projekcie 69 Wyjazdy „Na Tropie Natury” – w całym projekcie 75 Spotkania informacyjne – w całym projekcie 19	- 2550 uczestników animacji (w całym projekcie 18810) - 4991 odwiedzających wortal Skarbiec Przyrody (w całym projekcie 35447)	15.01.2013 – 28.02.2015	140.991,64 zł / 140.991,64 zł / Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 2.6 Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego Wartość całego projektu 1 627 714,46 zł Dofinansowanie 1 138 695,98 zł	projekt zakończony
Kujawsko-Pomorskie Miodowe Lato	Pokaz odwirowywania miodu, pokaz przygotowywania dań z miodem, warsztaty rękodzielnicze, budowania domków dla pszczołowatych, zabawy zręcznościowe dla dzieci, prelekcje – w sumie 15 działań	Popularyzacja spożywania miodu i zastosowania go w codziennej diecie. Popularyzacja produktów pasiecznych i ich stosowania. Przekazanie wiedzy dotyczącej lokalnych i regionalnych tradycji, kulinarnych produktów tradycyjnych i rękodzieła - 58 wystawców, około 2000 zwiedzających	09.08.2015	8.772,95 zł brutto, Finansowane ze środków własnych KPODR	
NOWY ZAWÓD – NOWA SZANSA dla rolników i mieszkańców wsi Kujaw i Pomorza	Zakończono ostatni etap projektu. Do projektu w tym czasie przystąpiło 51 osób, liczba Indywidualnych Planów Reorientacji Zawodowej - 68; liczba dyżurów/porad w Biurach Reorientacji Zawodowej - 256/808; liczba dyżurów/porad udzielonych przez doradców ds. wsparcia prawnego 38/114, doradcę marketingowego 15/57; konferencja podsumowująca; liczba osobogodzin kursów zawodowych-31019, 6 godzin szkoleń na temat dofinansowania działalności gospodarczej na wsi, 39 doradców ds.	- 68 IPRZ - 205 osób, które ukończyły kurs specjalistyczny - 68 uczestników konferencji podsumowującej projekt - 61 uczestników szkoleń nt. dofinansowania działalności gospodarczej na wsi	1.01.2015-31.03.2015	Poniesione koszty w ramach projektu w 2015 r.- 861.180,38 zł Całkowita wartość projektu- 13.822.260,00 zł Źródło finansowania Program Operacyjny Kapitał Ludzki	projekt zakończony

	reorientacji, 3 doradców ds. wsparcia prawnego, 1 doradca ds. marketingu				
„Ekologizacja wsi woj. kujawsko-pomorskiego, kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa wiejskiego poprzez wdrażanie w życie tzw. Dobrej Kultury Rolnej”	Konkurs o zasięgu wojewódzkim - 1 dla 8 powiatów- realizowało 8 doradców terenowych i 3 doradców zakładowych	- 120 gospodarstw uczestniczących w konkursie - 386 uczestników szkoleń - 120 uczestników pokazów - 120 planów naprawczych - 80 uczestników konferencji	luty 2015 - 30 listopad 2015	80.100,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	
	Konkursy o zasięgu gminnym - 8 w 8 powiatach - realizowało 8 doradców terenowych i 2 doradców zakładowych				
	Szkolenia – 32 dla uczestników programu w 8 gminach 2 doradców zakładowych i 8 doradców terenowych				
	Pokazy kompostowania odpadów organicznych - 8 w 8 gminach realizowało 8 doradców terenowych i 2 doradców zakładowych				
	Działania wdrażające plany naprawcze dotyczące ekologicznego zagospodarowania zagrody wiejskiej (estetyka zagrody, sanitacja, gospodarka odpadami, profilaktyka zdrowia, ochrona krajobrazu) – realizowało 8 doradców terenowych i 2 doradców zakładowych)				
Konferencja wojewódzka - 1, realizowało 3 doradców zakładowych					
„Promocja żywności proekologicznej na rynku konsumenckim”	Konferencja wojewódzka – 1, realizowało 3 doradców zakładowych Szkoleń – 10, Warsztaty ekologiczne - 4, realizowało 3 doradców zakładowych, Promocja produktów ekologicznych - 1 na wystawie targowej „Lato na wsi”, realizowało 2 doradców zakładowych	Wzrost świadomości rolnika w tematyce związanej z przestawianiem produkcji konwencjonalnej na ekologiczną oraz odbiorców czyli konsumentów umiejących odróżnić produkty od siebie. Promocja tych produktów na rynku. Zapoznanie odbiorców z obowiązującymi przepisami prawnymi dotyczącymi rolnictwa ekologicznego oraz nowym oznakowaniem. - 60 uczestników konferencji - 160 uczestników szkoleń - 60 uczestników warsztatów ekologicznych	1.03.2015 – 30.11.2015	14.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	
„Ogólnopolskie spotkania ekologiczne”	Konferencja ponadwojewódzka nt. „Zarządzanie gospodarką odpadami nowelizacja przepisów prawnych”– 4 doradców zakładowych Materiały konferencyjne nt. „Zarządzanie	Konferencja ponadwojewódzka przeznaczona dla samorządowców województwa kujawsko-pomorskiego i województw ościennych, przybliżająca gospodarkę odpadami, w tym odpady niebezpieczne oraz zmiany zachodzące	1.03.2015 – 30.11.2015	7.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	

	gospodarką odpadami nowelizacja przepisów prawnych” -300 szt.- 1 doradca zakładowy	w prawodawstwie. - 100 uczestników konferencji			
Wydawnictwa z obszaru ekologii i ochrony środowiska	3 wydawnictwa (1 folder i 2 broszury) .- po 1500 szt. – 3 doradców zakładowych	Folder i broszury wykorzystywane zostaną w pracy doradczej i szkoleniowej jako uzupełnienie i utrwalenie wiedzy	maj 2015 - listopad 2015	12.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	
Konkursy ekologiczne	Konkursy – 5 (Minikowo, Zarzeczewo, Przysiek), przewidziano po 40 nagród na każdy konkurs – 4 doradców zakładowych	Konkursy opracowane w formie pytań testowych skierowane zostaną do osób uczestniczących w imprezach organizowanych przez KPODR. Działania konkursowe mają na celu nie tylko sprawdzenie wiedzy ekologicznej, ale także jej pogłębienie. Rezultat stanowiąc będą osoby, które prawidłowo odpowiedzą na pytania konkursowe i otrzymają nagrody rzeczowe w postaci drzewek i krzewów ozdobnych. - 1000 uczestników konkursów	01.05.2015 – 30.09.2015	14.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	
Edukacja z zakresu ekologii i ochrony środowiska dla mieszkańców obszarów wiejskich woj. kujawsko-pomorskiego Rośliny Inwazyjne – Barszcz Sosnowskiego	Szkolenia - 4, Konferencja – 1 Dotyczące roślin inwazyjnych – Barszcz Sosnowskiego, a także szkoleń promujących małą retencję oraz stare sady – 4 doradców zakładowych	-60 uczestników szkoleń -40 uczestników konferencji	marzec październik 2015	20.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	
„BIO +”	Szkolenia – 27, 3 doradców zakładowych Święto Łąk - organizacja 5 doradców zakładowych, realizacja 20 doradców terenowych i zakładowych oraz pomoc techniczna.	- 200 przeszkolonych osób z produkcji ekologicznej oraz szkoleń o charakterze przyrodniczym w formie animacji i zajęć praktycznych -500 uczestników Święta Łąk	styczeń 2015- luty 2016	60.591,00 zł Mechanizmy Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego	
„Szkolenia z zakresu stosowania środków ochrony roślin z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony” (Projekt realizowany w konsorcjum z Kujawsko-Pomorską Izbą Rolniczą).	Szkolenia - 134 Materiały szkoleniowe dla szkoleń podstawowych i szkoleń uzupełniających. Projekt realizowany był w dwóch etapach. W 2015 r. realizowany był drugi etap (I – VI 2015r.) W pracach przy projekcie zaangażowanych było 35 pracowników KPODR.	Doskonalenie zawodowe rolników z województwa kujawsko-pomorskiego z zakresu stosowania środków ochrony roślin z uwzględnieniem integrowanej ochrony. - 3521 przeszkolonych osób	1.10.2014r. do 30.06.2015 r.	698 654,59 zł Umowa o przyznanie pomocy nr 00020-6900-FA-1900486/13 w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego	„Szkolenia z zakresu stosowania środków ochrony roślin z uwzględnieniem zasad integrowanej ochrony” (Projekt realizowany w konsorcjum z Kujawsko-

				Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Pomorską Izbą Rolniczą).
„Dobre praktyki rolnicze na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, tzw. OSN”	Szkolenia - 49 w jednym etapie, 48 zaangażowanych doradców	- 1370 przeszkolonych osób. Na szkoleniach uczestnicy zapoznawali się z zasadami prawidłowego nawożenia oraz odwiedzali gospodarstwa demonstracyjne z wzorcowymi praktykami rolniczymi.	23.03.2015 – 15.06.2015	794321,84zł – dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach PROW 2007-2013	„Dobre praktyki rolnicze na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, tzw. OSN”
„Polowa pojemność wodna i integrowana ochrona to główne problemy plonowania zbóż – podejmij innowacyjne działania”	Konferencja - 1	Przeszkolenie 120 osób w zakresie wykorzystania nowoczesnych – innowacyjnych rozwiązań technologicznych w produkcji zbóż – poprzez porównanie różnych systemów produkcji - zachęcenie rolników do wykorzystywania monitoringów w zakresie suszy jako narzędzia w produkcji zbóż – system monitoringu suszowego itp. rozwiązania na szczeblu lokalnym	26.11.2015	15 038,29 zł	Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR)
„Innowacyjne technologie w uprawie i ochronie rzepaku ozimego”	Seminarium - 1, liczba zaangażowanych doradców 2 osoby	Przeszkolono 94 osoby w zakresie innowacyjnych technologii w uprawie i ochronie rzepaku ozimego.	28.10.2015	11815,74 zł	Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich
I Forum Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej Kujaw i Pomorza”	Konferencja - 1	129 uczestników konferencji, którym przekazano materiały	06.11.2015r.	11747,0 zł	Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich
Innowacje w tuczu trzody chlewnej z wykorzystaniem krajowych źródeł białka roślinnego.	Konferencja - 1, zaangażowanie 2 doradców	Przekazanie informacji na temat innowacyjnego tuczu trzody chlewnej z wykorzystaniem krajowych źródeł białka roślinnego. - 55 przeszkolonych osób	25.11.2015	9100,78 zł	Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich
„Szkolenia z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym ze szczególnym uwzględnieniem korzyści z prowadzenia	II etap: - Szkolenia 17, liczba zaangażowanych doradców: 28	Przekazanie informacji, poszerzenie wiedzy i rozwinięcie praktycznych umiejętności rolników poprzez uczestnictwo w dwudniowym szkoleniu warsztatowym dotyczącym zarządzania	II etap: 01.01.2015 r. - 30.06.2015 r.	II etap: 90 760,13 zł Umowa z dnia 05.06.2014 r. o przyznanie pomocy	

<p>rachunkowości w gospodarstwie rolnym”</p> <p>(w konsorcjum z Kujawsko-Pomorską Izbą Rolniczą)</p>		<p>gospodarstwem rolnym. - 416 uczestników szkoleń</p>		<p>nr 00003-6900-FA1900403/13 w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013</p>
<p>„Powołanie Zespołu doradczego, w celu realizacji zadania wynikającego z Porozumienia o współpracy zawartego pomiędzy ARiMR z siedzibą w Warszawie i KPODR w Minikowie, który będzie udzielać nieodpłatnego doradztwa wnioskodawcom i beneficjentom PROW 2007-2013”</p>	<p>1)Odpowiedzi na wezwania do uzupełnienia braków formalnych we wnioskach 2)Pisma odwoławcze od decyzji i protokołów z kontroli 3)Wypełnianie ankiet monitorujących i oświadczeń 4)Wypełnianie sprawozdan z realizacji biznesplanów 5)Opracowanie wniosków o aneks do zawartych umów 6)Pisma wyjaśniające 7)Opowiedzi na wezwania do złożenia wyjaśnień</p> <p>Zatrudnienie 41 doradców ds. poprawy i uzupełnień wniosków PROW 2007-2013 oraz 2 pracowników zewnętrznych.</p>	<p>Zapewnienie optymalnego dostępu beneficjentów i wnioskodawców PROW 2007-2013 do nieodpłatnych usług doradczych objętych Porozumieniem z ARiMR. - 776 obsłużonych klientów</p>	<p>II etap 01.01.2015 r. - 30.06.2015 r.</p>	<p>II etap: 506 232,27 zł</p> <p>Umowa z dnia 28.11.2014 r. o przyznaniu pomocy technicznej nr 08B/2014. Pomoc Techniczna w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Schemat I Wzmocnienie systemu zarządzania, monitorowania, wdrażania, kontroli i oceny stopnia realizacji Programu.</p>

4. Zestawienie informacji o projektach złożonych w 2015 roku

Tytuł projektu	Produkty	Planowane rezultaty	Planowany czas realizacji	Wnioskowana kwota dofinansowania/ Źródło finansowania/ wartość projektu	Status projektu (data złożenia)
Nowoczesny serwis agroturystyczny www.agroturystyka.kpodr.pl	Modernizacja serwisu agroturystycznego www.agroturystyka.kpodr.pl oraz ankietyzacja gospodarstw agroturystycznych.	1 zmodernizowany serwis agroturystyczny 100 ankietyzowanych gospodarstw agroturystycznych i obiektów turystyki wiejskiej	styczeń-grudzień 2016	19.519,85 zł / Sekretariat regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014- 2020	W trakcie oceny merytorycznej
Tworzenie i funkcjonowanie grup na rzecz innowacji w rolnictwie.	Zagraniczny wyjazd studyjny dla potencjalnych uczestników grup operacyjnych na rzecz rozwoju innowacji w rolnictwie.	- 25 uczestników wyjazdu studyjnego	kwiecień- czerwiec 2016	84.600,00 zł / Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich –Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	W trakcie oceny merytorycznej
Szanujmy owady zapylające	Operacja zakładu przeprowadzenie trzech prelekcji, dwóch warsztatów i jednego pokazu. W działanie zostanie zaangażowanych około dziesięciu doradców oraz pięciu pracowników administracyjnych.	Promocja postaw proekologicznych oraz podejmowania inicjatyw służących ochronie bioróżnorodności. - 400 uczestników	07.08.2016	11.415,79 zł / Sekretariat regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014- 2020 / 18.276,79 zł	W trakcie oceny merytorycznej
Kultura ludowa w nowej odsłonie	Konkurs pisanek Warsztat i pokaz wykonywania pisanek i stroików wielkanocnych Konkurs szopek Warsztat i pokaz wykonywania ozdób i stroików bożonarodzeniowych	Promocja kultury ludowej oraz nabycie nowych umiejętności w zakresie tworzenia ozdób świątecznych. - 60 uczestników warsztatów - 60 uczestników pokazów	01.02.2016 – 20.12.2016	21.507,76 zł / Sekretariat regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014- 2020 / 25.450,16 zł	W trakcie oceny merytorycznej
Upowszechnianie wiedzy na temat legalnej	Szkolenia – 3 (3-dniowe) z wyjazdem studyjnym	Podniesienie poziomu wiedzy doradców, rolników i przedsiębiorców w zakresie	01.09.2016 – 31.03.2017	42.786,00 zł / Krajowa Sieć Obszarów	W trakcie oceny

sprzedaży produktów lokalnych i tradycyjnych z branży rolno-spożywczej oraz tworzenie kanałów sprzedaży		przetwarzania i dystrybucji produktów rolnych. - 60 uczestników szkoleń		Wiejskich - Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 / 42.786,00 zł	
Organizacja konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów”	Konkurs regionalny - „Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów”, Konkurs ogólnopolski - „Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów”	Identyfikacja i promocja tradycyjnych produktów i potraw stanowiących dziedzictwo kulturowe regionu oraz zachęcenie ich wytwórców do komercjalizacji. - 40 uczestników konkursów	01.03.2016 – 31.10.2016	22.258,08 zł / Sekretariat regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	W trakcie oceny merytorycznej
Upowszechnianie wiedzy na temat legalnej sprzedaży produktów lokalnych i tradycyjnych z branży rolno-spożywczej oraz tworzenie kanałów sprzedaży.	Szkolenie – 1 (3-dniowe) z wyjazdem studyjnym	Podniesienie poziomu wiedzy rolników, mieszkańców wsi i przedstawicieli podmiotów wspierających rozwój obszarów wiejskich w zakresie przetwarzania i dystrybucji produktów rolnych. - 20 uczestników szkolenia	01.09.2016 – 31.12.2016	13.246,00 zł / Sekretariat regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 /	W trakcie oceny merytorycznej
Upowszechnianie wiedzy na temat legalnej sprzedaży produktów lokalnych i tradycyjnych z branży rolno- spożywczej oraz tworzenie kanałów sprzedaży.	Szkolenie – 1 (3-dniowe) z wyjazdem studyjnym, Szkolenia – 5 (1-dniowe)	Podniesienie poziomu wiedzy doradców, rolników i przedsiębiorców w zakresie przetwarzania i dystrybucji produktów rolnych. - 120 uczestników	01.06.2016 – 31.12.2016	24.961,00 zł / Sekretariat centralny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 / 24.961,00 zł	W trakcie oceny
Kurs tkania produktów sieciowych	Kurs -1 , 55 godzinny Indywidualne konsultacje (11 godz. prawnych, 25 psychologicznych),	Wyposażenie przedstawicieli obiektów turystycznych w umiejętności współpracy przy tworzeniu, promocji i sprzedaży sieciowych produktów turystycznych. - 25 uczestników kursu	02.01.2016 – 20.12.2016	41.925,84 zł / Sekretariat regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 / 50.855,64 zł	W trakcie oceny merytorycznej
„Ekologizacja wsi woj. kujawsko -pomorskiego,	Konferencja wojewódzka	- 128 gospodarstw	luty 2016 -30 listopad 2016	68.500,00 zł Wojewódzki Fundusz	11.12.2015

kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa wiejskiego poprzez wdrażanie w życie tzw. „Dobrej Kultury Rolnej”	Konkurs o zasięgu wojewódzkim – 1 dla 8 gospodarstw	- 420 uczestników konferencji, szkoleń, pokazów - 120 planów naprawczych		Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	
	Konkursy o zasięgu gminnym – 8 w 8 gminach				
	Szkolenia dla uczestników konkursu – 16 szkoleń w 8 gminach				
	Pokaz kompostowania odpadów organicznych – 8 pokazów w 8 powiatach				
	Działania wdrażające plany naprawcze dotyczące ekologicznego zagospodarowania zagrody wiejskiej (estetyka zagrody, sanitacja, gospodarka odpadami, profilaktyka zdrowia, ochrona krajobrazu)				
„Promocja żywności proekologicznej na rynku konsumenckim”	Konferencja wojewódzka – 1	Promocja produktów ekologicznych na rynku. Zapoznanie odbiorców z obowiązującymi przepisami prawnymi dotyczącymi rolnictwa ekologicznego oraz nowym oznakowaniem. - 280 uczestników konferencji, szkoleń, warsztatów ekologicznych	1.03.2016 – 30.11.2016	14.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	11.12.2015
	Szkolenia - 8 szkoleń				
	Warsztaty ekologiczne - 3				
Promocja produktów ekologicznych na wystawie targowej „Lato na wsi” – 1 wystawa					
„Ogólnopolskie spotkania ekologiczne” oraz Imprezy Ekologiczne	Forum Ochrony Środowiska – konferencja ponadwojewódzka nt. „Zarządzanie gospodarką odpadami w świetle obowiązujących przepisów prawnych”	Konferencja ponadwojewódzka przeznaczona dla samorządowców województwa kujawsko-pomorskiego i województw ościennych, przybliżająca gospodarkę odpadami w tym odpadami niebezpiecznymi oraz zmiany zachodzące w prawodawstwie. - 100 przeszkolonych osób	kwiecień 2016- - wrzesień 2016	6.300,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	11.12.2015
	Materiały konferencyjne nt. „Zarządzanie gospodarką odpadami w świetle obowiązujących przepisów prawnych” - 250 sztuk				
Wydawnictwa z obszaru ekologii i ochrony środowiska	3 wydawnictwa (folder i broszury) - po 1500 sztuk	Folder i broszury wykorzystywane zostaną w pracy doradczej i szkoleniowej jako uzupełnienie i utrwalenie wiedzy	maj 2016 - listopad 2016	10.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	11.12.2015
Konkursy ekologiczne	Konkursy – 5 (Minikowo, Zarzeczewo, Przysiek), przewidziano po 40 nagród na każdy konkurs	Pogłębienie wiedzy ekologicznej - 1000 uczestników konkursów	01.05.2016 – 30.09.2016	14.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu	11.12.2015
Rośliny Inwazyjne – Barszcz Sosnowskiego	Szkolenia – 4 Konferencja - 1	- 100 przeszkolonych osób na konferencji i szkoleniach	marzec - październik 2016	20.000,00 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w	11.12.2015

				Toruniu	
„Międzynarodowa debata rolników i ekspertów o problemach w produkcji rzepaku”	Debata	Przeprowadzenie międzynarodowej debaty, podczas której poruszane będą problemy związane z neonicotynoidami, substancjami aktywnymi w środkach ochrony roślin w uprawie rzepaku. - 300 uczestników	1-2.06.2016	79912,03 zł	02.11.2015
Organizacja IX Ogólnopolskiej Wystawy Bydła Hodowlanego, Minikowo 2-3 lipca 2016r.	Wystawa bydła mlecznego, liczba zaangażowanych doradców – 10 osób	Zorganizowanie ogólnopolskiej wystawy bydła mlecznego - około 55 hodowców i około 35 tys. zwiedzających	2-3.07.2016r.	130000 zł	listopad 2015 Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

Część IV

Pozostała działalność

Metodyka pracy i doskonalenie zawodowe

1. Ewaluacja szkoleń

Cel:

Podnoszenie jakości świadczonych usług szkoleniowych i doradczych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie.

Rezultaty/Podsumowanie:

Na 2015 rok zaplanowano 30 ewaluacji, a przeprowadzono 40. Ewaluatorzy sporządzili 40 raportów z ewaluacji pracy wykładowcy. Do 34 z nich załączyli ankiety oceny szkolenia na formularzu obowiązującym w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego.

Ewaluacja daje możliwość aktualnej oceny wiedzy i umiejętności pracowników oraz wyzwala potrzebę samokształcenia. Jest metodą skutecznego zarządzania rozwojem pracowników i na jej podstawie można uzyskać informacje o motywacji oraz możliwościach szkoleniowych pracowników. Weryfikuje również poziom jakości usług edukacyjnych. Ewaluacja pozwala sprawdzić, czy szkolenie przyniosło zamierzone rezultaty, zmiany, a w konsekwencji korzyści. Jej wyniki są ważnym elementem działalności w zakresie doskonalenia zawodowego.

2. Doskonalenie zawodowe

Cel:

Podnoszenie kwalifikacji kadry Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie niezbędnych do świadczenia usług na wysokim poziomie oraz wprowadzanie nowych zgodnie z zapotrzebowaniami na rynku usług doradczych.

Produkty/Rezultaty:

Na początku roku 2015 pracownicy Ośrodka zgłosili zapotrzebowanie na 62 szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe. W rezultacie po analizie dokumentów potwierdzających doskonalenie zawodowe, pracownicy uczestniczyli w 40 szkoleniach, w tym 14 planowych i 26 pozaplanowych. W I kwartale 2015 roku w Minikowie, Przysieku i Zarzeczewie odbyły się planowe szkolenia nt. „Zasady wypełniania wniosku o przyznanie płatności obszarowych, rolnośrodowiskowo-klimatycznych, ekologicznych oraz nowej płatności za zazielenienia” oraz nt. „Zasady przyznawania płatności w ramach wsparcia bezpośredniego, oraz zasady wypełniania e-Wniosków o przyznanie płatności na rok 2015 rok”, w których łącznie uczestniczyło 132 doradców.

Pracownicy Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego przez doskonalenie zawodowe poszerzają swoją wiedzę i nabywają nowe umiejętności, które w konsekwencji wpływają na poprawę jakości świadczonych przez nich usług oraz prowadzonych szkoleń. Dowodem są przedstawione w sprawozdaniu działania na rzecz rolników i mieszkańców wsi.

Szkolenia wewnętrzne dla pracowników Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego:

L.p.	Tematyka szkoleń	Liczba szkoleń	Termin (miesiąc)	Miejsce realizacji	Uczestnicy (liczba)
------	------------------	----------------	------------------	--------------------	---------------------

1.	Realizacja projektu „Dobre praktyki rolnicze na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, tzw. OSN”	1	13.03.2015	KPODR w Minikowie	17
2.	Sposoby prezentacji nowego PROW 2014-2020 w artykułach „Wsi Kujawsko-Pomorskiej”	1	18.03.2015	Zarzewo	17
3.	Wypełnianie wniosku o płatności obszarowe za pomocą e- wniosku	1	30.04.2015	Przysiek	32
4.	Standardy jakościowe w gospodarstwie rolnym	1	23.06.2015	Minikowo	20
5.	Ocena stanu bieżącej produkcji rolniczych – fachowe przedstawianie problemów w artykułach do „Wsi Kujawsko-Pomorskiej”	1	03.11.2015	Minikowo	18
6.	Zasady prowadzenia zapisów w książkach rachunkowych Polskiego FADN w 2015 r.	2	22.01.2015 08.12.2015	KPODR w Minikowie	24
7.	Funkcjonalność Systemu RDR	4	04.02.2015 17.02.2015 16.02.2015 17.02.2015	KPODR w Minikowie Oddział w Zarzewie, Oddział w Przysieku	98
8.	Funkcjonalność wczytywania danych w Systemie RDR (moduł KRR)	1	31.03.2015	KPODR w Minikowie	14
9.	Analiza Raportu Indywidualnego Gospodarstwa Rolnego	3	15.04.2015 17.04.2015 24.04.2015	KPODR w Minikowie Oddział w Zarzewie, Oddział w Przysieku	86
10.	Zarządzanie Gospodarstwem Rolnym	1	06.02.2015	KPODR w Minikowie	51
11.	Zasady funkcjonowania Zespołu Doradczego ds. poprawy i uzupełnień wniosków w ramach PROW 2007-2013	1	05.02.2015	KPODR w Minikowie	32
12.	Podsumowanie pracy Zespołu Doradczego ds. poprawy i uzupełnień wniosków w ramach PROW 2007-2013	1	25.06.2015	KPODR w Minikowie	16
13.	Zasady rozliczania podatku dochodowego i VAT w rolnictwie	10	23.01.2015 20.02.2015 29.04.2015 29.05.2015 30.06.2015 31.07.2015 31.08.2015 30.09.2015 31.10.2015 30.11.2015	KPODR w Minikowie	54
14.	Podatek od towarów i usług – zmiany od 1 lipca 2015 r.	1	25.06.2015	KPODR w Minikowie	46
15.	Wykorzystanie Raportów Polskiego FADN w zarządzeniu gospodarstwem rolnym	1	13.10.2015	KPODR w Minikowie	19
16.	Warsztaty szkoleniowo – organizacyjne Polskiego FADN	2	04.11.2015 06.11.2015	KPODR w Minikowie	101
17.	Ekologiczne zagospodarowanie zagrody a zasady wzajemnej zgodności	1	05.03.2015	KPODR w Minikowie	12

3. Kontrola wewnętrzna

Cel:

Ocena jakości realizowanych usług szkoleniowych, doradczych i wystawienniczo-targowych oraz prawidłowego stosowania aktów normatywnych, procedur, instrukcji obowiązujących w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego

Produkty:

W ramach tego zadania został opracowany plan kontroli wewnętrznych na 2015 rok zatwierdzony przez Dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, w którym zaplanowano 22 kontrole wewnętrzne. Wszystkie kontrole wykonano i z każdej z nich opracowano protokół. Opracowano sprawozdanie roczne z przeprowadzonych kontroli, w którym podsumowano działalność kontrolną w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego.

W Ośrodku przeprowadzono również audyty wewnętrzne, które są elementem sprawdzającym prawidłowość realizacji działań z Programu działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

Rezultaty:

W opracowanych protokołach z kontroli wewnętrznej nie stwierdzono poważnych nieprawidłowości. Stwierdzone uchybienia zostały usunięte w ramach zaleceń pokontrolnych.

Kontrole wewnętrzne przyczyniły się do poprawności w realizacji usług doradczych, szkoleniowych i wystawienniczo-targowych oraz stosowania aktów normatywnych i procedur obowiązujących w KPODR.

Podsumowanie:

Kontrole wewnętrzne pozwalają na ustalenie przyczyn i skutków ewentualnych nieprawidłowości oraz ich usunięcie lub przeciwdziałanie w przyszłości.

4. Doskonalenie Systemu Zarządzania Jakością w pracy doradczej

Cel:

Poprawa zadowolenia klienta w zakresie świadczonych usług przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Produkty:

Został opracowany harmonogram i plan auditów wewnętrznych, zgodnie z którym przeprowadzono w Ośrodku 53 auditów. Na podstawie 53 raportów z auditów wewnętrznych opracowano zbiorczy raport dla Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Podczas auditów zbadano prawidłowość funkcjonowania systemu, a w szczególności podstawowych procesów realizowanych we wszystkich komórkach organizacyjnych.

W październiku 2015 roku Polski Rejestr Statków przeprowadził audit nadzoru systemu zarządzania jakością, potwierdzający ważność Certyfikatu nr NC-902 w zakresie realizacji usług doradczych, szkoleniowych i wystawienniczo – targowych dla rolników i mieszkańców wsi zgodnie z Normą ISO 9001.

Zgodnie z programem opracowano 4 kwartalne sprawozdania z realizacji celów jakości oraz przegląd systemu zarządzania jakością.

Rezultaty:

Podczas badań auditowych sprawdzano realizację procedur obsługi klienta oraz nadzorowanie dokumentacji i zapisów, jak również nadzór nad organizacją pracy. Obsługę klienta badano pod kątem zadowolenia klienta z świadczonych przez Ośrodek usług. Obserwacje i wnioski z auditów opisano w raporcie z auditów. Wynika z niego, że w Ośrodku należy zwiększyć nadzór nad jakością zapisów oraz odpowiedzialnością kierowników za prawidłowy nadzór dokumentacji wydanej przez daną komórkę organizacyjną. Informacje na temat zadowolenia klienta zamieszczone są w kwartalnych sprawozdaniach z celów jakości, gdzie są zawarte analizy z ankiety zadowolenia klienta na szkoleniach. Stwierdzono jedną reklamację dotyczącą spraw organizacyjnych na festynie „Barwy Lata, Dary jesieni”, która została rozpatrzona. Wynikiem było zawarcie porozumienia.

Podsumowanie

Powyższe działania wspierają poprawę jakości usług i utrzymanie liczby klientów zgodnie z założeniami. Nadal utrzymanie wysokiej jakości usług wymaga ciągłego doskonalenia systemu jakości w szczególności w obszarach związanych z obsługą klienta i nadzorem.

4. Działania wewnętrzne

Działalność wewnętrzna Ośrodka nastawiona jest na poprawę jakości świadczonych usług oraz doskonalenia umiejętności pracowników, służy także bezpieczeństwu pracy. Szczegółowe informacje o rodzajach i liczbie działań przedstawiono w tabeli poniżej.

Działania	Liczba
Opracowanie Programu działalności KPODR w Minikowie	1
Opracowanie Sprawozdania z realizacji rocznego programu działalności KPODR w Minikowie	1
Opracowanie planu szkoleń dla pracowników KPODR	1
Opracowanie harmonogramu ewaluacji	1
Opracowanie raportów indywidualnych z ewaluacji	40
Opracowanie planu kontroli wewnętrznej	1
Opracowanie sprawozdania z kontroli wewnętrznej	1
Opracowanie planu auditów wewnętrznych	1
Opracowanie przeglądu systemu zarządzania jakością	1
Opracowanie kwartalnych sprawozdań z realizacji celów jakości	4
Przeprowadzenie auditów wewnętrznych w KPODR	53
Przeprowadzenie szkoleń z SZJ	1